

- ◆ BOLJE EX-ANTE PREVENTIVA
KOT EX-POST KURATIVA

Franjo Štiblar

- ◆ KOLAPS DENARNE POLITIKE?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

- ◆ PROLEGOMENA ZA RAZVOJ
GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE
V EU IN SLOVENIJI
(EMPIRIČNA ANALIZA)

Franjo Štiblar in Robert Volčjak

- ◆ STATISTIČNA PRILOGA

EIPF

GOSPODARSKA GIBANJA

485

Ljubljana, februar 2016

UREDNIŠKI ODBOR:

Meta Ahtik, Pravna fakulteta UL, Ljubljana;
Wilfried Altzinger, Wirtschaftsuniversität, Wien, Avstrija;
Jani Bekó, Univerza v Mariboru, Maribor;
Velimir Bole, EIPF, Ljubljana;
Enrico Colombatto, Università di Torino, Italija;
France Križanič, EIPF, Ljubljana;
Jože Mencinger, EIPF, Ljubljana – urednik;
Žan Oplotnik, Univerza v Mariboru, Maribor;
Steve Pejovich, University of Texas, ZDA;
Franjo Štiblar, EIPF, Ljubljana;

GOSPODARSKA GIBANJA objavljajo rezultate raziskovanj EIPF o tekočih gospodarskih dogajanjih. Prva številka je izšla junija 1971, od novembra istega leta pa izhajajo redno vsak mesec (z eno dvojno številko v letu). Do novembra 1974 so objavljala rezultate raziskovanj EIPF za Jugoslavijo in so bila pisana v srbohrvaščini. Od novembra 1974 do oktobra 1991, ko so prenehala izhajati, so rezultate raziskovanj za Jugoslavijo objavljala PRIVREDNA KRETANJA JUGOSLAVIJE, GOSPODARSKA GIBANJA pa so se omejevala na Slovenijo. Publikacijo od 2009 sofinancira Javna agencija za knjigo RS.

NAROČNIKI LAHKO CELOTNO PUBLIKACIJO DOBIJO TUDI NA DOMAČI STRANI EIPF

Pogoji naročila: Naročilo začenja z dogovorno določenim mesecem, naslednja leta se samodejno podaljšuje, konča pa z decembrom tistega leta, v katerem je bilo pisno odpovedano.

© 2016 EIPF, Ekonomski institut d.o.o., Ljubljana, p.p.1722, Prešernova 21,
Tel: (01) 2521688, 2518776, 2518704; Fax: (01) 4256870;
Elektronska pošta: INFO@EIPF.SI,

Domača stran: WWW.EIPF.SI

ISSN številka: 0351-0360

Zaščita vključuje vsako reproduciranje, kopiranje, mikrofilmanje, ne glede na tehniko, celote in posameznih delov.

Tiskala tiskarna CICERO v 400 izvodih.
Oblikovanje in priprava za tisk: Rogač RMV, d.o.o.

KAZALO

BOLJE EX-ANTE PREVENTIVA KOT EX-POST KURATIVA 6

(Pledoaje za drugi tir in tretjo/četrti infrastrukturno razvojno os)

Franjo Štiblar

KOLAPS DENARNE POLITIKE? 16

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

5

1. Trošenje prebivalstva se krepi	24
2. Presežek ob počasnejši rasti vrednosti blagovne menjave tudi v januarju 2016	25
3. Gospodarska klima februarja rahlo hladnejša	26
4. Industrijska produkcija decembra lani višja	28
5. Ob koncu lanskega leta precej več prenočitev turistov	28
6. Rahlo znižanje brezposelnosti	29
7. Cene ponovno navzdol	31
8. Razpoložljivi dohodki prebivalstva nominalno stagnirajo, stopnja varčevanja pa se povečuje	33
9. Stabilizacija davčnega donosa (kot deleža BDP)	35
10. Krediti še naprej hitro padajo, banke pa povečujejo posojilne obrestne mere	37
11. Rekordni presežek tekoče plačilne bilance v 2015, ki v začetku 2016 še raste	41

PROLEGOMENA ZA RAZVOJ GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE V EU IN SLOVENIJI (EMPIRIČNA ANALIZA) 44

Franjo Štiblar in Robert Volčjak

1. Uvod	44
2. Razvoj infrastrukture v svetu, članicah OECD in EU	45
3. Razvitost gospodarske infrastrukture v Sloveniji	46
4. Stanje v posameznih vrstah slovenske gospodarske infrastrukture	48
5. Primerjalni podatki za Slovenijo v okviru Evrope	51
6. Ekonometrična analiza zakonitosti EU infrastrukture z aplikacijo na Slovenijo	56
7. Umestitev Slovenije v infrastrukturne zakonitosti EU	62
Literatura in viri	63

STATISTIČNA PRILOGA 65

BOLJE EX-ANTE PREVENTIVA KOT EX-POST KURATIVA

(Pledoaje za drugi tir in tretjo/četrto infrastrukturno razvojno os)

Franjo Štiblar

6

Izziv slovenskim nosilcem odločanja je pretnja globalne recesije, ki je realna. Njen učinek na slovensko gospodarsko aktivnost bi bil znova katastrofalen.¹ Zato velja ukrepati ex-ante s pospeševanjem domačega povpraševanja. Zanj so najprimernejši ukrep investicije v infrastrukturo. Prispevajo na mikro ravni k povečanju konkurenčnosti naših podjetij, na makro ravni k dopolnitvi sicer upehanega izvoza kot motorja aktivnosti. Brezposelnih je namreč danes še vedno 118.000 ljudi, kapacitete tudi sicer niso izkoriščene, slabokrvnost gospodarstva pa potrjuje deflacija. Proti potencialni pretnji nove recesije je potrebno ukrepati vnaprej, ne ex-post, ker učinki ukrepov ekonomske politike delujejo z zamikom.

1. Gospodarska situacija v svetu se poslabšuje

Preteče poslabšanje svetovne gospodarske situacije ni osamljena subjektivna ocena posameznika, temveč tudi stališče dveh **vodilnih medijev** vladajoče ortodoksnosti, The Economist in Financial Timesa.

The Economist (February 20-26, »Out of Ammonition«) ugotavlja, da ostaja kljub »nevideni« monetarni spodbudi gospodarska rast nizka, cene pa celo padajo. Negativne obrestne mere ustvarjajo deformirane iniciative. Centralne banke potrebujejo pomoč od vlad. Politiki ne razumejo, da monetarna in fiskalna politika delujeta le v sodelovanju, fiskalno zategovanje pa deluje proti monetarni spodbudi. Idej je veliko: helikopterski eksperiment metanja denarja med ljudi, spodbudna državna politika rasti vseh vrst dohodkov (ne zmanjševanja kot je stalni cilj v Sloveniji); za manj tvegano ocenjujejo fiskalno spodbudo, posebno v razmerah rekordno nizkih donosov na državne obveznice, ponekod celo negativnih. Uvodničarji v The Economistu posebej priporočajo izdatke v izgradnjo infrastrukture. To ob reformiranju bank, deregulaciji, tako da je opcij za nosilce ekonomske politike dovolj, le uporabiti jih je treba, preden se ne bo razširila nova kriza. V njej bodo zaživele neželene protekcionistične zahteve, obdavčenja, nacionalizacije. The Economist se torej znova eksplicitna zavzema tudi za fiskalno stimulacijo, podobno, kot je ameriški predsednik Obama že novembra pozval predvsem članice EU na oživljanje s fiskalnimi stimulacijami (Financial Times, 13.11.2016).

¹ Seveda še vedno velja Keynesovo opozorilo, da so ekonomisti napovedali 10 od zadnjih treh kriz.

Novejši poziv za usklajen fiskalni in monetarni stimulus podaja **Financial Times** v uvodniku 12.marca.2016. Po umiritvi histerije na finančnih trgih se razprava vrača na fundamentalna vprašanja ali je okrevanje globalnega gospodarstva v težavah in kaj lahko naredi vlade in centralne banke. IMF pesimistično ugotavlja vztrajno prenizko globalno povpraševanje, odliv kapitala iz članic BRICS in globoke negotovosti glede kitajskega gospodarstva. Peterson institut za mednarodno ekonomijo pravi, da so skrbi o strukturnih problemih (in od tod potreba po strukturnih reformah, opomba avtorja) pretirane. Oboji zahtevajo od nosilcev fiskalne in monetarne politike, da morajo biti pripravljeni povečati stimulacije. Potrebno se je upreti mnenjem finančnih trgov, da ekspanzivne politike ustvarjajo z distorzijami več slabega kot dobrega. Bolje je imeti visoke cene delnic kot škodljivo recesijo. Ob močnih monetarnih so za uspeh potrebne tudi fiskalne spodbude, česar se posebno v EU ne zavedajo. Pri pretiravanju stimulacij z že tako impotentno monetarno politiko ni uspeha, ker ni fiskalne spodbude, »dvomotornik pa zgolj z enim motorjem ne leti«.²

7

Tudi **ekonomska teorija**, res da za sedaj bolj heterodoksna, ki pa vse bolj postaja »main stream«, je do sedanje ekonomske politike v svetu kritična. Tako Urša Marn povzema razlago s teorijo padajoče profitne stopnje, o kateri v zadnjem času največ piše britanski marksistični ekonomist Michael Roberts, je pa v osnovi Marxove kritike samodestrukcije kapitalističnega gospodarstva. Obstaja več razlag za krizno zanko, v katero se je ujelo gospodarstvo, od keynesijanske (ki ji pritrjuje Paul Krugman), namreč da gre za problem pomanjkanja povpraševanja in da je rešitev v javnih naložbah in pa, da centralna banka dvigne ciljno mejo inflacije iz sedanjih dveh na štiri odstotke. O likvidnostni pasti govori Larry Summers (povzema J.M. Keynesa), za katero naj bi bilo krivo veliko zunanje-trgovinsko neravnotežje, kar je posledica liberalizacije trga, ki jo je prinesla globalizacija. Potem je ves čas prisotna razlaga inherentne cikličnosti delovanja finančnih trgov, ki jo je razvil Hyman Minsky. Razcvet konjunktornega cikla je minil, prihaja dol.

Ekstremni ukrepi ECB z 10. marca 2016, kot nižanje negativne obrestne mere za depozite bank pri ECB na -0.4%, osnovna diskontna stopnja znižana na 0% in okrepljeno mesečno tiskanje denarja (zakrito v formulacijo » quantitative easing«) od 60 na 80 milijard evrov, so brez učinka, kar je Keynes imenoval likvidnostna past. Brez fiskalne spodbude ostaja monetarna politika impotentna. To ugotavlja tudi lastna študija (Škodljivost zategovanja pasu, **Gospodarska gibanja**, april 2015): zategovanje pasu je napačna politika, zgolj monetarna stimulacija pa ne zadostuje, ker ima omejeno moč. EU kot celota si je tudi z ukrepom »tečajne vojne« enkratnega močnega razvrednotenja evra od 1.39 na 1.09 € za ameriški dolar, torej za skoraj 30%, v razmerah izrazite upočasnitve svetovne trgovine začasno kupila čas s povečanjem konkurenčnosti izvoza, torej z ekonomsko politiko

² Gospodarstvo kot bolnik potrebuje za okrevanje transfuzijo krvi (monetarno) in infuzijo hrane (fiskalno). Zgolj krvna transfuzija sama, če je še tako izdatna, ne zadošča, ker lahko le v omejenem obsegu nadomesti pomanjkanje hrane. Substitucija med krvjo in hrano je daleč od popolne, gre bolj za komplemente, kot substitute. Tega se posebno v EK EU in ECB ne zavedajo, zato jih samo delno okrevanje gospodarstva in njegovo vračanje v recesijo preseneča. Slabi »zdravniki«.

»beggar-thy-neighbour«. Vsaka posamezna članica EU pa si bo sama morala ustvariti lastno konkurenčno prednost proti drugim članicam EU. Ena ključnih je razvoj infrastrukture za domača podjetja.

2. Investicije v gospodarsko infrastrukturo kot rešitev na mikro in makro ravni

2.1 V svetu

Izkušenj, kako se v praksi izogniti preteči recesiji ali jo odpraviti, če je že prisotna, je v zgodovini kar veliko. Pred drugo svetovno vojno je pot iz krize vodila preko Rooseveltovega New Deala in Keynesijanskega pristopa, dokler ni vlogo stimula gospodarske aktivnosti prevzelo oboroževanje pred in v drugi svetovni vojni.

Seveda, Nemčija z ordoliberalizmom kot temeljnim filozofsko-političnim izhodiščem in z njo EK EU, ki ji sledi, ne sprejema take usmeritve. Raje ima »Schwarze Null« kot krepitev infrastrukture in hitrejšo rast. Tudi ZDA zaostajajo v infrastrukturi, posebno transportni. Kitajska po drugi strani v izgradnji nekaterih sektorjev infrastrukture pretirava, zato ostajajo neizkoriščeni.

Vendar, včasih nepripravljenost za prostovoljno stimulatívno fiskalno politiko nadomesti **prisila** naravne ali po človeku povzročene katastrofe ali organizacija prireditve, ki zahtevajo intervencijo z državnimi in zasebnimi izdatki. Primer so japonski tsunami, ki je zaradi od države financirane obnove povzročil rast, olimpijske igre ali (nogometna) svetovna prvenstva, ki povečajo skupno ali državno trošenje, zadnje leto v EU pa begunci-migranti, zaradi katerih tudi Schauble več ne vztraja pri izravnanim proračunu. Tudi EK EU bi morala to upoštevati.

2.2 V Sloveniji

V prvem desetletju samostojnosti je slovensko gospodarsko aktivnost pomagala zaganjati izgradnja avtocestnega križa. Tudi zato je bila povprečna rast BDP preko 4% letno in niti realne, niti bančne krize ni bilo. Potencialno bližajoča globalna ekonomska recesija bo imela (in že ima) negativni učinek na slovensko gospodarstvo. Zato je treba krepiti:

- a. konkurenčnost slovenskih podjetij na trgu ob vse manjši svetovni menjavi (blagovna trgovina skoraj stagnira, menjava storitev še narašča, finančni tokovi pa še naprej prehitro in neopravičeno rastejo in napihujejo naslednji balon),
- b. slovensko gospodarsko aktivnost s povečanim notranjim končnim povpraševanjem.

Za oboje so **investicije v domačo infrastrukturo lahko ključen razvojni dejavnik**. Slovenija rahlo zaostaja po relativni razvitosti gospodarske infrastrukture glede na gospodarsko razvitost (BDP na prebivalca) tako v svetovnih primerjavah, kot primerjavah v okviru EU. Konkretno (Štiblar 2016; Štiblar, Volčjak, 2016):

- V **svetovnih** primerjavah po gospodarski razvitosti (BDP na prebivalca, HDI) spada Slovenija po zadnjih razpoložljivih podatkih med 15 % najbolj razvitih (kvantilni rang = 0,85), po razvitosti infrastrukture pa med 20-25% najbolj razvitih držav sveta (kvantilni rang = 0,75–0,80), torej nekaj nižje.
- V **EU28** primerjavah spada Slovenija po gospodarski razvitosti na 14. mesto med 28 članicami, medtem ko po razvitosti infrastrukture na v prvem desetletju tega tisočletja zavzema 17.–18. mesto, po učinkovitosti javne uprave pa na 18.–19. mesto.

Iz tega sledi dvoje **zaključkov**:

1/Relativni zaostanek pri gospodarski infrastrukturi je moralo spremljati relativno preseganje razvitosti socialne, družbene infrastrukture (družbene dobrine po Frischmannu, 2012), da bi lahko dosegli sedanji rang v gospodarski razvitosti (BDP na prebivalca) nad rangom razvitosti gospodarske infrastrukture.

2/ Dobra lokacija države in neizkoriščeni človeški dejavnik kor naravna vira dajeta ob nezadovoljivi doseženi stopnji gospodarske razvitosti temelj predlogu za poudarjeno usmeritev v izgradnjo in izboljšavo gospodarske infrastrukture kot ključno strateško usmeritev Slovenije. Postane naj pridobljena konkurenčna prednost, ki bo pospešila gospodarsko rast, ne zavirala kot doslej.

Zato velja investirati v novo gospodarsko infrastrukturo in intenzivno obnavljati staro, da bi povečali konkurenčnost podjetij, izboljšali standard ljudi in se hkrati s povečanjem finalnega povpraševanja izognili posledicam preteče globalne recesije. Na ta način Slovenija preseže vse počasnejšo plovbo gospodarskega konvoja EU28.

2.2.1 Drugi tir in tretja razvojna os kot infrastrukturni prioriteti

V tej luči sta izgradnja drugega tira in tretje/četrt razvojne osi glavni prioriteti vsaj za ohranitev konkurenčnosti podjetij in hitrejši gospodarski in družbeni razvoj Slovenije. Izgradnja nove infrastrukture je nujna prioriteta ekonomske in družbene politike Slovenije iz dveh razlogov: prvič, zaradi njenega neposrednega pozitivnega učinka na gospodarsko rast in standard ljudi, in drugič, tudi posredno kot ukrep ekonomske politike za povečanje končnega povpraševanja, ki bo pospešilo gospodarsko rast v sedanjih razmerah neizkoriščenih kapacitet in deflacije.

Prvi del utemeljuje navedeno primerjalno zaostajanje razvitosti gospodarske infrastrukture Slovenije za splošno gospodarsko razvitostjo. Pri tem je temelj rasti izgradnja železniškega omrežja (drugi tir in posodobitev), na kateri slonijo zatem tudi drugi vidiki prometne infrastrukture. Tretja in četrta razvojna os so nujne za integracijo slovenske družbe, sicer se bodo Koroška, Notranjska, Posočje obrnile proti sosednjim državam. V energetski infrastrukturi zaostaja Slovenija najbolj med vsemi vrstami gospodarske infrastrukture, pri tem pa je še energetsko proizvodno nezadostna (skoraj polovico energije uvaža) in potrošno

neučinkovita. Ekološki vidik pri tem ne sme biti zanemarjen. In hkrati, le pospešen razvoj telekomunikacijske infrastrukture bo ohranil Slovenijo med razvitimi državami ali jo uvrstil med vodilne.

10

Drugi del izhaja iz potrebe po prispevku investicij in državnih izdatkov k večjemu končnemu povpraševanju, ko izvoz kljub opaznemu povečanju konkurenčnosti Slovenije z interno devalvacijo sam ne more več biti edini vlečni konj, saj se slabšajo gospodarske razmere v EU in v svetu nasploh, zmerna rast zasebne potrošnje pa ne zadostuje. Ne eden ali dva, vsi štirje elementi končnega povpraševanja morajo rasti (torej tudi investicije in državni izdatki), da bi država dosegla zadovoljivo hitro gospodarsko rast; pri dveh doslej podpore ni bilo. Gre za državne izdatke za investicije v infrastrukturo, same ali v kombinaciji z viri iz EU, tujimi viri ali zasebnimi viri.

2.2.2 Strategija in zakonodaja

Kot dober temelj je potrebna časovna in vsebinska integracija strategij in na njih sloneče zakonodaje na področju infrastrukture. Vse od časov prve ekonomske strategije v prvi polovici 90. let Slovenija ni oblikovala **enotne skupne usklajene infrastrukturne strategije** (in ne njej grajene regulacije). Nosilci posameznih strategij za posamezne področja infrastrukture, ki so se pojavile v različnih letih (in pri različnih vladah), so bila različna ministrstva in njim podrejeni organi, brez enotne koordinacije in uskladitve. Nove vlade so večinoma zanemarile strategije predhodnih vlad, ki so bile sicer le parcialne za posamezna področja. Takšna časovna, vsebinska in geografska parcialnost in neuskklajenost pristopa je razlog velike zmede pri upravljanju obstoječe in načrtovanju gradnje nove infrastrukture. Infrastruktura, ki je bila ob osamosvojitvi in prva leta po njej z investicijami vanjo vlečni konj gospodarske rasti in razvoja Slovenije, je danes na mnogih področjih zavora. Parcialnost se kaže tudi v pristopih k infrastrukturi zgolj iz enega vidika, na primer samo tehnološkega ali samo ekonomskega, ekološkega, socialnega, ni pa organa, ki bi jih znal združiti v enotno strateško usmeritev, četudi z nujnimi kompromisi med parcialnimi maksimumi. Tudi regionalni vidik je neuskklajen in v celoti gledano zanemarjen: center vidi zgolj ekonomske vidike razvoja in upoštevanja želja v Bruslju, Frankfurtu, regije ostajajo brez podpore in Slovenija je in bo vse bolj razbita (izostanek tretje osi) ali manj konkurenčna (izostanek drugega tira). Družbeni optimum zahteva upoštevanje tudi koristi »necentra«.

Izgovarjanje na vpliv EU, njene Komisije ali ECB tukaj ne pomaga. Suverenost samostojne države kaže tudi sposobnost oblikovanja enotne državne strategije razvoja infrastrukture. V sedanjih tako razpršenih razmerah prevladujejo parcialni interesi, kar je dobra podlaga za prenos slovenske infrastrukture v tujo last; najprej mehke, vse več pa je teženj za razprodajo tudi trde infrastrukture. Različni tuji lastniki pri svojem upravljanju in investiranju ne bodo uresničevali skupnega interesa Slovenije, ampak iskali možnosti za največji dobiček (tj. ekonomski, ne slovenski družbeni maksimum) na svoji infrastrukturi v Sloveniji.

Zato bi bilo koristno oblikovati strateški Svet za razvoj Slovenije, v njem pa pomembno mesto dati pod-svetu ali **pododboru za infrastrukturo**. Ta naj bi vodil in pripravil

oblikovanje enotne strategije razvoja vse infrastrukture v Sloveniji. Takšen svet in v njem oblikovana enotna infrastrukturna strategija bi moral preživeti tudi menjanje vlad, ki ga je bilo v zadnjih letih veliko. Enkrat sprejeti strateški program razvoja infrastrukture Slovenije bi bili lahko sprejeti tudi z referendumom, kar bi mu dalo trdoživost za preživetje vseh političnih turbulenc. Priprava vizije Slovenija 2060 je dobro vsebinsko izhodišče za institucionalizacijo takšnega Sveta.

Iz teoretične, normativne in empirične **analize** v monografiji (avtor, 2016) izhaja predlog za **sektorsko usmeritev nosilcev slovenske infrastrukturne politike**: investirati v izboljšanje kakovosti železniške infrastrukture, opraviti cestno povezavo obmejnih regij s centrom, investirati pospešeno v celotno energetska infrastrukturo, v zmanjševanje onesnaževanja z ogljikovim in žvepovim dioksidom ter v opremo v telekomunikacijah.

11

Potrebno je vzpostaviti **zakonodajo in institucionalni okvir**, ki omogoča izvedbo dolgoročnih naložb v infrastrukturo, pri čemer igra najpomembnejšo vlogo politika. Cilje ekonomske, socialne in okoljske politike je treba opredeliti dolgoročno, tako da se uresničujejo tisti razvojni projekti, ki pripomorejo h gospodarskemu in družbenemu razvoju, in ne kratkoročno, ko se rešujejo le trenutne situacije in pomanjkanja. Družbeni optimum je nujno kompromis med posameznimi optimumi, ki jih nudijo kriteriji posameznih vidikov infrastrukture, naštetih zgoraj.

2.2.4 Učinkovito upravljanje infrastrukture

Nosilci politike lahko pri tem upoštevajo **priporočila OECD** (*Infrastruktura do 2030, Pariz, 2007*), za razvoj infrastrukture, da bi našli odgovore na naslednje izzive:

- povečanje učinkovitosti uporabe virov financiranja infrastrukture,
- rast učinkovitosti izgradnje infrastrukture,
- ohranjena varnost in povečana verodostojnost izgrajene infrastrukture,
- upoštevanje okoljskih standardov,
- ob investicijah v novo infrastrukturo obnavljati tudi obstoječo infrastrukturo,
- v izgradnji nove infrastrukture uresničitev več ciljev hkrati: poleg ekonomskih še socialnih in okoljskih, političnih in etničnih.

Teze za učinkovito organiziranost upravljanja in regulacije infrastrukture v Sloveniji so naslednje (Makovšek, Logožar, 2014):

- V Sloveniji kot majhni državi je v število strokovnjakov, ki obvladujejo področje infrastrukture, omejeno, zato mora biti ekonomska regulacija zastavljena čim bolj učinkovito.
- Zaradi narave nekaterih omrežnih dejavnosti v nekaterih primerih, kot je npr. železniška infrastruktura, ne bo smiselno imeti več upravljavcev infrastrukture namesto enega. Na drugih omrežnih dejavnostih jih je smiselno več, če dejansko pride do za družbo koristne medsebojne konkurence in ne do kartelnega dogovarjanja.
- Prevelika razpršenost med upravljavci infrastrukture vodi v disekonomijo obsega, zato je smiselno doseči združevanje tudi s pomočjo ekonomskih spodbud.

- Medsebojno dopolnjevanje različnih vrst infrastrukture (multimodlnost in interoperabilnost v prometu) ima lahko za posledico združevanje upravljanja, vendar z ločenim financiranjem. Sicer je ustrezno ohraniti konkurenco različnih upravljavcev.

V slovenskih razmerah je odprava ekonomske neučinkovitosti izgradnje in upravljanja infrastrukture mogoča, če je glede tega osveščena družba, in to v smislu dejstva, da je povečanje učinkovitosti v njenem, tj. družbenem interesu in da krepitev interesnih lobijev škoduje državi.

12

Transport in logistika se bosta morala v svetu in Sloveniji prilagoditi »sedmim megatrendom«, saj je bil ta sektor gospodarstva v preteklem desetletju podpovprečno učinkovit in donosen (McKinsey Report 2013). Gre za prilagoditev povečanemu številu megamest in regionalnih žepov rasti. Deljeni transport in nove tehnološke rešitve bodo prinesle nove tekmece in nove trge. Treba bo prilagoditi posel digitalni revoluciji (primer Uber). Investiranje v opremo se bo moralo izogniti izgradnji prevelikih zmogljivosti, ki hitro zastarajo. Klasični determinanti sta hitro spreminjajoča regulacija in nepredvidljive spremembe v povpraševanju po transportnih in logističnih storitvah. Oprema na lizing sicer povečuje fleksibilnost podjetij, vendar posebno v tem sektorju dviguje tudi stroške lizinga.

Zato McKinsey predlaga transportnim podjetjem posedovanje lastne operativne opreme, enako pa velja tudi za last transportne infrastrukture. Še naprej bodo v igri prevzemi in pripojitve med velikimi logistično-transportnimi družbami. Ob tem bo treba obvladovati izzive v digitalni transformaciji poslovanja. Podjetja transportnega sektorja se bodo morala premišljeno lotiti digitalizacije svojih osnovnih procesov, ne le dodajati digitalne rešitve sedanjim strukturam, ki jim hitro zastarajo.

2.2.5 Lastništvo

Infrastrukturne vire velja deliti med ljudi odprto in nediskriminatorno, če je le to mogoče, kar ne pomeni zastoj. To je privlačna javna politika – ne le iz razlogov distribucije in poštenosti, ampak tudi zaradi učinkovitosti. Družba je na boljšem, če si deli infrastrukturo odprto. Čeprav mnogi postavljajo pod vprašaj možnost delitve med ljudmi (angl. *sharing*), ker jih skrbi, da bi to uničilo pobudo za investiranje ali ker bi lahko vodilo v preveliko rabo infrastrukture (»tragedy of commons«), so te skrbi pretirane in jih je pogosto mogoče rešiti na način, ki zaščiti nediskriminatorno delitev. Primerna cena uporabe infrastrukturnih storitev je eden od načinov.

Optimalna lastniška struktura infrastrukture je definirana po njeni rivalnosti in izključljivosti (izključljivosti za zagotovitev nemotenega proizvodnega procesa z minimalnimi stroški) ter minimalno zagotovljenih infrastrukturnih storitev za zagotovitev minimalnega standarda ljudi na določeni stopnji gospodarske in civilizacijske razvitosti. Po teh kriterijih naj ostane v **javni** lasti in ne gre privatizirati vodnih virov, in omrežne infrastrukture (prometne, energetske in telekomunikacijske) vsaj v obsegu, ki zagotovi vsaj minimalne potrebe gospodarstva po eni, prebivalstva po drugi strani.

Infrastruktura kot nepravi rivalni vir (faktor v proizvodnji ali dobrina v potrošnji) še vedno prevladujoče potrebuje javno financiranje in javno last (torej tudi upravljanje), na posameznih vrstah infrastrukture, bolj v manjših enotah, pa tudi noviteto – skupno last in upravljanje. **Zasebna** lastnina (upravljanje manj) je ustrezna z vidika lastnika le v konkurenčnih pogojih, ki jih je mogoče uveljaviti le pri izključujočih in rivalnih virih. Tudi del infrastrukture kot družbene dobrine terja izpolnitev minimalnih standardov storitev za vse, četudi ne brezplačno, za kar je javna ali skupna last eno pomembnih zagotovil.

Običajni pogled na infrastrukturo s strani ponudbe je potrebno dopolniti in uravnotežiti z **vidikom povpraševanja** preko uveljavitve kriterija kvantificiranih potreb po njej po proizvodnem toku navzdol. To bi lahko preprečilo marsikakšno zabredlo infrastrukturno investicijo.

13

Sodobni razvoj krepi tretjo obliko lastništva (izgradnje in upravljanja) kot **skupno (commons)**, torej niti javno, niti zasebno. Manjši infrastrukturni projekti v ožji krajevni skupnosti so zelo primerni za izgradnjo in upravljanje kot skupno. Gre za last in skrb za infrastrukturo vseh v skupnosti, njene storitve neposredno koristijo. Primeri so lahko poti, ceste, manjši energetske objekti, pridobivanje elektrike, pristanišča, skupne stavbe za kulturno in igrišča za športno udejstvovanje, objekti za ekološko zaščito ali izboljšavo ožjega okolja. Gre za neke vrste klubsko ali kolektivno lastnino.

2.2.6 Financiranje

Uspešno slovensko vladno politiko glede **črpanja EU finančnih sredstev**, tudi za financiranje infrastrukture, je treba še nadgraditi. Gre za vprašanje povečanja finančnih virov za investicije v infrastrukturo. Primerno pri tem bi bilo koordiniranje vladnih resorjev za doseg tega cilja, za kar bi lahko skrbelo **neformalno delovno telo** predstavnikov Ministrstva za razvoj, za infrastrukturo, za gospodarstvo in predvsem za finance, priključena bi morala biti tudi Družba za razvoj infrastrukture **DRI**. Usmerjali bi ga ustrezni ministri. Telo bi imelo bolj izvršilno vlogo, predlagani pod-svet za infrastrukturo pa strateško svetovalno vlogo.

Ob doseženem uspehu pri črpanju sicer že odmerjenih evropskih (kohezijskih) sredstev, bi morali vladne napore usmeriti v bolj uspešno pridobivanje evropskih sredstev iz **»konkurenčnih virov«** pri EU. Hkrati bi morali v navedenem delovnem telesu vlade nastopiti usklajeno (koordinirano), zlasti pri pridobivanju zunanjih lastniških ali dolžniških sofinancerjev ter pri uveljavljanju javno-zasebnega partnerstva v financiranju. Temu lahko pripomore rast zaupanja v Slovenijo, ki jo kaže tako postopno izboljševanje ratinga države kot relativno nizki donosi na slovenske državne obveznice. Dne 14.marca 2016 je bil donos na slovenske državne obveznice 1.422, kar je iz zgodovinske perspektive še vedno izjemno nizko in je potrebno situacijo izkoristiti.

Kot pomemben multilateralni se pojavlja **Evropska investicijska banka – EIB**, ki je samo v letu 2015 povečala naložbe v Slovenijo za 798 milijonov evrov, skupno v zadnjih petih

letih pa je bilo njenih naložb za 2,4 milijarde evrov. Gre za ugoden vir, ki je v veliki meri usmerjen v izgradnjo infrastrukture, ima ugodne obrestne mere in deluje brez političnega vmešavanja. Finančne naložbe EIB velja krepiti, le napak pri izbiri infrastrukturnih projektov ne sme biti.

Za regionalno politiko Slovenije bo v celotni **finančni perspektivi 2014–2020** na razpolago tri milijarde evrov iz kohezijskega sklada EU, slovenske regije pa bi jih samo v dveh letih potrebovale za 164 projektov za 2,6 milijarde evrov. Zato bo poleg finančnih sredstev iz EU potrebno pridobiti še druge vire, javne in privatne, vse pa lahko prispeva tudi k višji gospodarski rasti Slovenije.

14

Finančni sektor v Sloveniji bi moral prispevati k financiranju infrastrukture, podobno kot je to v drugih razvitih državah. Zaustaviti bi bilo treba pretirano omejevanje bank pri kreditiranju s strani Banke Slovenije, stremljenje za razprodajo infrastrukture tujcem, po drugi strani bi morali dovoliti zavarovalnicam in pokojninskim skladom ter družbam sofinanciranje izgradnje in obnove infrastrukture v Sloveniji.

Vlada bi morala prevzeti določene garancije finančnim institucijam za podeljevanje infrastrukturnih posojil za ključne projekte, za katerimi trdno stoji. Poleg ekonomskega mora pri izboru investicijskih projektov upoštevati še politični, socialni, ekološki in etnični kriterij, da bi se ohranila samostojnost in suverenost države. Tuji in zasebni vlagatelji vseh drugih kriterijev (razen ekonomskega profita) pri izbiri, kam investirati, ne bodo upoštevali. Kot je potrebna in smiselna na nekaterih področjih domača gospodarska (javna) trda infrastruktura, je potrebna tudi domača mehka infrastruktura (trgovina, finance), da bi se država uspešno razvijala v smeri, ki jo želijo stalni prebivalci Slovenije (ne zgolj Slovenci po nacionalnosti in med slednjimi ne tisti, ki skrivajo svoje premoženje v tujini).

2.2.7 Načrtovanje in gradbeništvo

Kadar se pojavi potreba po novih investicijah, jih je treba **zasnovati** smiselno, po ekonomskih, socialnih, ekoloških in etičnih in etničnih merilih. V praksi so se pojavljali problemi pri inženirsko preveč kompleksnih projektih, prav tako kot tudi pri preveč poenostavljenih projektih. Inženirsko preveč kompleksni problemi so predragi in zahtevajo predrago vzdrževanje, pogosto pa sploh niso nujni za potrebe prebivalstva. Na drugi strani pa inženirsko slabo zasnovani projekti vodijo v probleme (Svetovna banka, 2007).

Po letih krizne suše je bilo v 2013–2014 slovensko **gradbeništvo** v vzponu. V 2015 začne ponovno usihanje. Padec znaša 41% in ga velja zaustaviti, saj je ogroženih več kot 10.000 delovnih mest (Gole N., Delo, februar 2016). Stara finančna perspektiva je realizirana, zato je treba po novi 2014–2020 čim prej zagnati investicijske infrastrukturne projekte, sofinancirane z evropskim denarjem. Iz kohezijskega sklada je odobrenih devet projektov (vodovodi), gradnja avtocestnega odseka Draženci–Gruškovje in čiščenje odpadne vode na Ljubljanskem polju. Za modernizacijo železnic je treba pridobiti sredstva iz instrumenta za

povezovanje Evrope, od koder bi lahko prišla tudi sredstva za energetska sanacija zgradb. Pri tem bi morali načrti uravnovežiti dinamiko investicij v času, da ne bo kriznih odstopanj.

Citirana literatura

- *Financial Times: Concern, not panic, over the global economy, March 12, 2016*
- *Frischmann R.: Infrastructure, Harvard UP, 2012*
- *Makovšek, D., Logožar, K. (2014): A Vision of the Policy Concerning the Financing and Management of Physical Infrastructure in Network industries in Slovenia, Mednarodna revija za javno upravo, XII, 1.*
- *OECD: Infrastructure to 2030, Paris, 2007*
- *Štiblar F.: Infrastruktura Slovenije, Pravna fakulteta v Ljubljani, 2016 v tisku*
- *Štiblar F., Volčjak R.: Prolegomena za razvoj infrastrukture, GG, EIPF, 2/2016*
- *The Economist: »Out of Ammunition«, February 20-26, 2016*
- *The World Bank: Infrastructure in Crossroads, Washington DC, 2007*

KOLAPS DENARNE POLITIKE?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

16

Domače trošenje se je decembra močno povečalo; povečanje ni bilo samo sezonsko. Trošenje prebivalstva je bilo glavni motor. Nihajoče trošenje države za blago in storitve se je decembra prav tako opazno povečalo; glavnino povečanja je verjetno povzročilo pospešeno zaključevanje projektov financiranih iz evropskih sredstev. Investicije so se precej zmanjšale in ostajajo stisnjene - realno nespremenjene na ravni, kjer vztrajajo že od konca 2013. Izvozno trošenje se je po nekaj mesecih pešanja, ponovno opazno povečalo; po začetke krize je rast izvoza praktično enaka rasti izvoza EU; izvoz je edini celotno obdobje poganjal gospodarsko rast. Pričakovana dinamika trošenja v naslednjih nekaj mesecev ne kaže na večje spremembe; na praktično vseh segmentih trošenja so pričakovanja malo nad dolgoročnim povprečjem; še najbolj naj bi se okrepilo trošenje prebivalstva.

Slovenija je v 2015 dosegla največjo blagovno menjavo in presežek izvoza nad uvozom v višini 750 milijonov €. V zadnjih mesecih se medletna rast umirja, presežki izvoza nad uvozom pa ostajajo.

Podatki o gospodarski klimi in zaupanju razkrivajo brezvetrije; relativno majhne spremembe navzgor ali navzdol. Gospodarska klima se je v februarju v primerjavi z januarsko nekoliko izboljšala, v primerjavi s februarjem lani pa poslabšala. Na znižanje je najbolj vplivalo zmanjšano zaupanje potrošnikov in trgovine na drobno. Podobna je stagnacija zaupanja v predelovalnih in storitvenih dejavnostih. Zaupanje v gradbeništvu se v februarju ni spremenilo, v primerjavi z lanskim februarjem se je znižalo, a je ostalo nad dolgoročnim povprečjem. Gospodarska klima v EU28 se je v februarju otoplila; naročila v predelovalni dejavnosti so se znižala, pričakovanja v trgovini in naročila v gradbeništvu pa so se povečala.

Industrijska produkcija, ki jo določa produkcija v predelovalni dejavnosti, se je decembra še popravila in se tudi trendno zviševala; letoletna pa je bila za pet odstotkov višja kot leto prej. Močan pospešek je konec leta dobila dejavnost rudarstva, ki pa močno niha. Industrijska produkcija v EU28 in v evro območju se je decembra znižala v primerjavi z novembrom in medletno. Velika nihanja med članicami se nadaljujejo iz meseca v mesec.

Vrednost gradbenih del je bila decembra za desetino nižja kot novembra ali decembra 2014, vendar pa impulzni trend kaže na izboljšanje. Število turističnih prenočitev je v decembru naraslo v primerjavi z letom prej in tudi trendno raste. K zelo dobrim rezultatom so spet več prispevali tuji turisti, povečalo pa se je tudi število domačih, pri katerih pa se je impulzni trend obrnil navzdol. Zračni promet je decembra kar za četrtno presegel promet leto prej,

v cestnem mestnem prometu je bilo potnikov enako, v Luki Koper pa je bil blagovni promet skoraj za desetino večji kot leto prej.

Na trgu dela se je stanje nekoliko izboljšalo, čeprav se je v primerjavi z novembrom in v medletnih primerjavah število aktivnih prebivalcev zmanjšalo, število delovno aktivnih pa se je v primerjavi z novembrom zmanjšalo; v medletnih primerjavah pa se je povečalo tako število delovno aktivnih kot zaposlenih v gospodarskih družbah. Slabše je šlo zaposlenim pri fizičnih osebah in samozaposlenim.

V februarju se je število iskalcev dela zmanjšalo v primerjavi z januarjem in precej več v primerjavi s februarjem lani. Na novo se je prijavilo pol manj iskalcev kot leto prej, med njimi več kot polovica zaradi preteka zaposlitve za določen čas, med objavljenimi pa jih je daleč največ dobilo novo zaposlitev ali samozaposlitev. Stopnja brezposelnosti v EU28 se zmanjšuje, zmanjšuje, a počasneje, se tudi v evro območju; najnižja ostaja v Nemčiji in Češki, najvišja pa v Španiji, kje je brezposelna petina, in v Grčiji, kjer je brezposelna kar četrtnina aktivnega prebivalstva.

Življenjski stroški se februarja niso spremenili, bolj dolgoročno pa so še malo pospešili padanje; cene blaga se niso spremenile, cene storitev so malo porasle, več so padle cene goriv, malo pa so se povečale cene oblačil ter pohištva in opreme. Harmoniziran indeks cen je februarja miroval, medletno pa se je zmanjšal; samo v štirih državah EU so cene padale hitreje kot v Sloveniji, v povprečju EU pa so cene po štirih mesecih naraščanja oziroma stagniranja začele medletno ponovno padati.

Cene industrijskih proizvajalcev so se januarja zmanjšale, padale so tudi bolj dolgoročno. Razlik v tekoči dinamiki cen po namenu porabe praktično ni, bolj dolgoročno pa so še naprej najbolj stisnjene cene energentov. Tudi na izvoznih trgih so razlike v tekoči rasti proizvajalčevih cen zanemarljive. Cene nepremičnin, ki so po prvi polovici 2014 prenehale padati, le nihajo na nespremenjeni ravni.

Cenovna pričakovanja kažejo, da podjetja ne verjamejo, da je ECB sposobna vsaj zaustaviti padanje cen. Cene proizvajalcev naj bi po pričakovanjih še oslabele, posebno izrazito cene na drobno blaga, le pri cenah storitev in gradbenih delih se pričakovanja še niso opazno spustila pod dolgoletno raven.

Cene surovin so se v zadnjem mesecu v evrih opazno povečale, bolj dolgoročno pa še padajo, pri tem po hitrosti padanja prednjači nafta. V letu dni so se zmanjšale cene vseh surovin, razen zlata.

Povprečne plače so januarja padle; padec ni bil le sezonski; plače so se zmanjšale v večini dejavnosti. V celem letu so plače v tržnih dejavnostih malo porasle, v javnih sektorjih so se povečale precej več kot v tržnih dejavnostih, še zlasti v ožji državi, pa tudi v zdravstvu. Čeprav so v Slovenji plače medletno porasle tako v 2014 kot v 2015, razpoložljivi dohodki prebivalstva po prvem četrtletju 2014 praktično stojijo, medtem ko v evro območju naraščajo. Med potencialnimi faktorji stagnacije razpoložljivih dohodkov so

pešanje celotnih prejemkov zaposlenih, povečana obdavčitev, sprememba vrednosti-naložb v pokojninske sklade ali pa zmanjšanje ostalih dohodkov. Ker so prejemki le malenkost padli, njihovo zaostajanje ne more biti razlog za stagnacijo razpoložljivih dohodkov, učinek povečane obdavčitve po 2013 pa je bil sorazmeren rasti BDP, gre iskati razloge v spremembi vrednosti naložb in zmanjšanju socialnih transferov.

Povečevanje stopnje varčevanja je poleg stagnacije razpoložljivih dohodkov dodatna težava za trošenje prebivalstva. Medtem ko so po začetku krize gospodinjstva v Sloveniji varčevala tako kot v evro območju, jih je izkušnja ZUJF-a stimulirala še k večji stopnji varčevanja; že majhna povečanja razpoložljivih dohodkov so izkoristili za povečanje varčevanja.

18

Februarja 2016 so se javnofinančni prihodki opazno zmanjšali, bolj dolgoročna dinamika pa se je okrepila. Februar je sezonsko šibek mesec, vendar tudi medletna stopnja kaže na zmanjšanje prihodkov, kar pa je lahko posledica enkratnih dogodkov. Neposredni davki in ostali prihodki so februarja padli, opazno se je poslabšala tudi bolj dolgoročna dinamika, medletna stopnja je padla za skoraj 10 odstotnih točk. Vendar kaže, da gre v veliki meri za premike vplačil. Domači davki na blago in storitve so se februarja precej zmanjšali, a bolj dolgoročna dinamika je ostala močna. Pri obeh glavnih davčnih oblikah domačih davkov - trošarinah in davku na dodano vrednost je januarja in februarja verjetno prišlo do opaznih premikov v timingu vplačil. Davek na dodano vrednost po obračunu se je februarja opazno zmanjšal, a davek na dodano vrednost od uvoza ne kaže nihaja navzdol. Istočasno so se trošarine februarja precej povečale, vendar je to povečanje le nadomestilo za januarski padec. Navkljub velikemu nihanju davčnega donosa znotraj leta, se davčna izdatnost po povečanju davčne stopnje za davek na dodano vrednost praktično ni več spreminjala. Vse kasnejše spremembe davčnega sistema niso imele niti kozmetičnega učinka.

Krčenje kreditov, ki traja že od sanacije bank, se nadaljuje. Skupni krediti so se tudi januarja zmanjšali, pri tem so se krediti podjetjem povečali, krediti gospodinjstvom pa skrčili; bolj dolgoročno so se krediti podjetjem zmanjšali, gospodinjstvom pa stagnirali. Razlika v padanju kreditov podjetjem med evro območjem in Slovenijo se vse hitreje povečuje. Ob vztrajnih trditvah, da »ni projektov«, se po podatkih ECB povpraševanje po kreditih v Sloveniji v zadnjih dveh letih povečuje v povprečju več kot še enkrat hitreje kot v evro območju. Tudi pri kreditih gospodinjstvom ni nobenih sprememb; samo lani so krediti gospodinjstvom porasli za 100 milijonov manj, kot bi, če bi rastle tako hitro kot v evro območju.

Skupni depoziti so se januarja sezonsko zmanjšali, dolgoročna dinamika pa je ostala zelo močna, tako pri depozitih gospodinjstev kot podjetij; oboji rastejo hitreje kot v evro območju. Samo v letu dni so se depoziti podjetij in gospodinjstev skupaj povečali za skoraj pol milijarde več, kot bi se, če bi rasli tako hitro kot v evro območju.

ECB je sredi marca spet znižala obrestne mere, vendar lahko pričakujemo, da bo učinek zadnje poteze centralne banke podoben učinkom dosedanjih potez – krediti bodo stali, cene

bodo padale, finančna sredstva pa se bodo, podobno kot v letih po 2006, vse bolj selila iz bank v nebančne instrumente. Če bo centralna banka hotela premakniti kredite, bo morala poseči v povsem drug arzenal ukrepov.

Januarja so se depozitne obrestne mere še naprej zniževale. V Sloveniji so praktično vse nižje kot v evro območju. Posojilne obrestne mere pri gospodinjstvih ostajajo nespremenjene, pri podjetjih pa se povečujejo. Ker banke ne morejo služiti s krediti in storitvami, se zatekajo v (poskusno?) povečanje aktivnih obrestnih mer, kar pa je mačji kašelj proti oviram, ki jih kreditni aktivnosti bank postavljajo omejitve centralno bančnega nadzora.

Rekorden plačilnobilančni presežek v 2015 na ravni 7.5% BDP se v januarju dviguje kar proti desetini v tem mesecu proizvedenega BDP. Januarski presežek sta ustvarila presežka v blagovni in storitveni menjavi, zmanjševala pa primanjkljaja v bilanci primarnih in sekundarnih faktorjev, kar je značilno za gospodarstva, ki so prodala, oziroma ki prodajajo proizvodne premoženje. Finančni račun kaže povečanje obveznosti; povečanje terjatev pri neposrednih naložbah in obveznosti pri naložbah v vrednostne papirje in ostalih naložbah.

Tudi celoletni presežek sta ustvarjala blagovni in storitveni saldo, zmanjševala pa sta ga primanjkljaja na računu primarnih in sekundarnih faktorjev. Saldi na finančnih računih so bili lani precej manjši kot leto prej, ko jih je determinirala »sanacija« bank. Bruto zunanji dolg Slovenije se je lani zmanjšal za dobro milijardo. Donos na državne obveznice se zmanjšuje, po velikosti pa je med donosi na italijanske in španske.

COLLAPSE OF MONETARY POLICY?

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

20

Domestic consumption increased sharply in December; the increase was not just seasonal. Household spending was the main engine. Fluctuating government spending on goods and services in December also increased substantially; the bulk of the increase is likely to be caused by rapid completion of projects financed from European funds. Investments were significantly reduced and remained compressed – unaltered level has persisted since the end of 2013. The export spending increased substantially after several months of decline; since the crisis began, export growth, practically identical to the growth of EU exports, was the only component which has driven growth through the entire period. Expected dynamics of spending in the next few months does not indicate significant changes; in virtually all segments of the spending, expectations are slightly above the long-term average. Household spending is expected to be strengthened the most.

Slovenia in 2015 reached the maximum trade level since independence and the excess of exports over imports amounting to 750 million €. In recent months, annual growth was slowing, surplus of exports over imports remained unaltered.

Information on the economic climate and confidence reveals a kind of windless situation; relatively small changes up or down. Economic sentiment in February compared with January improved slightly, but deteriorated compared to February last year. The decrease was most affected by reduced consumer and retail trader confidence. Similar is the stagnation of confidence in the manufacturing and services sectors. Confidence in the construction sector in February was unchanged, but it fell compared with February last year and remained above the long-term average. Economic sentiment in the EU28 in February warmed; orders in the manufacturing sector declined, expectations in trade and construction contracts increased.

Industrial production, which is determined by production in manufacturing, was improving in December and also trended upward; in the whole 2005 it was five percent higher than in a year earlier. Strong acceleration was at the end of the year due to mining activity, which varies greatly. Industrial production in the EU28 and in the euro area in December decreased compared with November and in a year. Large fluctuations between the member states continue from month to month.

The value of finished construction works was in December one tenth lower than in November or in December 2014, but the impulse trend indicates an improvement. The number of overnight stays in December increased compared with the previous year and the trend grew.

Foreign tourists again contributed more to the very good results. Air traffic in December by a quarter exceeded the turnover in the previous year, the urban transport of passengers was the same, the transport of goods in the Port of Koper was almost a tenth bigger than in the previous year.

The situation on the labor market has improved somewhat, although in comparison with November and the year to year comparison, the number of active population decreased, the number of economically active compared with November decreased as well but interim comparisons increased together with the number of employees in companies. The number of those employed by individuals and self-employed decreased.

21

In February, the number of job seekers decreased compared to January and much more compared to February last year. Among less new applicants, more than half are due to the expiry of fixed-term employment, among the deregistered the majority had found new jobs or self-employment. The unemployment rate in the EU28 is decreasing, so is, but at a slower pace, also in the euro area. It remains the lowest in Germany and the Czech Republic, the highest in Spain, where a fifth of the active population is unemployed, and in Greece, where a quarter of the active population is unemployed.

Living costs in February did not change; in the longer term they are slightly declining. Prices of goods did not change, prices of services increased slightly, fuel prices declined considerably while prices of clothing and furniture and equipment increased slightly. The harmonized index of consumer prices in February was dormant while it decreased in a year. Only in four EU countries, prices decreased faster than in Slovenia, while the EU average prices after four months of growth or stagnation began to fall year on year again.

Industrial producer prices in January decreased, they were decreasing also in the longer run. Differences in the current dynamics of prices by end-use practically disappeared; energy prices continue to be the most compressed. Also in export markets the differences in the growth of producer prices is insignificant. Real estate prices, which ceased to fall the first half of 2014, oscillate at the same level. Price expectations indicate that companies do not believe that the ECB is able to, at least, halt the decline in prices. Producer prices are expected to decrease, especially of goods, while the expectations of prices of services and construction works are not fallen below long term levels.

Raw material prices in the last month increased significantly while in the long term they are falling, with the speed of falling oil is on the forefront. In the year, prices of all commodities, except gold, decreased.

Average wages fell in January; the fall was not only seasonal. Wages decreased in most economic activities. Over the year, wages in market activity increased slightly, while in the public sector increased considerably more than in commercial activities, especially in the narrow government and in the health care. Although salaries in Slovenia increased

year on year both in 2014 and in 2015, disposable incomes since the first quarter of 2014 practically stand while in the euro area they are rising. Among the potential factors for stagnation of disposable income are: decrease of the total remuneration of employees, increased taxation, change in the value-investment in pension funds, or the reduction of other incomes. Since revenues fell only slightly, their retardation cannot be a reason for the stagnation of disposable income and the effect of increased taxation in 2013 was proportional to GDP growth. Thus, the reasons are most likely the change in the value of investments and reductions in social transfers. Increasing rate of savings adds to the stagnation of disposable income and household spending. While at the beginning of the crisis, households in Slovenia behaved as in the euro area, the experience with ZUJF further stimulated savings; even a small increase in disposable income has been used to increase savings.

In February 2016, government revenues were significantly reduced, but longer-term dynamic strengthened. February is a seasonally weak month, but as the annual rate of change shows a decrease in revenues, which may be due to one-off events.

Direct taxes and other revenues in February fell markedly and deteriorated, long-term dynamics deteriorated even more, the annual rate has fallen by nearly 10 percentage points. But it appears that this is largely due to the fluctuations in the timing of payments. Domestic taxes on goods and services in February were considerably reduced, a more long-term dynamics remained strong. The revenues of the domestic added tax were in February markedly reduced, there was no downward shift in the revenues of value added tax on imports. At the same time the excise duty in February increased considerably, but this increase might only refund the January drop. Despite huge fluctuations in the tax return within a year, the tax yield has since the increase the tax rate for value added tax, practically not changed. Subsequent changes of the tax system did not have even cosmetic effects.

The contraction of credits, which lasts since bank rehabilitation is continuing. Total loans were also reduced in January; loans to enterprises increased, loans to households shrink; more long-term loans to companies decreased, and those to households stagnated. The difference in the decrease of corporate loans between euro area and Slovenia is growing. The claims that there are "no projects" persist but according to data from the ECB, the demand for loans in Slovenia in the past two years was growing on average more than twice as fast as in the euro area. In loans to households, there is no change; only last year, the loans to households increased by a 100 million less than they would if they grew as fast as in the euro area.

Total deposits in January decreased seasonally, their long-term dynamics remained very strong both for the deposits of households and companies; both are growing faster than in the euro area. In just one year, deposits of enterprises and households together increased by almost half a billion more than they would be if they grew as fast as in the euro area.

In the middle of March, ECB again cut interest rates, but one can expect that the impacts of recent moves will be similar to the effects of previous moves - loans will stagnate, prices will fall, and funding will be, like in the years after 2006 increasingly shifted from banks to non-bank instruments. If the central bank wants to move credits it will have to intervene with a completely different arsenal of measures. In January, deposit interest rates continue to fall. In Slovenia, almost all are lower than in the euro area. Lending rates for households remained unchanged, those for companies are growing. Changes in the lending rates are a piece of cake against obstacles to credit activity by restrictions of central bank supervision.

Record balance of payments surplus in 2015 at 7.5% of GDP was in January rising to tenth of this month produced GDP. The January surplus was created by the surpluses in goods and services trade, while decreased by the deficit in primary and secondary factors, which is typical for the economy, which sold or is selling productive assets. The financial account shows an increase in liabilities.

23

Also on the yearly level surplus was generated by the balances of goods and services, and it was decreased but by the deficits in primary and secondary factors. Balances in financial accounts were last year much lower than a year earlier, when this was due to the “rehabilitation” of banks. Gross external debt of Slovenia last year dropped by over one billion. The yield on government bonds is declining, the size is between yields on Italian and Spanish.

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

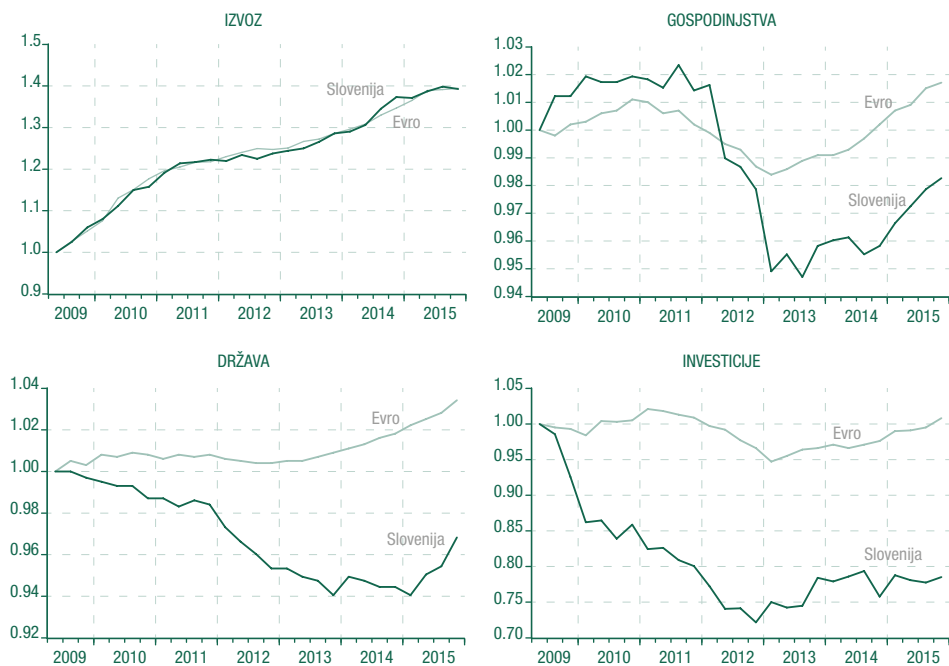
1. Trošenje prebivalstva se krepi

Domače trošenje se je, decembra močno povečalo, za skoraj 8%. Porasla je tudi njegova bolj dolgoročna dinamika (impulzni trend se je povečal na preko 9%), torej lahko sklepamo, da decembrsko povečanje ni bilo samo sezonsko. Poraslo je trošenje prebivalstva in države, medtem ko se je investicijsko trošenje zmanjšalo.

24

Trošenje prebivalstva je bilo decembra glavni motor domačega trošenja, poraslo je kar za 10.6%. Povečala sta se tudi oba indikatorja bolj dolgoročne dinamike, impulzi trend je porasel za preko 6% na letni ravni. Trošenje prebivalstva je poraslo tudi v celotnem zadnjem četrtletju (tekoče za 2.7%, medletno pa za 1.4%).

Povpraševanje

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Opomba: Realne serije; desezonirane; normirano na 2009/1.

Pospeševanje trošenja gospodinjstev tako traja že dvanajst četrtletij, po ZUJFU (konec 2012) je začelo najprej počasi naraščati po stopnjah pod 0.5% letno, da bi od tretjega četrtletja 2014 dalje, kot kaže slika, pospeševalo rast.

Zelo nihajoče trošenje države za blago in storitve se je decembra prav tako opazno povečalo, oba indikatorja dolgoročne rasti sta se povečala še bolj. Glavnino povečanja je verjetno povzročilo pospešeno zaključevanje projektov financiranih iz evropskih sredstev (bolnic). Zaradi tega je bila rast trošenja države za blago in storitve tudi celotno zadnje četrletje zelo visoka. Kot kaže slika, trošenje države vztrajno raste že od začetka 2015.

Investicije so se decembra precej zmanjšale. Zmanjšanje je bilo močnejše od sezonskega, saj sta opazno padli tako medletna stopnja kot rast impulznega trenda. Investicije tako verjetno ostajajo še naprej stisnjene - realno nespremenjene, na ravni, kjer vztrajajo že od konca 2013 dalje.

25

Izvozno trošenje se je novembra in še zlasti decembra, po nekaj mesecih pešanja, ponovno opazno povečalo. Veliko povečanje je bilo predvsem pri izvozu na trge izven EU (Slovenija tja izvažata okoli tretjino svojega izvoza). Tudi v državah EU je bila novembra in decembra opazna pospešitev izvoza vendar precej (več kot dvakrat) počasnejša kot v Sloveniji.

V daljšem razdobju (po začetke krize) je rast izvoza v Sloveniji praktično enaka rasti izvoza EU. Tako je izvoz od 2009/I do konca 2015 porasel za skoraj 40%, torej okoli 1.4% na četrletje. Izvoz je, kot kaže slika, edini poganjal rast gospodarstva celotno obdobje. Trošenje države in gospodinjstev je namreč začelo naraščati šele po prvi polovici 2014, medtem ko investicije po začetku krize, razen v obdobju 2013/I-2014/II, niso omembe vredno prispevale k rasti BDP-ja.

Pričakovana dinamika trošenja v naslednjih nekaj mesecev ne kaže na večje spremembe, če že, pa je pričakovati krepitev trošenja. Praktično na vseh segmentih trošenja so namreč pričakovanja malo nad dolgoročnim povprečjem. Pri povpraševanju po investicijskem blagu, potrošnem blagu in izvozu (če sodimo po pričakovanjih predelovalne dejavnosti in gradbeništva) je pričakovati nespremenjeno ali morda malenkost višjo dinamiko. Trošenje prebivalstva, kot kažejo pričakovanja v trgovini na drobno in storitvenih dejavnostih, naj bi se okrepilo še najbolj (neto delež anketiranih podjetij, ki pričakuje povečanje, presega dolgoletno povprečje kar za 15% in več odstotkov vseh anketiranih).

2. Presežek ob počasnejši rasti vrednosti blagovne menjave tudi v januarju 2016

V 2015 je dosegla Slovenija največjo vrednost blagovne menjave v času samostojnosti in znaten presežek izvoza nad uvozom v višini 750 milijonov €. V zadnjih mesecih se medletna rast umirja, presežki izvoza nad uvozom pa ostajajo.

Skupni izvoz je januarja znašal 1846 milijonov € (2.3% več kot januarja 2015), skupni uvoz 1686 milijonov € (kar 5.4% manj kot januarja lani), kar pomeni presežek 160 milijonov € oziroma 109.5% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1463

milijonov € (1.0% več kot januarja 2015), prejem blaga iz EU 1340 milijonov € (5.4% manj kot pred letom), kar da presežek 123 milijonov € oziroma 109.2% pokritje prejema z odpremo blaga. Izvoz v nečlanice EU je januarja 2016 znašal 382 milijonov € (7.7% več kot leto prej), uvoz 345 milijonov € (4.5% manj kot v januarja 2015), kar pomeni presežek 37 milijonov € oziroma 110.7% pokritje uvoza z izvozom.

26

V celotnem letu 2015 je izvoz znašal 23942 milijone € (4.4% več kot v 2014), skupni uvoz 23192 milijonov € (2.7% več kot v 2014), kar daje presežek 751 milijonov € oziroma 103.2% pokritje uvoza z izvozom. V trgovanju z drugimi članicami EU je bila v 2015 odprema blaga 18398 milijonov € (5.1% več kot leto prej), prejem blaga 18698 € (5.9% več), kar daje primanjkljaj 300 milijonov € oziroma 98.4% pokritje prejema z odpremo blaga. V trgovanju z nečlanicami EU je bil izvoz 5544 milijonov € (2.2% več kot v 2014), uvoz 4493 milijonov € (8.7% manj kot leto prej), tako da znaša presežek 1051 milijonov € oziroma pokritje uvoza izvozom 123.4%.

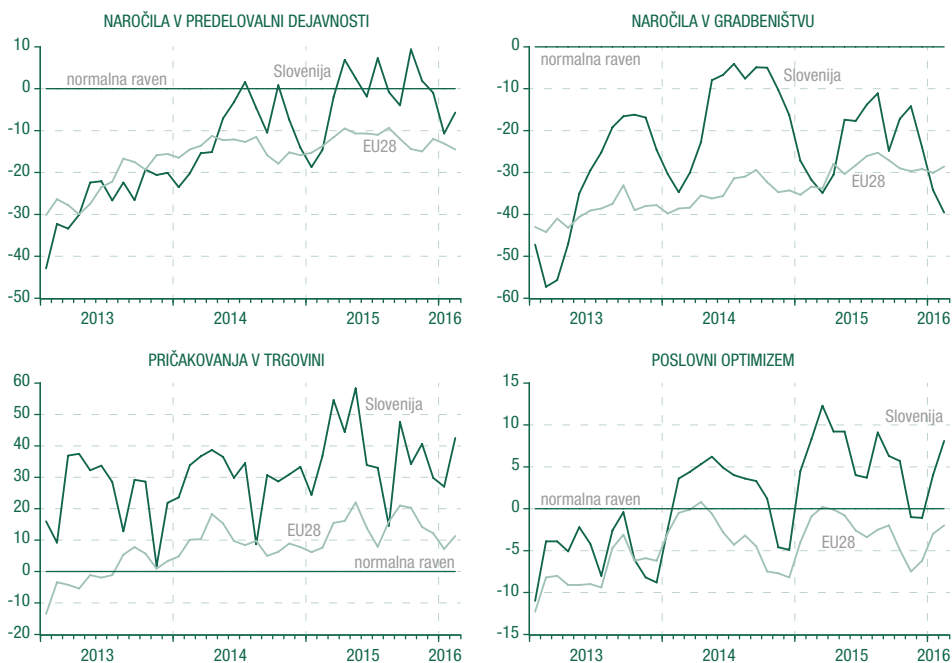
V decembru 2015 so bili pogoji blagovne menjave za Slovenijo (terms of trade) 3.1% ugodnejši, za EU28 pa 4.9% ugodnejši kot pred letom, oboje zaradi nižjih cen nafte. V decembru sta trendno rast imela tako izvoz (1.25%) kot uvoz (1.45%).

3. Gospodarska klima februarja rahlo hladnejša

Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi se je njen kazalnik v letošnjem februarju glede na januar zvišal za 0,4 odstotne točke, od februarja lani pa je nižji in sicer za 0,8 odstotne točke. Na znižanje kazalnika gospodarske klime v februarju sta najbolj vplivala nižja kazalnik zaupanja potrošnikov ter kazalnik zaupanja v trgovini na drobno.

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila februarja za odstotno točko višja kot predhodni mesec, glede na februar lani je bila njegova vrednost nižja za odstotno točko, glede na dolgoletno povprečje pa za 7 odstotnih točk višja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se večinoma znižala, zvišali sta se le vrednosti kazalnikov pričakovan izvoz in pričakovano zaposlovanje.

Naročila, pričakovanja, optimizem

Vir: Eurostat

Klima se je popravila v storitvenih dejavnostih, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih v februarju za odstotno točko višja kot predhodni mesec, v primerjavi s februarjem lanskega leta je bila njegova vrednost enaka, od dolgoletnega povprečja pa višja za 9 odstotnih točk.

Optimizem pa se je po anketah SURS-a skrhal v trgovini na drobno, saj se je vrednost kazalnika zaupanja v tej dejavnosti februarja znižala za 5 odstotnih točk glede na predhodni mesec, glede na februar lani pa je bil kazalnik za 4 odstotne točke višji. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem v trgovini na drobno večinoma zvišala, znižale pa so se vrednosti kazalnikov prodaja, pričakovano zaposlovanje in pričakovane prodajne cene.

Zaupanje v gradbeništvu se v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem ni spremenilo, v primerjavi z lanskim februarjem je bila vrednost kazalnika zaupanja v gradbeništvu nižja za 5 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 4 odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja. Vrednosti kazalnikov pričakovanj v gradbenem sektorju za naslednje tri mesece so se v februarju v primerjavi s predhodnim mesecem zvišale.

Splošna gospodarska klima v EU28 se je v drugem letošnjem mesecu nekoliko otoplila. Po podatkih Eurostata so se v februarju naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec prej znižala za 1,4 odstotne točke, glede na februar lani pa je bila nižja za skoraj odstotno točko. V letošnjem februarju so se glede na mesec prej zvišala pričakovanja v trgovini na drobno in sicer za 4,1 odstotne točke, pričakovana naročila v gradbeništvu pa so se v primerjavi z lanskim februarjem zvišala za skoraj 5 odstotnih točk. Splošni poslovni optimizem se je v februarju v celotni osemindvajseterici zvišal in sicer za odstotno točko.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija decembra lani višja

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi popravila. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v decembru 2015 za 3% višja kot v enakem mesecu leta 2014. Impulzni trend kaže, da se je v decembru industrijska produkcija zviševala po stopnji 0,23% mesečno.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v lanskem decembru v primerjavi z decembrom 2014 močno povečala in sicer za skoraj 95%. Impulzni trend kaže, da se je v decembru dejavnost rudarstva zviševala po stopnji 5,39%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v decembru 2015 v primerjavi z decembrom 2014 povišala za 2,1%, trendno (impulzni trend) pa se je v decembru lani dejavnost predelovalne industrije zviševala po stopnji 0,53%.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da se je v decembru 2015 glede na november industrijska produkcija tako v EU28 kakor na območju evra (EA19) znižala za odstotek. Glede na december 2014 pa se je v lanskem decembru industrijska produkcija v EU28 znižala za 0,8%, na območju evra pa za 1,3%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v decembru 2015 glede na mesec prej najbolj porasla na Danskem (2,9%) in Nizozemskem (1,5%), najbolj pa je upadla na Irskem (-4,3%).

5. Ob koncu lanskega leta precej več prenočitev turistov

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih v decembru lani za dobrih 12% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v novembru lani. Vrednost opravljenih gradbenih del se je v lanskem decembru v primerjavi z decembrom 2014 znižala za skoraj deset odstotkov. Impulzni trend opravljenih gradbenih ur pa kaže, da je v decembru lanskega leta sektor gradbeništva rasel z mesečno stopnjo rasti 0,42%.

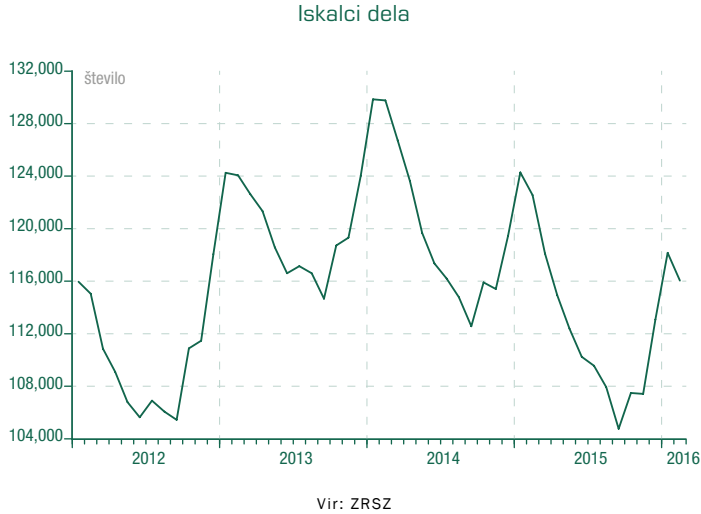
Število turističnih prenočitev je v decembru 2015 naraslo. Tako je bilo v zadnjem mesecu lanskega leta skupno število prenočitev za 8,8 odstotkov večje kot v enakem mesecu leta 2014, hkrati pa se je impulzni trend skupnega števila prenočitev v decembru 2015 povečeval po 1,1%. Pri tem je naraslo tuje turistično povpraševanje, saj se je v lanskem decembru število turističnih prenočitev tujih gostov povečalo za skoraj 12% glede na december 2014, hkrati pa impulzni trend prenočitev tujih gostov v decembru kaže pozitivno rast po stopnji 2,65%. Slovenske turistične objekte so v decembru 2015 več obiskovali tudi domači gosti, saj se je število njihovih prenočitev glede na enak mesec v letu 2014 povečalo za 5,1%, impulzni trend prenočitev domačih gostov v zadnjem mesecu lani pa je dosegel vrednost -0,36%.

29

Podatki SURS-a o transportu za december 2015 kažejo, da je bilo v zračnem prevozu prepeljanih za 26% več potnikov kot decembra 2014, število opravljenih potniških kilometrov pa je bilo v zračnem prevozu prav tako večje in sicer za 23%. V cestnem mestnem prevozu je bilo decembra lani prepeljanih enako število potnikov kot v istem mesecu 2014. V luki Koper je bil blagovni promet v lanskem decembru za 9% večji kot decembra 2014.

6. Rahlo znižanje brezposelnosti

Na trgu dela se je stanje nekoliko izboljšalo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu decembru 2015 zmanjšalo na 916720 oziroma za 2074 oseb glede na mesec prej, glede na december 2014 pa se je število zmanjšalo za približno 2700 oseb oziroma 0,3 odstotka. V decembru 2015 je bilo v Sloveniji 803644 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na november se je število delovno aktivnih zmanjšalo za približno 7700 oseb, glede na december 2014 pa se je to število povečalo za približno 3700 oseb ali 0,5%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v decembru lani še vedno dobrih 93% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od decembra 2014 povečalo za 1,7%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na december 2014 zmanjšalo za 2,3%. Med samozaposlenimi pa je bilo 68% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v decembru zmanjšalo za 277.

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec februarja 2016 registriranih 116039 brezposelnih oseb, kar je za 2126 oseb oziroma 1,8% manj kot ob koncu januarja, v primerjavi s februarjem 2015 pa je bilo brezposelnih oseb manj za 5,3%. V februarju se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 6646 brezposelnih oseb, kar je dobra polovica manj kot januarja in za 4,4% manj kot februarja 2015. Med novo prijavljenimi je bilo 939 iskalcev prve zaposlitve, 1179 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 3565 brezposelnih zaradi izteka zaposlitev za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je februarja 2016 znašal 8772 oseb, med katerimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 6941, kar je 3,5% več kot januarja in 6,4% več kot februarja 2015.

Po podatkih Eurostata je bila januarja 2016 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA19) 10,3%, kar je 0,1 odstotne točke manj kot mesec prej ter odstotno točko manj kot januarja 2015. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v letošnjem januarju 8,9% in se je glede na enak mesec v 2015 zmanjšala za 0,9 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo v prvem mesecu letos v EU28 21,8 milijona brezposelnih, od tega 16,6 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v januarju 2016 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Nemčiji (4,3%) in na Češkem (4,5%), najvišjo pa v Španiji (20,5%) in v Grčiji, za katero lanski novembrski podatek znaša 24,6%.

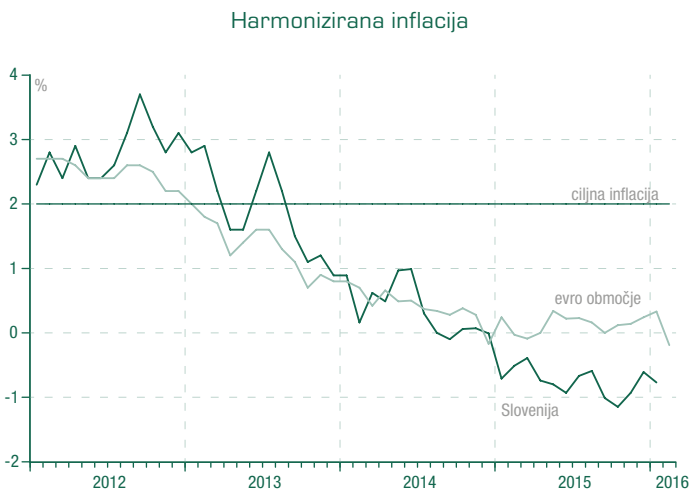
CENE IN PLAČE

7. Cene ponovno navzdol

Življenjski stroški se februarja niso spremenili, bolj dolgoročno so še malo pospešili padanje (rast impulznega trenda je padla pod -2.5%). Cene blaga se niso spremenile, storitev pa so malo porasle (za 0.2%), več so se spremenile le cene goriv (padale so po stopnji -1.7%), tako da so ponovno povečale dolgoročno stopnjo padanje (medletno so se zmanjševale po stopnji rasti -7%).

Od skupin proizvodov so se februarja, kot rečeno, opazno znižale cene derivatov, malenkost pa so se povečale cene oblačil ter pohištva in opreme.

31

Vir: Eurostat

Harmoniziran indeks cen, ki kaže v EU primerljivo inflacijo, je februarja prava tako miroval, medletno pa se je zmanjšal še nekoliko bolj kot življenjski stroški (padel je za -0.9%), tako da so samo v štirih državah (na Cipru, Španiji, Romuniji in Bolgariji) cene padale hitreje kot v Sloveniji, v povprečju EU so cene začele po štirih mesecih naraščanja oziroma stagniranja ponovno medletno padati!

Cene industrijskih proizvajalcev so se januarja zmanjšale za 0.2% , padale so tudi bolj dolgoročno (medletno po -1.6%). Razlik v tekoči dinamiki cen glede na namen porabe praktično ni, bolj dolgoročno pa so še naprej najbolj stisnjene cene energentov, te so januarja zaostajale za cenami pred letom dni za -4.3% . Tudi na izvoznih trgih ni praktično nobenih razlike v tekoči rasti ustreznih proizvajalčevih cen, le medletno je na trgih izven evra padanje proizvajalčevih cen malo počasnejše kot v evro območju.

Cene nepremičnin

Vir: SURS; lastni izračuni

Opomba: Cene novih in rabljenih nepremičnin; normirano na 2008/3=1

32

Tudi cene nepremičnin, ki so objavljene za tretje četrtletje, so po prvi polovici 2014 sicer prenehale padati, vendar kot kaže slika le nihajo na platoju.

Cenovna pričakovanja ne kažejo, da podjetja verjamejo, da je ECB z zadnjimi potezami sposoben vsaj zaustaviti padanje cen, če drugega niti ne omenjamo. Cene proizvajalcev, če sodimo po pričakovanjih v predelovalni dejavnosti, naj bi še oslabele, saj neto delež podjetij, ki ocenjuje, da se bodo cene zmanjšale, presega dolgoletno povprečje za približno 5%. Negativna cenovna pričakovanja so še izrazitejša pri cenah na drobno blaga, saj je neto delež trgovcev, ki ocenjuje, da se bodo cene zmanjševale, presegel dolgoletno povprečno vrednost celo za več od 20% vseh trgovin. Le pri cenah storitev in gradbenih delih se pričakovanja še niso opazno spustila pod dolgoletno raven.

Cene surovin so se v zadnjem mesecu (do prve polovice marca) v evrih opazno povečale (za 6.9%). Porasle so cene vseh surovin, najbolj derivatov, v evrih za skoraj eno tretjino (za 30.6%), najmanj pa cene surovin hrane, za 5%. Bolj dolgoročno (v zadnjem letu) cene surovin še vedno opazno padajo, saj so se zmanjšale za 11.7% v evrih. Tudi pri bolj dolgoročni dinamiki prednjači nafta, vendar tu po hitrosti padanja, saj je v letu dni padla za skoraj 28% v evrih. V letu dni so se zmanjšale cene vseh surovin, razen zlata, ki se je podražilo (v evrih) za 6.8%. Od ostalih surovin so se najmanj zmanjšale cene neprehrambenih kmetijskih surovin, v evrih so se zmanjšale za dobrih 7%.

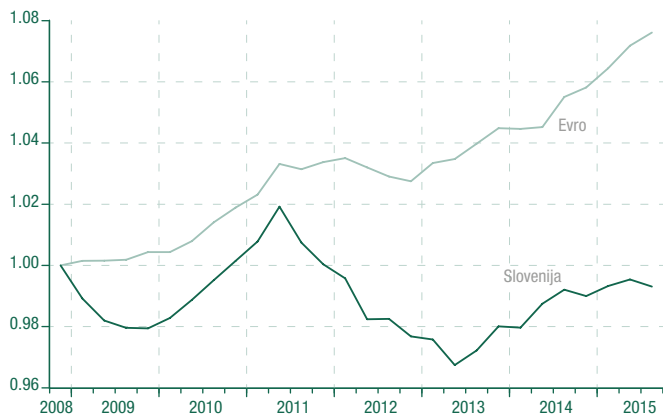
8. Razpoložljivi dohodki prebivalstva nominalno stagnirajo, stopnja varčevanja pa se povečuje

Povprečne plače so januarja padle za 2.2%. Padec ni bil samo sezonski, saj se je medletna rast plač zmanjšala glede na december, kakor tudi glede na celotno četrletje; medletna stopnja rasti je namreč z 1.5 v zadnjem četrletju 2015 padla na 1.1.

Plače so se januarja zmanjšale v večini dejavnosti. Izjema so bile le finančne in zavarovalniške storitve, druge raznovrstne poslovne storitve ter izobraževanje. Najbolj so se zmanjšale v kmetijstvu in informacijski ter komunikacijski dejavnosti (padle so za preko 6%). Najbolj pa so porasle v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (za 1.5%).

33

Razpoložljivi dohodki gospodinjstev

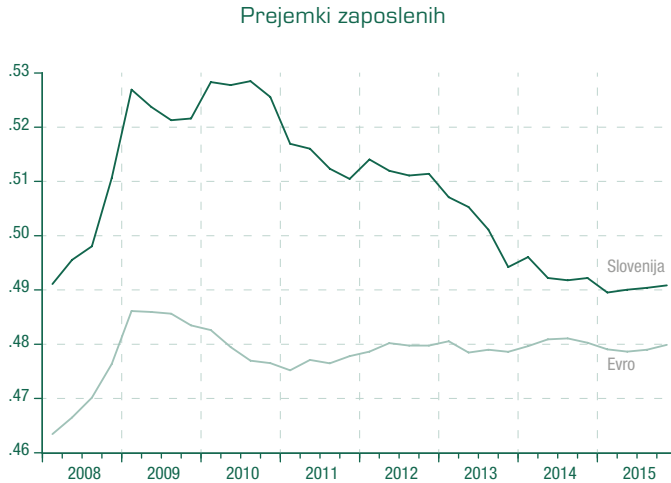

Vir: Eurostat; lastni izračuni

Opomba: Razpoložljivi dohodki; desezonirano; normirano na 2008/4=1

V celem letu so plače v tržni dejavnostih malo porasle. Največ v raznovrstnih poslovnih dejavnostih (za 2.1%) in kmetijstvu (za 1.4%), pri katerem je bilo, potemtakem, januarsko tekoče zmanjšanje le posledica močne sezone. Podobno je bilo tudi pri finančnih in zavarovalniških dejavnostih, čeprav je bila dinamika obratna. Bolj dolgoročna dinamika plač v finančnih in zavarovalniških storitvah je namreč bila januarja negativna (dolgoročno so se plače zmanjšale po 2.4%), čeprav se tekoče niso zmanjšale. Tekoča dinamika (stagniranje) je torej bila manjša od sezone.

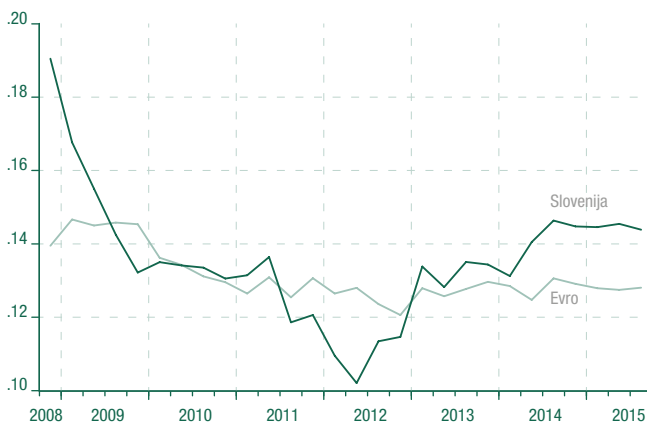
V letu dni so se v javnih sektorjih plače povečale precej več kot v tržnih dejavnostih, še zlasti v ožji državi, kjer so porasle kar za 7.3%, pa tudi v zdravstvu, kjer so se povečale za 3.7%. Eno in drugo povečanje je bilo med vsemi dejavnostmi največje medletno povečanje.

Vir: Eurostat; lastni izračuni
Opomba: Prejemki zaposlenih; %BDP; desezonirane vrednosti

Čprav so v Slovenji plače medletno porasle tako v 2014 kot v 2015, se razpoložljivi dohodki prebivalstva, ki so bistveni za povečevanje njegovega trošenja in utrditev rasti gospodarske aktivnosti, po prvem četrtletju 2014 praktično ne povečujejo-nominalno stojijo, medtem ko v evro območju opazno naraščajo (v letu in pol so porasli za 3%). Pri tem pa gospodarstvo v Sloveniji narašča zadnji dve leti skoraj še enkrat hitreje kot v evro območju. Vprašanje je, kaj je razlog za takšno zaostajanje razpoložljivega dohodka? Vprašanje je, seveda, vse prej kot nepomembno, saj je od tega neposredno odvisna rast trošenja prebivalstva. Potencialni faktorji za stagnacijo razpoložljivih dohodkov so lahko pešanje celotnih prejemkov zaposlenih, povečana obdavčitev dohodkov, sprememba vrednosti-naložb v pokojninske sklade ali pa zmanjšanje ostalih dohodkov (socialnih transferjev). Kot kaže slika prejemkov zaposlenih, so ti v zadnjih dveh letih le malenkost padli (glede na BDP) in torej zaostajanje v prejemkih ne more biti razlog za stagnacijo razpoložljivih dohodkov gospodinjstev. Da je bil učinek povečane obdavčitve po 2013 sorazmeren rasti BDP, bomo pokazali v naslednjem poglavju. Ostanete torej zadnji dve možnosti.

Nagnjenost k varčevanju gospodinjstev

Vir: Eurostat; lastni izračuni

Opomba: Nagnjenost k varčevanju; kvocient varčevanja z razpoložljivim dohodkom; desezonirano

Poleg nominalne stagnacije razpoložljivih dohodkov je dodatna težava za trošenje prebivalstva, še povečevanje stopnje njegovega varčevanja. Medtem ko so po začetku krize do ZUJF-a gospodinjstva v Sloveniji varčevala tako kot v evro območju, pa jih je izkušnja uvedbe ZUJF-a (nenadnega hitrega krčenja dohodkov) stimulirala še k večji stopnji varčevanja. Gospodinjstva so v Sloveniji sicer tudi pred krizo imela višjo stopnjo varčevanja od evro območja, vendar so »sušna« leta po 2009 (stiskanje razpoložljivih dohodkov) nevtralizirala, kot kaže slika, tudi z manjšo stopnjo varčevanja. Po ZUJF pa so že majhna povečanja razpoložljivih dohodkov (po sredini 2013) takoj izkoristili, namesto za trošenje, za povečanje varčevanja. Konec 2015 je bila tako stopnja varčevanja gospodinjstev v Sloveniji okoli 14.5%, v evro območju pa 12.5%.

FINANČNA GIBANJA

9. Stabilizacija davčnega donosa (kot deleža BDP)

Podatki o prihodkih javnega sektorja so dostopni do februarja 2016, ko so se prihodki opazno zmanjšali (za 6.3%), bolj dolgoročna dinamika (rast impulznega trenda) pa se je okrepila. Februar je sicer sezonsko zelo šibek mesec, vendar tudi medletna stopnja kaže na zmanjšanje prihodkov. Ker pa je rast impulznega trenda močno porasla, je padec medletne stopnje davčnih prihodkov, torej šibek davčni donos v februarju, lahko posledica predvsem enkratnih dogodkov.

Neposredni davki in ostali prihodki so februarja padli za 1.1%, opazno se je poslabšala tudi bolj dolgoročna dinamika, medletna stopnja je padla za skoraj 10 odstotnih točk. Glavnino k februarškemu padcu neposrednih davkov in ostalih prihodkov so prispevale manjše denarne kazni, povprečnine in posebni prispevki, manjši prihodki upravnih organov in manjši prispevki za zdravstveno varstvo. Tako prispevki za zdravstveno varstvo kot prihodki upravnih organov so februarja (medletno) padli približno toliko kot so januarja porasli; gre lahko le za premik timinga vplačil. Torej se je trend v davčni izdatnosti poslabšal le pri denarnih kaznih (te so že padle tudi januarja), pa še tam je ustrezni skupni mesečni izpad le okoli 0.5 milijona evrov.

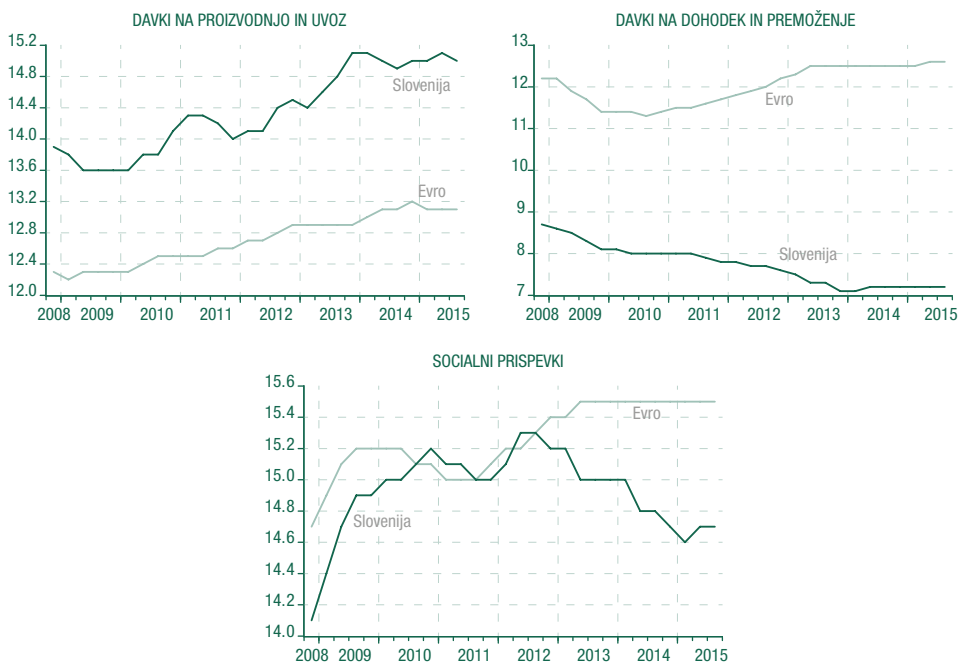
36

Domači davki na blago in storitve so se februarja (sezonsko) precej zmanjšali, čeprav je bila bolj dolgoročna dinamika močna. Ker so prihodki februarja sezonsko šibki, bi lahko bil padec tekoče vrednosti in povečanje trendne posledica sezone. Na to kaže tudi dejstvo, da je bila že lanskoletna februarska bolj dolgoročna dinamika zelo močna, letošnja torej ne more biti posledica nizke osnove. Pri obeh glavnih davčnih oblikah domačih davkov (tako pri trošarinah kot pri davku na dodano vrednost) je januarja in februarja verjetno prišlo do opaznih premikov v timingu vplačil, ki bi lahko povzročili padec donosa skupnih domačih davkov.

Davek na dodano vrednost po obračunu se je februarja opazno zmanjšal (za 20.7 milijonov). Vendar davek na dodano vrednost od uvoza, pri katerem praviloma ne more biti premikov timinga, ne kaže nobenega nihaja navzdol (davek se je povečal celo za 16%). Torej je bilo zmanjšanje pri donosu od davka po obračunu posledica premika vplačil v marec. Istočasno so se trošarine februarja precej povečale, vendar je to povečanje le nadomestilo januarski padec (premik v februar). Kakšen je bil skupen učinek obeh premikov (enega navzgor drugega navzdol) je nemogoče oceniti. Za dokončen odgovor bo potrebno počakati na podatke še za kakšna dva ali tri naslednje mesece.

Navkljub velikemu nihanju davčnega donosa znotraj leta, se davčna izdatnost po povečanju davčne stopnje za davek na dodano vrednost praktično ni več spreminjala. Vse kasnejše spremembe davčnega sistema niso imele niti kozmetičnega učinka.

Davčni donos

Vir: Eurostat; lastni izračuni
Opomba: Davčni donos; %BDP; desezonirano

Na dlani je, da so se davki na proizvodnjo in uvoz po koncu 2013 popolnoma stabilizirali in v odstotkih BDP nihajo med 14.9 in 15.1%. Podobno velja tudi za davke na dohodek in premoženje, ki se prav tako ne spreminjajo in nihajo v zelo majhnih nihajih okoli 7.2%. Le socialni prispevki so se od konca 2013 zmanjšali s 14.8% na 14.6% BDP v začetku 2015, od takrat dalje pa prav tako stagnirajo.

10. Krediti še naprej hitro padajo, banke pa povečujejo posojilne obrestne mere

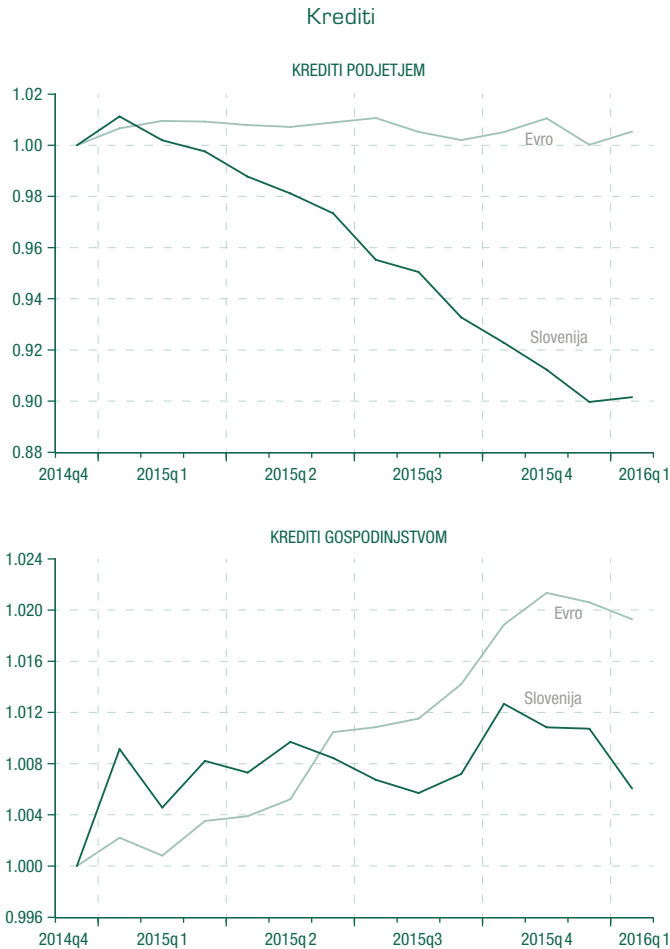
Skupni krediti so se zmanjšali tudi januarja (za okoli 20 milijonov). Krediti podjetjem so se povečali za 20 milijonov, krediti gospodinjstvom pa so se skrčili za 40 milijonov. Bolj dolgoročno (medletno) so se krediti podjetjem zmanjšali za -10.8%, gospodinjstvom pa za 0.3%. Krčenje kreditov, ki traja že od sanacije bank se tako nadaljuje z nezmanjšano intenzivnostjo.

Kot kaže slika, se razlika v padanju kreditov podjetjem (med evro območjem in Slovenijo) vse hitreje povečuje, ne glede na še enkrat višjo gospodarsko rast v Sloveniji. Glede na

vztrajne trditve, da ni povpraševanja po kreditih (»ni projektov«), je na sliki, za zadnji dve leti ilustrirana dinamika povpraševanja po kreditih podjetij (po podatkih ECB). Na dlani je, da se povpraševanje po kreditih v Sloveniji v zadnjih dveh letih povečuje v povprečju več kot še enkrat hitreje kot v evro območju.

Tudi pri kreditih gospodinjstvom ni nobenih sprememb. Samo lani so v letu dni zaostali za krediti gospodinjstvom evro območja v rasti za preko 1%, torej so krediti porastli za 100 milijonov manj kot bi porastli, če bi rastle tako hitro kot v evro območju, čeprav je trošenje gospodinjstev v Sloveniji pospeševalo vsaj tako hitro kot v evro območju in čeprav razpoložljivi dohodki gospodinjstev, kot smo pokazali, stagnirajo, v evro območju pa rastejo.

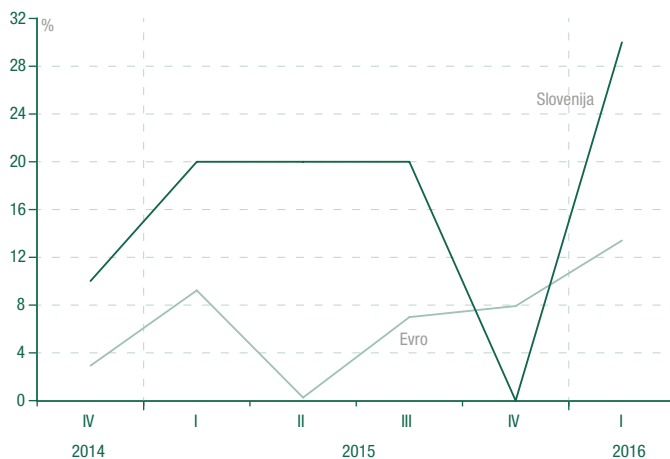
38

Vir: ECB; BS; lastni izračuni

Opomba: Krediti podjetjem; krediti gospodinjstvom; normalizirano na 2014m12=1

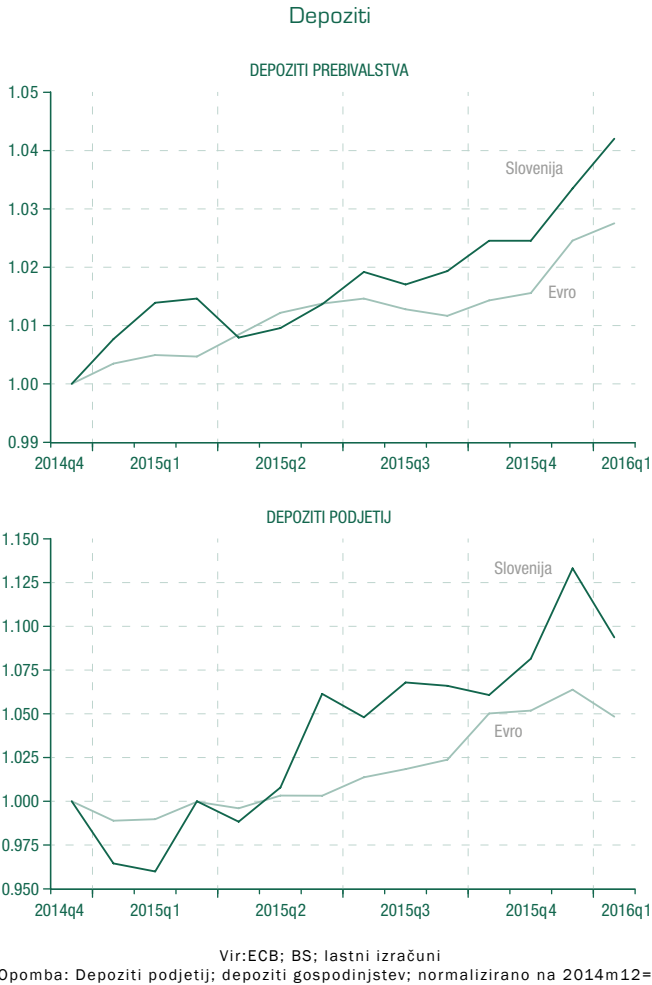
Povpraševanje po kreditih-podjetja

Vir: ECB; lastni izračuni

Opomba: Difuzni indeks povpraševanja po kreditih podjetij

Skupni depoziti so se januarja zmanjšali sezonsko za okoli 50 milijonov evrov. Bolj dolgoročna dinamika depozitov pa je bila še naprej zelo močna, saj so bili januarja za skoraj 6% višji kot pred letom dni. Januarja so, kot vsako leto, padli depoziti podjetij, medletna dinamika pa je navkljub tekočemu padcu ostala nespremenjena; depoziti podjetij so bili namreč januarja za preko 13% višji kot pred letom dni. Depoziti gospodinjstev so se januarja povečali za skoraj 140 milijonov in bili za 3.4% višji kot pred letom dni.

Depoziti tako podjetij kot gospodinjstev rastejo bistveno hitreje kot v evro območju. Samo v letu dni so se depoziti podjetij in gospodinjstev skupaj povečali za skoraj pol milijarde več, kot bi se, če bi rasli tako hitro kot v evro območju.

ECB je v sredi marca ponovno znižala obrestne mere. Centralna banka očitno ni več v stanju zadrževati inflacijo nad 0. Njene depozitne obrestne mere so tako že dve leti negativne, sedaj je nasedla, padla na 0, še osnovna obrestna mera refinanciranja, medtem ko se je obrestna mera za posojila znižala na 0.25. Pričakujemo lahko, da bo učinek zadnje poteze centralne banke podoben učinkom dosedanjih potez – krediti bodo stali, cene bodo padale, finančna sredstva pa se bodo, podobno kot v letih po 2006, vse bolj selila iz bank v nebančne

instrumente, saj nastaja vse bolj ugodna situacija za (nebančne) finančne posrednike. Če bo centralna banka hotela premakniti kredite, bo morala poseči v povsem drug arzenal ukrepov. Krediti sicer res stojijo, vendar ne zaradi visokih obresti ampak zaradi regulatorskih potez same centralne banke.

Podatki o detajlističnih obrestnih merah so do januarja, ko so se depozitne obrestne mere še naprej zniževale (po okoli 0.1 točke na mesec). V Sloveniji so praktično vse, tako kratkoročne, pod 1 letom kot dolgoročne, nad 1 letom, depozitne obrestne mere že nižje kot v evro območju. Posojilne obrestne mere pri gospodinjstvih ostajajo nespremenjene, pri podjetjih pa se opazno povečujejo; v enem mesecu so se za kredite pod 1 milijon povečale za 0.4 točke, za kredite nad 1 milijon pa za 0.5 točke.

41

Ker banke ne morejo služiti z obsegom kreditov (ker jih ne smejo odobravati) in storitvami (z obsegom kreditov padajo tudi neobrestni prihodki), strgajo še zadnje ostanke možnega znižanja depozitnih obrestnih mer in se zatekajo, ko tega ni več, tudi v (poskusno?) povečanje aktivnih obrestnih mer. Ni dvoma, da je znižanje obrestnih mer zagotovo mačji kašelj proti oviram, ki jih kreditni aktivnosti bank postavljajo omejitve centralno bančnega nadzora. Vendar, kot nakazujejo omenjene spremembe, se posojilne obrestne mere zaradi reševanja bilanc uspeha bank verjetno ne morejo več zmanjševati. Predpostavljamo seveda, da povečevanje posojilnih obrestnih mer ni posledica ocene, da krediti padajo prepočasi!

11. Rekordni presežek tekoče plačilne bilance v 2015, ki v začetku 2016 še raste

Rekordni plačilnobilančni presežek v 2015 na ravni 7.5% BDP se v letošnjem januarju dviguje kar proti desetini v tem mesecu proizvedenega BDP. Kje so koristi za njegove producente in vse prebivalce Slovenije?

V januarju 2016 je znašal presežek tekoče plačilne bilance 288 milijonov € (v enakem mesecu lani je bil 137 milijonov €), kar je ob upoštevanju sezone rekordnih skoraj 10% v tem mesecu proizvedenega BDP. Pri tem je znašal blagovni presežek 218 milijonov € (januarja 2015 93 milijonov €), storitveni presežek 154 milijonov € (143 milijonov €), primanjkljaj v bilanci primarnih dohodkov -58 milijonov € (-56 milijonov €) in primanjkljaj v bilanci sekundarnih dohodkov -26 milijonov € (-42 milijonov €). Saldo kapitalskega računa je bil v januarju 2016 pozitiven 44 milijonov € (v enakem mesecu lani 8 milijonov €). Finančni račun pa kaže povečanje obveznosti za 280 milijonov € (v prvem mesecu lani za 434 milijonov €). Pri neposrednih naložbah so se povečale terjatve (zmanjšale obveznosti) za 189 milijonov € (januarja lani za -44 milijonov €), obveznosti iz naložb v vrednostne papirje so porasle za 362 milijonov € (193 milijonov €). Pri finančnih derivativih je prišlo do padca obveznosti za 5 milijonov € tako januarja letos kot lani. V ostalih naložbah so se obveznosti povečale za 86 milijonov € (lani za 268 milijonov €). Rezervna imetja pri banki Slovenije so porasla za 27 milijonov € (januarja lani za 24 milijonov €), napake in izpustitve pa znašajo -51 milijonov € (lani v enakem mesecu 289 milijonov €).

Po začasnih podatkih Banke Slovenije je znašal v celotnem letu 2015 presežek tekoče plačilne bilance Slovenije 2809.8 milijonov €, kar je 7.7% več kot v 2014, ko je bil doslej rekorden. Doseženi presežek pomeni 7.5% BDP Slovenije v 2015.

Pri tem je bil presežek v blagovni bilanci 1613 milijonov € (v 2014 je znašal 1209.6 milijonov €), presežek v storitveni bilanci 2048 milijonov € (1736 milijonov €), primanjkljaj v bilanci primarnih faktorjev -365 milijonov € (leto prej -87 milijonov €) in primanjkljaj v sekundarnih tokovih -486 milijonov € (-252 milijonov €).

42

Plačilna bilanca Slovenije (milijoni evrov)

Postavke	januar-december		januar	
	2014	2015	2015	2016
I. Tekoči račun	2.606,70	2.828,40	136,7	288
1. Blago	1.209,60	1.627,90	92,7	217,6
2. Storitve	1.736,40	2.054,40	142,5	154,2
transport	726,60	823,40	52,10	61,90
potovanja	1.324,60	1.435,50	102,50	112,00
3. Primarni dohodki	-87,4	-370,5	-56,3	-57,9
Od dela	420,40	534,00	41,60	41,60
Od kapitala	-717,10	-1.049,30	-91,80	-87,80
4. Sekundarni dohodki	-251,8	-483,4	-42,1	-25,9
Državni sektor	-108,9	-250,3	-25,8	-10,4
II. Kapitalski račun	-176	22,4	8,2	44,1
III. Finančni račun	2.338,90	1.907,80	434,3	280,9
1. Neposredne naložbe	-600,4	-954,2	-44,1	-188,9
2. Naložbe v vrednostne papirje	-3.967,80	2.867,50	192,6	362,2
3. Finančni derivativi	-3	28,5	-5,6	-5,4
4. Ostale naložbe	6.821,40	78,9	267,7	86
5. Rezervna imetja	88,7	-112,9	23,7	27
IV. Neto napake in izpustitve	-91,8	-943	289,4	-51,2

Vir: BS, lastni izračuni

Kapitalski račun izkazuje v celotnem 2015 22.9 milijonov € povečanja obveznosti (v 2014 je bilo zmanjšanje -176 milijonov €). Finančni račun izkazuje v 2015 za 1978 milijonov € povečanja obveznosti (v 2014 je bilo povečanje 2339 milijonov €). Pri tem je prišlo pri neposrednih investicijah do zmanjšanja obveznosti za 885 milijonov € (leto prej za 600 milijonov €), pri naložbah v vrednostne papirje povečanje obveznosti za 2866 milijonov € (leto prej zmanjšanje za -3968 milijonov €), pri finančnih derivativih za porast obveznosti v višini 28 milijonov € (leto prej zmanjšanje za 3 milijone €) in pri ostalih naložbah za porast 82 milijona € (v 2014 za porast kar 6821 milijonov €, povezano s sanacijo bančnega sistema).

Pri rezervah je prišlo v 2015 do znižanja imetij za 113 milijonov € (leto prej do povečanja za 89 milijonov €). Neto napake in izpustitve so znašale -855 milijonov €, v 2014 pa -92 milijonov €.

Dne 14. marca 2016 je znašal donos na slovenske državne 10-letne obveznice 1.42% (sredi decembra je bil še 1.69%), kar je manj kot donos na španske obveznice (1.48%), a več kot na ustrezne italijanske obveznice (1.32%). Donosi na obveznice vseh glavnih anglosaksonskih držav so višji od slovenskega. Nižji donos od slovenskih imajo od večjih gospodarstev le obveznice Švice (negativen), Japonske (negativen), Nemčije, Nizozemske in Francije.

Po podatkih Banke Slovenije je znašal konec decembra 2015 bruto zunanji dolg Slovenije 44723 milijonov €, kar je 1185 milijonov € manj kot mesec prej, neto zunanji dolg pa 12060 milijonov €, kar je 318 milijonov € več kot v novembru 2015. Mednarodne rezerve Banke Slovenije so znašale konec 2015 786.8 milijonov €, kar je 50.5 milijonov € manj kot decembra 2014.

PROLEGOMENA ZA RAZVOJ GOSPODARSKE INFRASTRUKTURE V EU IN SLOVENIJI

(EMPIRIČNA ANALIZA)

44

Franjo Štiblar in Robert Volčjak

Čeprav nas spremlja vsak dan, je o gospodarski infrastrukturi zelo malo sintetičnih študij. Empirična analiza predstavi osnovne podatke in modelske ocene razvitosti infrastrukture v EU in posebej v Sloveniji. V sedanjih razmerah so investicije v gospodarsko infrastrukturo koristne na mikro ravni kot način povečanja konkurenčnosti podjetij, na makro ravni pa pomenijo spodbudo gospodarski aktivnosti pred pretečo novo recesijo. Razvitost slovenske gospodarske infrastrukture pretežno zaostaja za splošno gospodarsko razvitostjo države, zato je investiranje vanjo (drugi tir, tretja os, razvoj Luke Koper, energetike in telekomunikacij) danes še toliko bolj pomembna in nujna.

Infrastructure is present in our everyday life, but synthetic studies about it are lacking. Empirical study presents basic data and model estimations on development of economic infrastructure in the EU and especially in Slovenia. Investment in infrastructure could be presently useful by improving competitiveness of enterprise sector on the micro level as well as stimulating economic activity as measure against a threat of a new recession on the macro level. Slovenian economic infrastructure lags behind country's general economic development thus making investments in major projects (second rail track, third road line, Port of Koper, energy network, telecommunications) even more important and urgent.

1. Uvod

O celotni gospodarski infrastrukturi je malo govora (teorije, empiričnih računov), čeprav so njeni posamezni deli je skoraj prevladujoč predmet političnih in gospodarskih razprav pri nas in v svetu. Pomanjkanje odpravlja knjiga Infrastruktura Slovenije (Štiblar, 2016), ena njenih dodanih vrednosti pa je empirična primerjalna študija razvitosti posameznih vrst gospodarske infrastrukture (ceste, železnice, letališča, pomorstvo, prostor, energetika in telekomunikacije) v EU in v njenem okviru posebej Slovenije.

Ker ni jasno, kakšna infrastruktura je ustrezna za posamezno državo v absolutnem smislu, se najpogosteje uporabljajo primerjalne študije, ki razvitost infrastrukture v neki državi primerjajo z državo, ki ima določeno vrsto infrastrukture najbolj razvito.

Članek najprej predstavi osnovne podatke o slovenski gospodarski infrastrukturi, zatem pa analizira njeno razvitost primerjalno v okviru EU28. Ocenjene so regresijske enačbe, ki postavljajo razvitost infrastrukture kot posledico naravnih danosti države in zatem kot determinanto njene gospodarske rasti in razvitosti. V zaključnem delu je z aplikacijo izračunov na Slovenijo ugotovljeno, v kolikšni meri slovenska gospodarska infrastruktura odstopa od zakonitosti, kakor so jih identificirale ocenjene regresijske enačbe za celotno EU28.

45

2. Razvoj infrastrukture v svetu, članicah OECD in EU

McKinseyjev inštitut je leta 2013 ocenil, da bo do leta 2030 investiranih v infrastrukturo po svetu 57 bilijard ameriških dolarjev (USD), kar je približno 80 % letnega svetovnega bruto domačega proizvoda (BDP) ali letno dobre 4 % BDP.

- Letni izdatki za **telekomunikacijsko** infrastrukturo so znašali okrog 700 milijard USD v preteklem desetletju in bodo padli na 570 v letu 2020 oziroma 170 v letu 2025 (OECD: Infrastructure to 2030, Pariz 2006). Pri tem bo vzdrževanju in obnovi namenjenih okrog 85 % izdatkov. Po 2020 bodo izdatki za telekomunikacije nečlanic OECD presegle izdatke članic OECD.
- Letni izdatki za investicije v **energetsko** infrastrukturo bodo dosegli do leta 2030 okrog 350 milijard USD, največ za prenos in distribucijo. Pri tem bo 40 % šlo v države OECD.
- Izdatki za **cestno** infrastrukturo bodo do leta 2030 od 220 do 290 milijard USD letno, največ za obnovo in vzdrževanje obstoječih cest. Dve tretjini izdatkov bosta porabljeni v državah članicah OECD.
- Nova **železniška** infrastruktura bo zahtevala od 50 do 50 milijard USD letno do leta 2030, dve tretjini v državah OECD, pri čemer lahko pride do prenosa 10 % izgradnje novih cest na nove železnice. Približno 1 bilijon USD bo treba investirati v **vodno** omrežje do leta 2025, posebno v deželah v razvoju.

Tako bi celotni izdatki za prometno infrastrukturo v svetu do leta 2030 pomenili letno 2,5 % svetovnega BDP, skupaj z energetsko infrastrukturo pa 3,5 %. Do leta 2030 bi skupni izdatki za infrastrukturo kumulativno lahko presegle enoletni svetovni BDP.

Članice OECD bodo investirale v razvoj cestne infrastrukture od 220 do 290 milijard USD letno, železniške infrastrukture 49 do 58 milijard USD letno. Pri tem se večja razmik med potrebnimi investicijami in finančno sposobnostjo javnega sektorja za njihovo financiranje. Za uporabnike cest so to neke vrste cestnine.

Kriza je pokazala, da je infrastruktura ključnega pomena za gospodarsko prihodnost Evrope. Resnično integriran notni trg ne bo možen brez nemotenih povezav med vsemi

njegovimi sestavnimi deli. Ceste in druge prometne povezave, električna in plinska omrežja ter širokopasovna omrežja so nujna za dobro delujoče, integrirano gospodarsko območje ter njegovo socialno in ozemeljsko kohezijo. A medtem ko v Evropski uniji prihaja do vse večjega zakonodajnega povezovanja (nazadnje v energetske sektorju, kjer je bil sprejet in je začel veljati tretji sveženj ukrepov za liberalizacijo), pa čezmejne fizične medsebojne povezave zaostajajo. Povezave zlasti manjkajo v novih državah članicah, kar ustvarja vrzeli med središčem Evropske unije in njegovim obrobjem ter ovira nadaljnje izmenjave znotraj skupnosti in rast novih gospodarskih sektorjev, kot je elektronsko poslovanje.

46

Potrebe po novih infrastrukturah se pojavljajo tudi v povezavi z uresničevanjem strategije Evropa 2020. Evropska komisija je med svojimi prednostnimi nalogami za rast poudarila potrebo po nadaljnjem razvoju prometne, energetske in telekomunikacijske infrastrukture, ki so potrebne za resnično integriran enotni trg.

V obdobju do leta 2020 bo za omrežja evropskega pomena v teh treh sektorjih treba investirati okoli 1 bilijon evrov finančnih sredstev: dobrih 500 milijard evrov v prometnem, 200 milijard evrov v energetske sektorju in 270 milijard evrov za hitre širokopasovne infrastrukture. Članice EU naj bi do 2030 investirale 1,5 bilijon evrov (okrog 10 % letnega BDP) samo za razvoj transportne infrastrukture.

3. Razvitost gospodarske infrastrukture v Sloveniji

Najbolj osnovni podatki o slovenski gospodarski infrastrukturi v tabeli 1 iz Statopisa (SURS 2015) kažejo na skoraj 2 kilometra cest in 60 metrov železniških tirov na kvadratni kilometer; 0,7 avtomobila na prebivalca s povprečno starostjo dobrih 9 let; letno povprečno na prebivalca 24 mestnih prevozov; 8 železniških prevozov; 8,5 ton pristaniškega tovora na posameznika; eno cestno nesrečo na 100 prebivalcev in umrlega v njej na vsakih 16.000 prebivalcev.

Tabela 1:
Nekateri osnovni podatki o slovenski infrastrukturi za leto 2013

Infrastrukturna enota	Količina
dolžina cest	38874 km
dolžina železniških prog	1209 km
število cestnih vozil	1396691
starost avtomobilov	9,1 leta
Prevoz: potnikov:	
mestni javni prevoz	47752000
železniški	16420000
letališki	1279000
Prevoz blaga:	
cestni	65340000 ton
železniški	17156000 ton
pristaniški	17184000 ton
Cestne nesreče	19000
umrli v cestnih nesrečah	125

Vir: Statopis SURS 2015

Po Nacionalnem razvojnem programu 2007-2023 naj bi Slovenija investirala 8.9 milijard evrov za modernizacijo železniškega omrežja, za energetska omrežja pa 25 milijard €. V letu 2011 je imela Slovenija 24,1% internetnih povezav na 100 prebivalcev, EU povprečje pa je bilo 26,5%. Indeks globalne konkurenčnosti, ki ga izračunava World Economic Forum, vsebuje tudi sklop kazalcev za kakovost infrastrukture (WEF, 2014):

Tabela 2:
Razvitost infrastrukture Slovenije, mednarodna primerjava 2012-2013

Razvitost slovenske infrastrukture 2012-2013	rang Slovenije	kvantilni rang	gostota Slovenija	gostota EU
Razvitost infrastrukture v svetovnem merilu	35/144	0,76		
kakovost infrastrukture	30/144	0,79		
razvitost cest	38/144	0,74		
kakovost železnic	54/144	0,62		
pristanišča	33/144	0,77		
zračni promet	72/144	0,50		
letalski sedeži in razdalja	129/144	0,10		
logistični indeks	34/155	0,78		
Razvitost infrastrukture v okviru EU27	15/27	0,44		
avtoceste, km/1000 km ² , 2009			30	15,7
železniški tiri, km/1000 km ²			61	57
delež železniškega v tovornem prometu			17,7	17,1

Viri: World Economic Forum, Svetovna banka, AVARIS;

Po študiji Svetovnega gospodarskega foruma iz 2015 (Tabela 2) je bila Slovenija po podatkih za 2012-2013 razvrščena v zgornjo četrtino držav po razvitosti infrastrukture, saj ima slabši rating od Slovenije 76% od 144 analiziranih držav sveta (preglednica 9.13). Pri tem je po kakovosti celotne infrastrukture boljša od 79% analiziranih držav, po razvitosti cest je boljša od 74% držav, po kakovosti železnic je boljša le od 62% od 144 držav, pristaniško infrastrukturo ima 77% držav slabšo od Slovenije, v zračnem prometu je Slovenija v sredini (pri čemer po sedežih v letalih predhaja le 10% analiziranih držav), medtem ko je po celotnem logističnem indeksu boljša od 78% od 144 držav. V okviru EU27 je Slovenija po razvitosti celotne infrastrukture 15 od 27 članic v 2013, gostoto avtocestnega omrežja ima dvakrat večjo od povprečja EU27, železniških tirov pa le neznatno več od EU povprečja, enako je tudi glede deleža tovora, ki potuje po železnici.

4. Stanje v posameznih vrstah slovenske gospodarske infrastrukture

Slovenija ima na račun intenzivnih vlaganj v **avtoceste** skoraj dvakrat večjo gostoto avtocest od povprečja EU-27. Poleg pozitivnih učinkov dosedanjih vlaganj v prometno infrastrukturo pa so tudi negativni vplivi na okolje. Z vidika tovarnega cestnega prometa je bilo v 2012 11 % tonskih km opravljenih v notranjem prometu, 27 % v izvozu in 23 % v uvozu, medtem ko je bilo kar 38 % tonskih kilometrov mogoče pripisati tranzitnemu prometu. Gradnja prometne infrastrukture v slovenskih razmerah nujno povzroča drobljenje občutljivih ekosistemov in narekuje zagotavljanje ustreznih prehodov za živalske vrste (Program državnih razvojnih prioritet in investicij Republike Slovenije za obdobje 2014-2017, Ministrstvo za infrastrukturo, 2014).

Zaradi velikega obsega cestnega tovarnega prometa v Sloveniji primanjkuje ustreznih parkirišč, ki morajo biti prilagojena potrebam sodobne logistike in morajo zagotavljati varno in varovano okolje tako za voznike kot tudi za blago, smiselno pa je ob njih urediti tudi ustrezne logistične centre, za manipulacijo blaga z namenom optimizacije prevozov. Od 6.454 km državnih cest jih kar 50 % odsekov potrebuje nujna vlaganja v posodobitve (MZIP, 2012). Za izboljšanje regionalne povezanosti in skladnega regionalnega razvoja bi bilo potrebno vlagati tudi v razvojne osi in tako izboljšati regionalno dostopnost do avtocest oziroma večjih središč. Na področju varnosti v cestnem prometu se stanje izboljšuje.

Zaradi intenzivnega investiranja v avtocestno infrastrukturo so v preteklem obdobju zelo zaostajale investicije v **železniško infrastrukturo**, saj je bil Nacionalni program razvoja slovenske železniške infrastrukture realiziran le v manjšem obsegu. Celotna dolžina železniškega omrežja znaša 1200 km, pri čemer je 50 % glavnih tirov, elektrificiranih pa je okoli 42 % prog. Gostota železniškega omrežja v Sloveniji (61 km tirov /tisoč km²) je primerljiva s povprečjem EU27 (57 km tirov /tisoč km²). Konfiguracija železniških prog je zastarela in za sodoben železniški promet ni več ustrežna. Velik problem predstavlja investicijsko vzdrževanje, kar se odraža v visoki amortiziranosti prog, velikem številu

odsekov z znižanimi hitrostmi, zmanjšani kapaciteti prog in nekonkurenčnosti omrežja v primerjavi s sosednjo Avstrijo, s katero konkuriramo na petem transportnem koridorju. Vlaganja so potrebna tudi v vozni park Slovenskih železnic. V trenutni strukturi vzdrževalnih stroškov je delež rednega vzdrževanja previsok glede na delež za investicijsko vzdrževanje in obnove prog. To razmerje bo treba popraviti, prav tako kot bo treba zagnati cikel obnov in nadgradenj obstoječih prog in tako nadoknaditi zamujena vlaganja ter ujeti normalno količino ciklično obnovljenih prog. S posodabljanjem bo treba začeti tudi pri infrastrukturi za daljinsko vodenje prometa. Z nadgradnjami in novogradnjami bo treba povečati tirne kapacitete in novih tehnologij ter posodobiti javno železniško infrastrukturo sodobnim zahtevam potrošnikom. V Sloveniji je Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih 2007–2023 ocenjevala potrebne investicije v železniško infrastrukturo v obravnavanem obdobju na 8,9 milijard EUR.

Položaj na **področju trajnostne mobilnosti in uporabe javnega potniškega prometa** je v Sloveniji slab. Uporaba mestnega potniškega prometa je v zadnjim desetih letih padla za več kot 30%, kar je logična posledica povečanje števila osebnih avtomobilov. Javni potniški promet vsako leto prepelje manj potnikov. Med letoma 2007 in 2011 je število upadlo za 15,9% v cestnem prometu in 2,4% v železniškem prometu. Število registriranih osebnih vozil se je v tem času dvignilo za 5,9%. Tako je Slovenija dosegla število 521 osebnih avtomobilov na 1000 prebivalcev (povprečje EU znaša 473) in zato spada med države z najvišjim deležem osebnih avtomobilov. Slovenija je prva med članicami EU v odstotku izdatkov gospodinjstev za transport, ki v predstavlja 13,9% delež. Z vinjetami in nadomestilom za prevoz na delo se tako osebni potniški promet še dodatno spodbuja. Nujna bi bila uvedba enotne elektronske vozovnice, kar pa vseeno ne bo zmanjšalo upadanja uporabe javnega potniškega prometa.

Koprsko pristanišče pomeni eno najpomembnejših slovenskih strateških prednosti, saj ima ugodno strateško geografsko lego za oskrbovanje tržišč srednje in vzhodne Evrope, posebej v povezavi s hitro rastočimi trgi preko Sueza. V preteklem obdobju je promet naraščal in v letu 2011 dosegel nekaj več kot 16 milijonov ton pretovora. Med strateškimi blagovnimi skupinami koprskega pristanišča sta vodilna kontejnerski pretovor in avtomobili. Cilj pristanišča do leta 2020 je povečati pretovor na 27 milijonov ton, z vmesnim ciljem 21 milijonov ton v letu 2015. Z modernizacijo obstoječe proge Koper – Divača in z izgradnjo drugega tira bi bilo mogoče do leta 2030 pretovor povečati na 30 do 40 milijonov ton. Koprsko pristanišče je eno od ključnih pristanišč vseevropskega transportnega omrežja TEN-T, zato je spodbujanje razvoja ustrezne pomorske infrastrukture ključen gradnik pri vzpostavitvi vseevropskih multimodalnih omrežij, ki bodo zagotovila nemoteno delovanja notranjega trga EU in krepitev gospodarske in socialne kohezije. V tej luči bo treba pozornost nameniti tudi razvoju pomorskih avtocest. Mednarodne plovbe po celinskih vodah v Sloveniji nimamo, saj obstoječa celinska vodna pot tega ne omogoča. Vzpostavitev najnižje mednarodne kategorije plovne poti, bo mogoča po nadaljevanju izgradnje hidroenergetske verige na spodnji Savi (MZIP, 2012).

V sektorju **letalskih** prevozov so se v zadnjih nekaj letih razmere izredno spremenile, tako da Slovenija več ne dohaja razvoja v svetu.

50

Za gospodarski razvoj je izjemno pomembna ustrezna **energetska** infrastruktura. Potrebne investicije v energetska infrastrukturo naj bi se po podatkih Nacionalnega energetskega programa (IJS, 2011) v obdobju 2010–2030 gibale na ravni 25 milijard EUR. Potrebne investicije v elektrogospodarstvu, s katerimi bi izboljšali konkurenčnost, zagotovili dovolj proizvodnih zmogljivosti v državi in izboljšanje okoljskih karakteristik proizvodnje energije, so bile omejene na nekaj manjših projektov. Slovenska energetska politika se je že v preteklosti odločila za dinamično izrabo vodnega potenciala v velikih objektih. Proizvodne zmogljivosti hidro elektrarne (HE) so se od leta 2004 do danes povečale za 10 %. Izvedba nadaljnjih projektov: dokončanje verige HE na spodnji Savi in izgradnja verige HE na srednji Savi nekoliko zaostaja za načrti. Skladno z načrti je bila zgrajena črpalna hidroelektrarna. Obstoječe termoenergetske zmogljivosti so tehnološko zastarele in pred koncem podaljšane življenjske dobe, roki za nadomeščanje obstoječih enot so kratki zaradi novih okoljskih standardov za mejne emisijske koncentracije snovi v zrak, ki bodo v veljavi od začetka leta 2016. Vsi obstoječi klasični termoenergetski objekti namenjeni proizvodnji električne energije so predvideni za zapiranje pred letom 2027 (skupaj za 981 MW), večina že pred letom 2016 (518 MW oziroma 53 %).

V letu 2011 je znašala skupna moč priključenih novih elektrarn na pragu 79 MW. Skupno število zaposlenih v sektorju proizvodnje električne energije je bilo v letu 2011 2.265 (Javna agencija za energijo, 2011). V petletnem obdobju do 2011 ni bil zgrajen noben daljši prenosni daljnovod. Izvedenih je bilo več rekonstrukcij obstoječih daljnovodov, tudi z nadgradnjo iz enega na dva sistema, nekaj novih relejnih trafo postaj in veliko njihovih rekonstrukcij. Sistemski operater prenosnega omrežja električne energije uspešno zagotavlja zadostno rezervo, ki je lahko tudi izven domačega sistema in izpolnjevanje Meril zanesljivosti z uporabo infrastrukturnega kriterija N-1 (Ministrstvo za infrastrukturo, 2012).

Ključna ovira za počasno izvedbo projektov na prenosnem omrežju električne energije je dolgotrajnost postopkov umeščanja v prostor. Pravni okvir na tem področju se spreminja. Nedorečena so merila za vrednotenje odškodnin prizadetim pri izgradnji objektov ter merila za kabliranje daljnovodov na 110 kW omrežju. Za investicije v omrežje za distribucijo električne energije ni namenjenih dovolj finančnih sredstev. Razlog je v metodologiji za določanje višine omrežnine, ki ni razvojno naravnana, saj ni odvisna od uspešnosti oziroma učinkovitosti izvedbe investicijskih načrtov. V skladu z direktivo 2009/72/ES mora članica EU do leta 2020 zamenjati 80 % vseh električnih števcov s pametnimi merilnimi sistemi, kjer je to ekonomsko upravičeno. S tem se pričakuje tudi znižanje rabe električne energije za 3 % na leto, oziroma zmanjšanje onesnaženja za 100.000 ton CO₂ (MZIP, 2012). Nov in inovativni pristop k sistemom meritev, obvladovanja odjema in drugih prijemov aktivnih omrežij omogoča nadaljnji razvoj že doslej uveljavljene industrije, znanja na področju trženja in relevantne informacijske tehnologije (Predlog Nacionalnega Energetskega

Programa do leta 2030). Uvajanje pametnih števecv ponuja velike možnosti za razvoj novih delovnih mest v segmentu malih in srednje velikih podjetij.

Na področju infrastrukture za distribucijo **zemeljskega plina** znaša skupna dolžina visokotlačnih cevovodov 845 kilometrov. Dolžina cevovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov, je ostala nespremenjena in znaša 209 kilometrov. Prenosno omrežje sestavlja še 197 merilno-regulacijskih postaj, 43 merilnih postaj, 4 reducirne postaje in kompresorski postaji v Kidričevem in v Ajdovščini. Slovensko prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Prenosno omrežje je v lasti in upravljanju sistemskega operaterja prenosnega omrežja, družbe Plinovodi (Javna agencija za energijo, 2011).

51

Dostopnost gospodinjstev do **širokopasovnih povezav telekomunikacij** predstavlja razvitost infrastrukture informacijske družbe. Slovenija na tem področju ne dosega povprečja EU (ki znaša 76%, slovenski odstotek pa 74%). V Sloveniji je bilo v letu 2013 26,5% širokopasovnih povezav na 100 prebivalcev, kar je prav tako pod povprečjem EU (29,37%). OECD ugotavlja neposredno povezanost med rastjo širokopasovnih povezav in BDP, pri čemer naj bi 10% dvig širokopasovne povezljivosti povečal BDP tudi do 1,5%. V Sloveniji je s standardnimi fiksnimi širokopasovnimi omrežji danes pokritih 73,6% (med štirimi državami z najnižjo pokritostjo) gospodinjstev, medtem ko v desetih državah članicah EU ta presega 99%. Po pokritosti podeželja je bila Slovenija z nekaj nad 10% med zadnjimi v EU. Pri tem predstavljajo problem tudi dostopne hitrosti. V Sloveniji predstavlja delež širokopasovnih povezav s hitrostjo 10Mb/s ali več 39%, povprečje EU pa znaša 64%. Delež povezav s hitrostjo 30Mb/s ali več v Sloveniji predstavlja 6%, povprečje EU pa 18%.

5. Primerjalni podatki za Slovenijo v okviru Evrope

Stopnjo relativne razvitosti infrastrukture Slovenije ponazarjajo primerjalni podatki za celotno EU28 (Tabela 3). Izračunani kvantilni rangi (KvR) v zadnjem stolpcu preglednice imajo mejne vrednosti med 1,0 (država je prva med vsemi državami) in 0 (država je zadnja v razvrstitvi in nima nobene države za seboj). Za Slovenijo v okviru EU so podani v zadnji vrstici tabele kvantilni rangi. Podatki so razpoložljivi za leto 2014.

Na osnovi primerjalne analize je treba izkazane splošne kazalce v absolutnih vrednostih primerjati z kazalci infrastrukture v absolutnih vrednostih, relativna števila o splošnih značilnostih države (virih) pa z relativnimi značilnostmi glede razvitosti infrastrukture. Vrednosti KvR za splošne kazalce povedo, da ima med 28 članicami EU 18 % manjše število prebivalcev (rang Slovenije je 23), 11 % članic EU ima manjše ozemlje, 14 % držav ima manjši absolutni BDP, vendar relativno in 43 % držav ima manjši BDP na prebivalca in 46 % članic EU je naseljenim manj gosto. Tako je po standardu in gostoti naseljenosti Slovenija malo pod povprečjem EU28.

V primerjavi s temi splošnimi značilnostmi (Slovenija je pač majhna država in je po površini in prebivalstvu podpovprečno gosto naseljena, a blizu povprečja po razvitosti, merjeno z BDP na prebivalca in gostoti naseljenosti) je zanimivo ugotoviti, kje pa je rangirana glede razvitosti infrastrukture. Po **absolutnih** kazalcih ima Slovenija kvantilni rang med 11 in 18 %, povprečno 14,3 %; pri absolutnih kazalcih razvitosti infrastrukture pa je za njo pri tirih 19 % držav, pri cestah 35 %, letališčih 11 %, posluh 21 %, elektro kapacitetah 9 %, izpustih CO₂ 24 %, izpustih SO₂ 21 % in izpustih toplogrednih plinov 18 % držav. Bolj kot pri osnovnih virih zaostaja Slovenija pri letališčih in elektro kapacitet.

Tabela 3:
Osnovni podatki o infrastrukturi Slovenije in EU

52

Država	Prebivalstvo	Povprečna	Gostota	BDP mrd	Ppc	Tiri	Avtoceste	Letališča	Luke	EI
	2015	km ²		2014	2013	km			tovor	kap
EU28	508,2	3947,7	128,7	13994	25,7					438
Belgija	11,3	30,5	370,5	400,6	34,5	6436	1763	5	237,9	7,5
Bolgarija	7,2	110,9	64,9	42,7	5,5	5658	541	4	27,2	4,6
Češka	10,5	78,9	133,1	154,8	14,2	15636	751	5	0	10,5
Danska	5,7	42,9	132,9	257,7	44,4		1128	10	92,4	7,6
Nemčija	81,1	357,1	227,1	2915,6	33,3	41427	12917	77	303,7	82
Estonija	1,3	45,2	28,8	20	13,9	2164	140	7	43,6	2,6
Irska	4,6	69,8	65,9	189	35,6	2421	897	9	47,5	6
Grčija	10,8	132	81,8	177,6	17,4	3062		39	161	10,7
Španija	46,4	499	93,0	1014,1	22,3	19285	14701	48	427,7	49,8
Francija	66,3	544	121,9	2132,4	31,3	51217	11465	130	304,2	23
Hrvaška	4,2	56,5	74,3	43,1	10,1	4090	1295	7	18,6	1,7
Italija	60,8	301,4	201,7	1613,9	25,6	24277	6726	44	443,1	70,6
Ciper	0,8	9,3	86,0	17,4	19	0	257	2	7,2	1,6
Latvija	2	64,6	31,0	23,6	11,6	2161	0	2	71,8	1,2
Litva	2,9	65,3	44,4	36,4	11,7	2184	309	4	41,1	2,8
Luksemburg	0,7	2,6	269,2	48,9	83,4	275	152	1	0	0,5
Madžarska	9,8	93	105,4	104,2	9,9	13378	1515	5	0	5,8
Malta	0,4	0,3	1333,3	7,9	17,2	0		1	3,5	0,6
Nizozemska	16,9	41,5	407,2	662,8	35,9		2631	5	570,5	21,4
Avstrija	8,6	83,9	102,5	329,3	37	8334	1719	6	0	6,3
Poljska	38	312,7	121,5	410,8	10,1	36939	1482	10	68,7	28,2
Portugalska	10,4	89,1	116,7	173,4	15,8	2541	2988	16	80,2	6,4
Romunija	19,9	238,4	83,5	150	7,1	20284	644	13	43,7	9
Slovenija	2,1	20,3	103,4	37,3	17,1	2178	770	3	18	1,2
Slovaška	5,4	49	110,2	75,6	13,3	3631	419	6	0	2,8
Finska	5,5	338,4	16,3	205,2	35,6	8523	810	22	105,5	8,4
Švedska	9,7	438,6	22,1	430,6	43,8	15601	1891	40	166,9	6,6
V. Britanija	64,8	248,5	260,8	2253,3	29,6	31324	3686	53	503,1	58,5

Vir: Eurostat

Pri relativnih osnovnih kazalcih standarda in gostote naseljenosti dosega Slovenija povprečni kvantilni rang 45 %, bolj od tega pa zaostaja pri pomanjkanju stanovanjskega prostora, mobilnikih na 100 prebivalcev, elektro kapacitetah na 100 prebivalcev, odstotku pozidane površine (kar je dobro), porabi vode na prebivalca. Boljši od ranga po življenjskem standardu in naseljenosti so nižji deleži strupenih odpadkov, visok odstotek recikliranih odpadkov, tiri in avtoceste na kvadratni kilometer, delež družin s širokopasovno povezavo in majhna pozidanost površin. Slaba je energetska intenzivnosti in poraba energije na prebivalca, razpoložljivost letališč na milijon prebivalcev, delež družin z internetno povezavo,

Tabela 4:
Relativni kazalci o infrastrukturi

53

Država	Prostor	Internet14	% družin	Mobilniki	Tiri/km	Ceste/km	Let./preb.	Tov./preb.	Kap./preb.
	*		3G	na 100 prebivalcev	m/km ²	m/km	na preb.	ton/ preb.	MW/preb.
EU28	5	81	97,1	131,6	0,00	0,00	0,00	0,00	0,86
Belgija	2,1	83	98,8	117,9	211,02	57,80	0,44	21,05	0,66
Bolgarija	10,3	57	99,6	162,9	51,02	4,88	0,56	3,78	0,64
Češka	2,7	78	94,9	126,4	198,17	9,52	0,48	0,00	1,00
Danska	4,1	93	99,1	150,1	0,00	26,29	1,75	16,21	1,33
Nemčija	3,2	89	92,2	126,9	116,01	36,17	0,95	3,74	1,01
Estonija	5,4	83	99,9	152,5	47,88	3,10	5,38	33,54	2,00
Irska	1,9	82	94,8	122,3	34,68	12,85	1,96	10,33	1,30
Grčija	5,1	66	99,5	123,3	23,20	0,00	3,61	14,91	0,99
Španija	1,7	74	99,1	118,4	38,65	29,46	1,03	9,22	1,07
Francija	3,5	83	99,8	110,7	94,15	21,08	1,96	4,59	0,35
Hrvaška	10,7	68	94,1	120,8	72,39	22,92	1,67	4,43	0,40
Italija	10,2	73	97	166	80,55	22,32	0,72	7,29	1,16
Ciper	1,3	69	99	128,6	0,00	27,63	2,50	9,00	2,00
Latvija	13,7	73	99	231,4	33,45	0,00	1,00	35,90	0,60
Litva	8,2	66	95,2	167,8	33,45	4,73	1,38	14,17	0,97
Luksemburg	2,9	96	99,6	148,6	105,77	58,46	1,43	0,00	0,71
Madžarska	16,1	75	97	113,7	143,85	16,29	0,51	0,00	0,59
Malta	1,4	81	100	131,6	0,00	0,00	2,50	8,75	1,50
Nizozemska	0,6	96	99	120,1	0,00	63,40	0,30	33,76	1,27
Avstrija	7,9	81	97,9	156,3	99,33	20,49	0,70	0,00	0,73
Poljska	8,7	75	98,3	134,8	118,13	4,74	0,26	1,81	0,74
Portugalska	7,6	65	95,3	159,6	28,52	33,54	1,54	7,71	0,62
Romunija	10,2	61	99,7	112,9	85,08	2,70	0,65	2,20	0,45
Slovenija	7,1	77	99,1	109,4	107,29	37,93	1,43	8,57	0,57
Slovaška	2,6	78	86,3	121,1	74,10	8,55	1,11	0,00	0,52
Finska	0,8	90	99,5	171,6	25,19	2,39	4,00	19,18	1,53
Švedska	2,3	90	99,7	147,1	35,57	4,31	4,12	17,21	0,68
V.Britanija	3,4	90	98,5	129,8	126,05	14,83	0,82	7,76	0,90

Vir: Eurostat

V telekomunikacijski infrastrukturi Slovenija ohranja v okviru EU28 gospodarski aktivnosti enako mesto glede 77 % družin z dostopom do interneta v letu 2014 (EU28 povprečje znaša 81 %), boljši rang od stopnje ekonomske razvitosti (BDPpc) glede pokritosti družin s širokopasovnim omrežjem, kjer je točno na polovici z 99,1 %, EU28 povprečje pa je 97,1 %. Glede mobilnih telefonov na 100 prebivalcev pa je Slovenija zadnja med 28 državami, čeprav ima 109,4 mobitela na 100 prebivalcev, EU28 povprečje pa je 131,6 mobilnikov.

Legenda spremenljivk (za članice EU)

1. = prebivalstvo (milijoni) 2015
2. = površina (km²) 2015
3. = gostota (prebivalci na km²)
4. = BDP (milijarde €) 2014
5. = BDP na prebivalca (€) 2013
6. = tiri (kilometri)
7. = avtoceste (kilometri)
8. = letališča
9. = luke (tovor, milijoni ton)
10. = električne kapacitete (MW)
11. = manjko stanovanjskega prostora (% družin)
12. = internet (% družin) 2014
13. = širokopasovni G3 (% družin) 2014
14. = mobilniki (na 100 prebivalcev) 2014
15. = tiri na km²
16. = avtoceste na km²
17. = letališča na milijon prebivalcev
18. = luški tovor (v tonah na prebivalca)
19. = elektro-infrastruktura v MW na prebivalca
20. = % pozidane površine
21. = poraba energije na prebivalca, toe
22. = energetska intenzivnost (kg toe/BDP)
23. = izpust CO₂ v zrak (tisoč ton)
24. = izpust SO₂ v zrak (tisoč ton)
25. = izpust vseh toplogrednih plinov (milijon ton)
26. = poraba vode na prebivalca (m³)
27. = % recikliranih odpadkov
28. = % nevarnih odpadkov

Iz podatkov izhaja naslednja splošna ugotovitev:

- v prometni infrastrukturi je Slovenija boljša kot pri rangu standarda (BDP na prebivalca), razen pri letališki infrastrukturi in kakovosti železniške infrastrukture,
- v energetske infrastrukturi je Slovenija slabša kot pri BDP, gostoti in standardu,
- ekološko Slovenija onesnažuje bolj kot je njen rang razvitosti, a s strupenimi plini bolje reciklira,

- v telekomunikacijah delno zaostaja (mobilniki), delno prehiteva (G3 omrežje) rang po razvitosti.

Zaključek je predlog za usmeritev nosilcev slovenske politike: investirati v izboljšanje kakovosti železniške infrastrukture, v celotno energetska infrastrukturo, v zmanjševanje onesnaževanja s CO₂ in SO₂ ter v opremo v telekomunikacijah (mobilniki).

Tabela 5:
Deskriptivne statistike in spremenljivke infrastrukture, EU in Slovenija

Spremenljivka	Skupaj	Sredina M	KV	Slov	Slov/EU	KvR Slov
1 Prebivalstvo, mio	508	18,1	1,29			0,18
2 Površina, km ²	3947	155,8	1,03			0,11
3 Gostota, preb./km ²		171,7	1,44	103		0,46
4 BDP, milijarde €	13.994	497,4	1,56	37		0,14
5 BDP/preb.		24.507	0,67	18.000		0,43
6 Tiri, km		12.424	1,14			0,19
7 Avtoceste, km		2753	1,48			0,35
8 Letališča		20,5	1,42			0,11
9 Luke, milijoni ton		135,3	1,26			0,21
10 Elektro kapacitete, MW	438	15,64	1,42			0,09
11 Prostor. Pomanjkanje, %		5,56	0,75			0,39
12 Internet (% družin)		78,3	0,13			0,39
13 Širokopasovni G3,%		97,6	0,03			0,50
14 Mobilniki (100 preb.)		139	0,19			0,00
15 Tiri na km ²		70,8	0,80			0,75
16 Avtoceste na km ²		19,5	0,94			0,85
17 Letališča, milijon preb.		1,6	0,81			0,50
18 Luški tovor na preb.		10,5	0,98			0,50
19 Elektro, MW na preb.		0,94	0,47			0,21
20 % pozidane površine		1,5		0,8	22/27	0,18
21 Poraba energije preb.toe		2,18		2,33	9/28	0,68
22 Energ.intenz, kg toe/BDP		141,6		225,4	14/33	0,57
23 CO ₂ v zrak, 1000 ton	23.715			155	24/33	0,27
24 SO ₂ v zrak, 1000 ton	9.364			43	26/33	0,21
25 Toplogredni plini,mio ton	4.548			18,9	27/33	0,57
26 Poraba vode na preb., m ³		...		38,2	19/29	0,34
27 % recikliranih odpadkov		36,4		58,5	4/37	0,89
28 % nevarnih odpadkov		4,0		2,9	24/36	0,33

Vir: Eurostat, lastni izračuni, SURS: Boljši slabši, 2015, SURS Statopis, 2015

Legenda:skupaj = količina skupaj , sredina M = aritmetična sredina; KV = koeficient variacije, KvR = kvantilni rang = delež držav z manjšo vrednostjo kazalca od Slovenije

Slovenija glede razvitosti analiziranih vrst infrastrukture pretežno zaostaja za povprečjem držav EU28, posebej izrazito pri energetiki in letalski infrastrukturi. Kakovost infrastrukture seveda ni upoštevana, kar je posebno razvidno pri železniški infrastrukturi, ki količinsko sicer ustreza, vendar kakovostno zelo zaostaja. Zadnji podatki ne potrjujejo razširjenega mnenja o nadpovprečni razvitosti infrastrukture slovenske informacijsko-komunikacijske tehnologije. Pri ekoloških indikatorjih je po obravnavi odpadkov in skrbnem ravnanju z vodo Slovenija med boljšimi članicami EU, pri izpustu plinov pa ne. Ker Slovenija nadpovprečno zaostaja tudi glede finančne infrastrukture, je mogoče povzeti, da v večini ekonomske infrastrukture zaostaja za rangom, ki ga dosega po ekonomski razvitosti BDP na prebivalca. To je prav nasprotno od ranga po razvitosti družbene infrastrukture, kjer presega rang ekonomske razvitosti (število medalj na olimpijadah, Ginijev koeficient enakosti dohodka, kulturnost države, vloga žensk v družbi, relativna majhnost zaporniške populacije, študijski uspeh, odstotek ljudi pod meja siromaštva). Zaostajanje ekonomske infrastrukture ob preseganju v družbeni infrastrukturi je temeljni argument za potrebo po razvoju ekonomske infrastrukture in tudi spodbuda za nastanek pričujoče monografije.

6. Ekonometrična analiza zakonitosti EU infrastrukture z aplikacijo na Slovenijo

6.1 Metodologija in specifikacije

V izvedeni regresijski analizi s presečnimi podatki se pojavi vprašanje upravičenosti predpostavljene kavzalnosti. Infrastruktura je specifična ekonomska dobrina, saj je praviloma za njeno izgradnjo potrebno veliko resursov, tako materialnih kakor tudi časovnih, ko pa je infrastruktura ali njen sestavni del izgrajen, je le-ta dolgega trajanja, prav tako pa v času zelo malo ali pa sploh ne variira. Zaradi omenjenih specifičnih lastnosti infrastrukture so, prvič, smiselne regresijske ocene na presečnih podatkih, saj bi bila analiza časovnih serij ali analiza na panelnih podatkih (ki združujejo časovne vrste in presečne podatke) manj učinkovita oziroma nemogoča. V presečni analizi pa je težko ali celo nemogoče neposredno statistično testirati kavzalnost, zato je potrebna uvedba instrumentalnih spremenljivk (IV) in z njihovo pomočjo dvostopenjska namesto običajne cenilke najmanjših kvadratov (angl. two stage least squares oz. 2SLS), kar pa je povezano s problemom relevantne izbire instrumentov in njihove umestitve v kontekstualni okvir dane analize, kar pa presega obseg pričujočega članka. Zato je, kjer je bilo to potrebno, kavzalnost ugotovljena s triažo spremenljivk, ki so/niso bile na podlagi statistične signifikance vključene v posamezne regresijske enačbe.

Izhodiščno stališče je, da so z ocenjenimi enačbami ugotovljene zakonitosti oziroma funkcijske relacije odnosov med naravnimi viri (danostmi) X , razvitostjo infrastrukture (Y) in produktom oziroma razvitostjo države (Z). Tako lahko shematično zapišemo naslednje funkcije, ki omogočajo vsaj vsebinsko kavzalno inferenco: $Y=f(X)$ in $Z=g(Y)$.

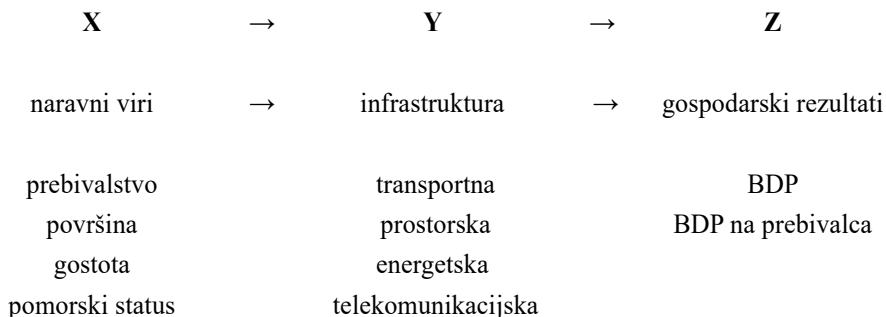
Za okvir regresijske analize zakonitosti infrastrukture v EU služi teorija produkcijske funkcije, ki odraža zvezo med produkcijskimi faktorji in obsegom proizvodnje. V analizi po

predpostavki tvorijo tako najprej naravne danosti produkcijske faktorje, ki »proizvedejo« infrastrukturo, le-ta pa v naslednji fazi postane produkcijski faktor za proizvodnjo produkta ali življenjske ravni v posamezni državi. V analizi je uporabljena produkcijska funkcija Cobb-Douglasovega tipa.

V ta namen sta bila ocenjena dva tipa regresijskih enačb. Enačbe s spremenljivkami ravni (ang. level) imajo smisel v neposredni interpretaciji imenovanih vrednosti in oceni velikosti odstopanj ocenjenih od dejanskih vrednosti odvisne spremenljivke. Enačbe z logaritmiranimi spremenljivkami pa imajo prednost, da regresijski koeficienti neposredno kažejo elastičnosti odvisnih na neodvisne spremenljivke, hkrati so torej tudi neodvisni od merskih enot spremenljivk. Nekoliko slabša lastnost pa je, da regresijski koeficienti izgubijo vsebinski smisel kvantifikacije razlik, čeprav je zaradi lastnosti logaritemske funkcije (funkcija je namreč monotono naraščajoča) interpretacija predznakov logaritmiranih spremenljivk analogna interpretaciji vrednosti spremenljivk ravni.

57

Osnovni podatki ponujajo hipotezo kavzalne zveze:

5.2 Podatkovna osnova

Na razpolago so v konkretnem primeru naslednji podatki:

4 naravni faktorji X: površina, prebivalstvo, gostota, obmorski položaj,

Spremenljivke za 7 skupin infrastrukture Y:

Y1 cestna (ceste, ceste/km²),

Y2 železniška (tiri, tiri/km²),

Y3 vodna, pomorska (tovor, tovor/preb),

Y4 letalska (letališča, letališča/preb)

Y5 prostorska (prostor: %družin s stanovanjsko stisko)

Y6 energetska (električne kapacitete, kapacitete/preb)

Y7 telekomunikacijska (mobilniki/100 preb, % družin s G3, %družin z internetom).

rezultati Z (BDP, BDP/preb).

Nekatere infrastrukture Y lahko delujejo tudi kot rezultati Z, ker jih tako merimo (tovor kot mera vodne infrastrukture) ali ker se rezultati kažejo ne le v funkciji infrastrukture kot proizvodnega dejavnika, ampak tudi neposredno kot odraz standarda (blagostanja) ljudi (mobilniki, internet), ki je tudi cilj graditve infrastrukture. V bistvu gre pri infrastrukturi za sekundarni proizvodni faktor, nastal na osnovi primarnih faktorjev kot proizvedeni faktor, ki je opredmetenje kapitala

5.3 Korelacija

Interpretacija iz korelograma, ki ni objavljen, je naslednja:

- Gostota naseljenosti je rahlo negativno povezana s prostorsko razpoložljivostjo ($r = -0,3$).
- Ekonomska razvitost države (BDP na prebivalca) je negativno povezana s prostorsko razpoložljivostjo ($r = -0,5$), pozitivno z razpoložljivostjo interneta ($r = 0,77$) in pozitivno razpoložljivostjo avtocest ($r = 0,5$).
- Prostorska razpoložljivost je negativno povezana z internetno razširjenostjo ($r = -0,58$), pozitivno z razpoložljivostjo mobilnikov ($r = 0,32$), negativno s cestno mrežo ($r = 0,29$), negativno z mrežo letališč ($r = -0,32$), negativno z energetskimi kapacitetami ($r = -0,47$).
- Razširjenost interneta je pozitivno povezana z razširjenostjo avtocestnega omrežja ($r = 0,41$).
- Širokopasovno omrežje G3 je pozitivno povezano s obsegom ladijskega tovora na prebivalca ($r = 0,36$), slednji pa pozitivno z razširjenostjo mobilnikov ($r = 0,43$).
- Razširjenost mobilnikov je negativno povezana z razširjenostjo avtocestnega omrežja ($r = -0,3$).
- Razširjenost železniškega omrežja s tiri je negativno povezana z mobilniki ($r = -0,32$), negativno z razširjenostjo letališč ($r = -0,48$), negativno z obsegom ladijskega tovora na prebivalca ($r = -0,41$), negativno z energetskimi kapacitetami ($r = -0,46$).
- Razširjenost letališč je negativno povezana s cestnim omrežjem ($r = -0,36$), pozitivno z ladijskim tovorom ($r = 0,41$), pozitivno z energetskimi kapacitetami ($r = 0,51$).
- Ladijski tovor na prebivalca je pozitivno povezan z energetskimi kapacitetami ($r = 0,41$).

5.4. Regresijska analiza zakonitosti infrastrukture v EU

Izračunanim elastičnostim produkta (BDP oziroma BDP na prebivalca) glede na posamezne tipe infrastrukture pa je mogoče z analogijo dati bolj kakovostno vsebinsko interpretacijo. V teoriji potrošnje dohodkovne (y) elastičnosti povpraševanja ($\varepsilon(\cdot, \cdot)$) po raznih vrstah potrošnih dobrin (x) opredeljujejo le-te kot superiorne ($\varepsilon(x, y) > 1$), normalne ($0 < \varepsilon(x, y) < 1$) in inferiorne ($\varepsilon(x, y) < 0$), tako bi lahko v kontekstu teorije proizvodnje poimenovali tipe infrastrukture (z) kot superiorne (kakovostno tehnološko boljše) če povečujejo produkt (y) nadpovprečno ($\varepsilon(y, z) > 1$), normalne ($0 < \varepsilon(y, z) < 1$) ali inferiorne ($\varepsilon(y, z) < 0$). V ocenjenih enačbah (6) in (8) se izkažeta za specifično raven razvitosti EU28 (v drugih, na primer manj razvitih okoljih bi bile elastičnosti drugačne) internet in letališča kot superiorna (kakovostno boljše) infrastruktura, ceste kot normalna in železnice kot inferiorna (kakovostno slabša) infrastruktura.

Na tej teoretični podlagi je mogoče z interpretacijo ocenjenih regresijskih enačb priti do zaključka, da velja železnica danes v EU za inferiorno infrastrukturo, ceste za normalno infrastrukturo, letališča in telekomunikacije pa za superiorno oziroma kakovostno boljšo infrastrukturo.

Z gospodarskim razvojem superiorna infrastruktura vse bolj izrinja inferiorno. Med telekomunikacijami ne veljajo za superiornost mobilni telefoni, ki postajajo nuja v manj razvitih državah in ob velikih geografskih razdaljah, kjer in če so druge oblike omrežne infrastrukture (fiksna telefonija, širokopasovne povezave, ipd.) slabo razvite. Mobilna telefonija ali mobilni internet jih v revnejših državah EU enostavno preskakujeta ali pospešeno izrinjata. Specifičen je tudi položaj energetskih kapacitet, ki so odvisne hkrati od razpoložljivih naravnih danosti in stopnje gospodarske razvitosti (enačba 13).

59

legenda spremenljivk [za članice EU]

simbol

1. = prebivalstvo (milijoni) 2015	preb
2. = površina (km ²) 2015	area
3. = gostota (prebivalci na kvadratni kilometer)	gostota
4. = BDP (milijarde €) 2014	BDP
5. = BDP na prebivalca (€) 2013	Ppc
6. = tiri (kilometri)	tiri
7. = avtoceste (kilometri)	ceste
8. = letališča	let
9. = luke (tovor, milijoni ton)	luke
10. = električne kapacitete (MW)	el
11. = pomanjkanje stanovanjskega prostora (% družin)	prostor
12. = internet (% družin) 2014	internet
13. = pokritost s 3G omrežjem (% družin) 2014	3G_pokrit
14. = mobilniki (na 100 prebivalcev) 2014	mobilniki
15. = tiri na km ²	tiri_km
16. = avtoceste na km ²	ceste_km
17. = letališča na milijon prebivalcev	let_preb
18. = luški tovor (v tonah na prebivalca)	tov_preb
19. = elektro infrastruktura v MW na prebivalca	kap_preb
20. = morje (slamnata: 1= ima, 0= ga nima)	morje

Tabela 6:
Regresijska analiza vloge infrastrukture v EU

Y =	c	+ b ₁ * X1	+ b ₂ * X2	+ b ₃ * X3	+ b ₄ * X4	R ₂	F
1. Ppc	-60,0 [-4,2]	0,98 intern [(4,7)]	+ 0,35 ceste/km (2 [2,8])	3,11 let/preb (1 [1,8])	- 0,39 tov/preb [(-2,0)]	0,72	14,7
2. Ceste	-423 [-0,7]	7,41 area (1,9)	+ 103,1 preb (3,8)			0,73	30,3
3. Tiri	3681 (1,5)	28,5 area (2,8)	+ 402,7 preb (6,0)	-4288,5 morje [-1,5]		0,87	48,0
4. Let/preb	0,86 (1,7)	+ 0,0044 area (2,2)	-- 0,042 preb (-3,1)	+ 0,97 morje (1,7)		0,34	4,2
5. % G3	95,1 (73,1)	- 0,051 preb [-1,5]	+ 0,0061 area (1,2)	+ 2,95 morje (2,0)		0,21	2,2
6. LPpc	-13,2 [-6,1]	+ 0,164 Lcest/preb (2,3)	+ 3,62 Linternet (7,2)			0,77	36,6
7. LBDP	-4,06 [-3,6]	+ 0,599 Lcest/km (4,4)	+ 0,97 Ltiri (9 [9,1] [9,1])	- 0,56 Lprostor [-3,2]		0,85	34,1
8. LPpc	-13,9 [-7,0]	+ 4,07 Linternet (8,7)	+ 0,258 Lcest/km (3,8)	- 0,33 Ltiri/km [-3,0]		0,85	35,4
9. Ltiri	5,71 (13,3)	+ 0,49 Larea (3,5)	+ 0,55 Lpreb (4,5)	- 0,49 morje [-1,9]		0,89	54,8
10. Ltovor/preb	-7,1 [-1,4]	- 0,73 Ltiri/km [-2,8]	+ 2,82 Linternet (2,3)			0,40	5,4
11. Lletal	- 1,78 [-4,4]	+ 0,338 Larea (3,6)	+ 0,403 LBDP (4,2)	+ 0,607 morje (2,2)		0,83	39,7
12. Lprostor	3,77 (5,6)	- 0,791 LPpc [-3,6]				0,33	12,9
13. Lel kapac	- 0,72 [-1,7]	0,657 Lpreb (4,4)	+ 0,247 LBDP (1,9)			0,18	2,9
14. Linternet	3,56 (30,7)	* 0,199 LPpc (8,8)	+ 0,071 Ltiri/km (2,9)	-- 0,046 Lcest/km [(-2,8)]		0,82	27,9
15. Lmobilnik	5,27 (33,1)	-- 0,076. Lgostota [-2,3]				0,17	5,1

60

Interpretacija 15 ocenjenih regresijskih enačb v Tabeli 6, ki kažejo kavzalne zveze v okviru EU, je naslednja:

1/ Pozitivno vplivajo na razvitost (produkt na prebivalca) glavne spremenljivke infrastrukture: razširjenost interneta, gostota cestnega omrežja in letališč, negativno velikost pomorskega tovora.

- 2/ Število prebivalcev in večja površina razumljivo pozitivno vplivata na dolžino avtocest.
- 3/ Dolžina tirov je pozitivno odvisna od površine države, in števila prebivalcev, negativno od pomorskega statusa države.
- 4/ Gostota letališč na prebivalca je pozitivno odvisna od površine in statusa pomorske države, negativno od števila prebivalcev (razumljivo).
- 5/ Število družin s širokopasovnim omrežjem je pozitivno odvisno od površine in pomorskega statusa države, negativno od števila prebivalcev.
- 6/ Elastičnost razvitosti /BDP na prebivalca) nizko pozitivna z gostoto cest na površino in močno pozitivna z razširjenostjo interneta med družinami.
- 7/ Elastičnost BDP je zmerno pozitivna glede na gostoto avtocest, dolžino tirov in negativna glede na prostorsko stisko v stanovanjih.
- 8/ Elastičnost produkta na prebivalca je visoko pozitivna z razširjenostjo interneta, nizko pozitivna z razširjenostjo cest in negativna z gostoto železniškega omrežja.
- 9/ Elastičnost dolžine tirov je pozitivna glede na površino države in število prebivalcev (obe okrog 0.5) in negativna glede na pomorski status države.
- 10/ Elastičnost pomorskega tovora na prebivalca je pozitivna glede na razširjenost interneta in negativna glede na gostoto železniških tirov.
- 11/ Elastičnost števila letališč je pozitivna glede na število prebivalcev (le 0.33), na velikost BDP in na pomorski status države.
- 12/ Stanovanjska stiska je negativno elastična z razvitostjo (produkt na prebivalca).
- 13/ Elastičnost razpoložljivih električnih kapacitet je pozitivna na število prebivalcev na BDP.
- 14/ Elastičnost razpoložljivosti interneta v družinah je nizko pozitivna na produkt na prebivalca, šibko pozitivna na gostoto tirov in šibko negativna na gostoto cest v državi.
- 15/ Elastičnost števila mobilnikov na 100 prebivalcev je rahlo negativna na gostoto naseljenosti.

Vsebinski zaključki so naslednji:

a) Infrastruktura → gospodarska razvitost:

- Očitno velja železniška infrastruktura za omrežje nizke stopnje razvitosti države in je zato v negativni korelaciji (substitut) z drugimi vrstami omrežja kot je cestno, pa tudi telekomunikacijsko.
- Večja širokopasovnost omrežja, razširjenost interneta in gostota letališč so znaki večje razvitosti države.
- Internetna razširjenost je najmočnejši kazalec razvitosti države z visoko elastičnostjo.
- Gostota cest in tirov ima pozitiven vpliv na BDP, stanovanjska stiska negativnega.

b) Osnovni viri → infrastruktura:

- V manj gosto naseljenih državah (velike površine, nižja razvitost) je mobilnikov več.
- V bolj gospodarsko razvitih državah in zato bolj gosto naseljenih državah je stanovanjska stiska manjša: razvitost prevlada na gostoto naseljenosti kot pojasnjevalna spremenljivka.

7. Umestitev Slovenije v infrastrukturne zakonitosti EU

Iz enačb pridobljene ocenjene vrednosti odvisnih spremenljivk za Slovenijo (Y_o), v primerjavi z njihovimi dejanskimi vrednostmi (Y), podane v Tabeli 7, omogočajo zaključke o značilnostih slovenske infrastrukture glede na zakonitosti EU, kot jih kažejo ocenjene regresijske enačbe:

Tabela 7:
Ocenjene in dejanske vrednosti odvisnih spremenljivk za Slovenijo

62

Spremenljivka	Dejanska Y	Ocenjena Y_o	Razlika $Y - Y_o$
1/ Ppc , v €	17100	29.573	-12.773
6/ LPpc	2,838	3,144	-0,305
8/ LPpc	2,838	3,128	-0,289
7/ LBDP	3,619	4,507	-0,888
2/ Ceste, km	770	-56	826
3/ Tiri, km	2178	816	1362
5/ 3G_pokrit	99,10	98,08	1,02
9/ Ltiri	7,686	7,126	0,560
10/ Ltovor/preb	2,148	1,784	0,364
11/ Lletal	1,098	1,303	-0,204
12/ Lprostor	1,960	1,527	0,433
13/ Lel kapac	-0,559	-0,083	-0,476
14/ Linternet	4,343	4,294	0,050
15/ Lmobilnik	4,695	4,919	-0,224

V Tabeli 7 je ugotovljeno v kolikšni meri Slovenija (po smeri in intenzivnosti) kot članica EU odstopa od zakonitosti ugotovljenih s pomočjo ocene regresijskih zvez za EU28.

-a)Vpliv infrastrukture na BDP oziroma BDP na prebivalca

Glede na razvitost infrastrukture (neodvisna spremenljivka) bi moral biti po enačbi 1 BPD na prebivalca v Sloveniji 73% večji od dejanskega, kar kaže na neučinkovitost slovenske infrastrukture. Tudi ostale tri enačbe, ki pojasnjujejo naravni logaritem BDP oziroma BDP na prebivalca (6, 8, 7) vse kažejo manjše dejanske od ocenjenih vrednosti, kar pomeni, premajhen izplen iz infrastrukture (ali obratno: za doseženi produkt oziroma produkt na prebivalca preveliko infrastrukturo). Potrjuje se ugotovitev o neučinkovitosti slovenske infrastrukture.

-b) Vpliv naravnih virov (in produkta) na infrastrukturo

Glede na slovenske vrednosti naravnih virov (majhna površina, majhno prebivalstvo, pomorski položaj) enačbe kažejo, da:

- po zakonitostih EU Slovenija sploh avtocest »ne bi smela imeti« (enačba 2)
- ima Slovenija trikrat preveč železnic (enačba 3)
- oskrba z letališči je četrtno pod EU28 zakonitostmi (enačba 4)
- širokopasovnega omrežja G3 ima Slovenija 1% nad standardom po zakonitostih EU (enačba 5).

Iz enačb z naravnimi logaritmi pa sledijo lahko le nekvantificirane ugotovitve za Slovenijo:

- železniških tirov je preveč (enačba 9, enako kot zgoraj),
- pomorskega tovora je več kot določajo zakonitosti EU (enačba 10),
- letališč je premalo (11, enako zgoraj),
- problem stanovanjske stiske je prevelik (enačba 12),
- odstotek družin z internetno povezavo je nekaj nad tistim, ki ga določijo EU zakonitosti (enačba 14),
- mobilnikov na 100 prebivalcev je manj kot določajo zakonitosti EU (enačba 15), kar ni nujno slabo, saj imajo Slovenci 109 mobilnikov na 100 prebivalcev, kar je najmanj med vsemi članicami EU;
- energetske kapacitete so manjše kot bi zahtevale zakonitosti EU (enačba 14).

63

Literatura in viri

Bađun, M., Pribičević, V., Deskar-Škrbić, M. (2011): *Dijagnostika rasta – Treća radionica – Država*, EF Zagreb.

Eurostat: *Data on infrastructure*, 2016

Ficko, G. (2006): *Projekt načrtovanja in izgradnje prometne in logistične infrastrukture kot generatorja nadaljnega razvoja območja 3. razvojne osi*. Slovenski kongres o cestah in prometu,

Frischmann R.: *Infrastructure*, Harvard UP, 2012

Kašnik, J. (2015): *Vloga DARS pri realizaciji projekta 3. razvojne osi*, Posvet Društva za ceste, Prevalje, 15. 10. 2015.

Koritnik, B. (2009): *Infrastruktura kot dejavnik varnosti v cestnem prometu in Evropska unija (Na poti k obveščanju uporabnikov o mestih zgostitev prometnih nesreč)*, *Podjetje in delo*, št. 8, str. 1852–1882.

Makovšek, D., Logožar, K. (2014): *A Vision of the Policy Concerning the Financing and Management of Physical Infrastructure in Network industries in Slovenia*, *Mednarodna revija za javno upravo*, XII, 1.

Svetovna banka (2011): **World Development Indicators**, [online], World Bank, dostopno na: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

Statopis 2015; SURS Ljubljana, 2015

Štiblar F.: **Infrastruktura Slovenije**, Pravna fakulteta v Ljubljani, 2016 (v tisku)

WEF (2015): **The Global Competitiveness Report 2014**, [online], World Economic Forum, dostopno na: <http://www.weforum.org/reports>

World Bank: **Infrastructure in Crossroads**, Washington DC, 2006.

Domače končno trošenje za blago in tržne storitve

Leto	Prebivalstvo				Investicije v osn. sredstva				Širša država				Skupno		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2010	19578	0,74	3,64	7651	-9,69	-5,79	2512	-0,10	-1,79	29741	-2,24	-1,78	29741	-2,24	-1,78
2011	20675	2,80	1,19	6694	-6,62	-0,96	2443	-2,77	-5,99	29812	0,07	-0,11	29812	0,07	-0,11
2012	20452	-1,08	-0,43	6157	-8,03	-6,99	2363	-3,27	-4,63	28972	-2,82	-2,26	28972	-2,82	-2,26
2013	19524	-1,76	2,62	6304	0,47	-0,76	2237	-5,32	-6,49	28066	-1,56	-2,54	28066	-1,56	-2,54
2014	19417	0,61	1,07	7503	5,28	6,37	2230	-0,41	-1,21	29150	1,69	2,21	29150	1,69	2,21
2015	19667	0,58	0,08	7469	1,98	0,87	2305	3,37	1,09	29441	1,15	0,35	29441	1,15	0,35
2014/II	4943	1,21		1928	7,58		538	-4,97		7409	2,30		7409	2,30	
7	1710	4,15	0,15	675	11,73	0,84	207	4,53	2,97	2592	6,05	0,53	2592	6,05	0,53
8	1573	-4,18	-1,60	614	8,99	0,11	170	5,56	-1,05	2357	-0,38	-1,16	2357	-0,38	-1,16
9	1687	1,51	-0,58	666	5,22	-0,26	169	1,02	2,09	2522	2,43	-0,29	2522	2,43	-0,29
III	4970	0,50		1955	8,58		546	3,73		7471	2,73		7471	2,73	
10	1746	-1,69	-0,55	676	1,74	0,66	180	3,79	-1,24	2602	-0,45	-0,32	2602	-0,45	-0,32
11	1583	-1,73	-0,49	601	-8,88	-2,21	182	-0,39	-1,45	2366	-3,55	-1,02	2366	-3,55	-1,02
12	1733	1,04	0,52	594	7,58	-1,63	253	9,40	3,30	2579	3,26	0,20	2579	3,26	0,20
IV	5062	-0,78		1871	-0,27		615	4,69		7547	-0,23		7547	-0,23	
2015/1	1461	-2,89	0,03	513	1,22	0,19	154	-12,67	-4,02	2128	-2,73	-0,30	2128	-2,73	-0,30
2	1395	1,30	0,71	589	5,66	1,48	147	-20,20	-1,85	2130	0,58	0,72	2130	0,58	0,72
3	1638	0,92	0,92	694	1,58	0,39	200	16,86	1,54	2532	2,20	0,86	2532	2,20	0,86
I	4494	-0,24		1796	2,78		500	-5,77		6790	0,11		6790	0,11	
4	1641	-3,73	0,65	625	-2,19	0,53	180	-1,79	-0,87	2445	-3,20	0,52	2445	-3,20	0,52
5	1640	1,38	0,39	633	2,35	0,64	165	0,14	-1,14	2438	1,54	0,36	2438	1,54	0,36
6	1728	3,34	0,40	654	2,50	0,75	213	12,30	5,13	2595	3,81	0,84	2595	3,81	0,84
II	5008	0,29		1912	0,87		558	3,77		7478	0,69		7478	0,69	
7	1709	-0,19	0,42	644	-2,76	0,32	199	-3,92	1,63	2553	-1,15	0,50	2553	-1,15	0,50
8	1597	1,55	-0,89	600	0,62	0,28	172	1,17	1,10	2369	1,29	-0,46	2369	1,29	-0,46
9	1708	1,18	0,04	638	0,13	-0,52	173	2,35	2,02	2519	0,99	0,05	2519	0,99	0,05
III	5014	0,82		1883	-0,72		544	-0,40		7441	0,34		7441	0,34	
10	1731	-1,51	-1,00	650	3,49	0,09	181	0,73	-0,01	2562	-0,13	-0,67	2562	-0,13	-0,67
11	1624	1,96	-0,32	673	18,67	0,91	190	4,28	0,02	2487	6,19	0,02	2487	6,19	0,02
12	1796	3,69	0,67	555	-5,76	-1,58	332	31,12	8,69	2683	4,22	0,94	2683	4,22	0,94
IV	5151	1,35		1879	5,26		703	14,28		7732	3,35		7732	3,35	

Leto	Izvoz Slovenije*			Izvoz Slovenije izven EU27**			Izvoz EU27**			Izvozne cene Slovenija**		Izvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja
2010	18251	14,02	16,09	6359	10,16	1338504	22,63	110,3	2,75	112,7	5,27	112,7	5,27
2011	20458	12,10	13,22	7255	13,87	1530880	13,47	117,6	6,57	117,7	4,45	117,7	4,45
2012	20884	2,08	1,60	7827	7,89	1685277	10,09	124,2	2,90	124,7	4,80	124,7	4,80
2013	21620	2,65	1,85	6447	3,02	1733123	2,97	107,2	-0,27	108,7	-0,88	108,7	-0,88
2014	23054	6,63	6,44	6704	3,99	1705004	-1,62	107,4	0,22	108,4	-0,24	108,4	-0,24
2015	23868	4,06	5,04	6931	3,39	1789151	4,94	107,8	0,34	112,4	3,64	112,4	3,64
2014/III	5722	7,40		1632	3,02	425377	-1,06	108,7	0,90	109,1	0,86	109,1	0,86
10	2162	8,41	1,58	600	6,27	157324	2,36	108,0	1,03	109,7	1,20	109,7	1,20
11	2010	7,49	0,11	543	-0,06	145709	2,40	107,5	-0,56	109,2	0,74	109,2	0,74
12	1827	11,24	1,98	581	4,95	145853	5,53	103,1	-4,27	109,3	0,74	109,3	0,74
IV	5999	8,94		1724	3,76	448885	3,38	106,2	-1,27	109,4	0,89	109,4	0,89
2015/1	1802	-0,18	0,09	459	-5,91	126727	-2,85	108,8	1,21	109,5	1,77	109,5	1,77
2	1876	6,25	0,28	542	1,86	138025	1,63	109,5	0,55	111,4	3,72	111,4	3,72
3	2174	9,57	0,63	615	1,79	162375	13,72	107,8	0,84	112,9	5,02	112,9	5,02
I	5852	5,34		1615	-0,50	427127	4,42	108,7	0,87	111,3	3,50	111,3	3,50
4	1961	0,37	-0,96	576	-6,17	155473	11,88	107,1	-1,65	114,5	6,91	114,5	6,91
5	1962	7,31	-0,47	565	8,69	145973	3,50	108,5	1,21	114,6	6,41	114,6	6,41
6	2147	10,90	1,19	624	5,53	159851	12,81	111,8	6,68	114,0	4,97	114,0	4,97
II	6070	6,16		1765	2,32	461296	9,39	109,1	2,03	114,4	6,09	114,4	6,09
7	2123	4,83	0,52	650	10,42	162088	7,00	108,2	-0,28	113,0	3,86	113,0	3,86
8	1561	2,06	-1,55	466	1,84	131762	6,92	109,5	1,86	112,7	3,39	112,7	3,39
9	2171	1,31	0,83	590	0,61	148796	-1,24	105,9	-3,73	111,5	1,92	111,5	1,92
III	5854	2,76		1706	4,50	442646	4,06	107,9	-0,74	112,4	3,06	112,4	3,06
10	2146	-0,22	-0,19	602	0,27	153983	-2,12	105,9	-1,94	111,2	1,37	111,2	1,37
11	2096	4,41	0,33	591	8,71	148094	1,64	105,6	-1,77	111,6	2,20	111,6	2,20
12	1850	2,32	1,25	654	12,56	156005	6,96	104,6	1,45	111,8	2,29	111,8	2,29
IV	6091	2,11		1846	7,06	458082	2,05	105,4	-0,78	111,5	1,95	111,5	1,95

*podatki SURS, ** podatki Eurostat

Leto	Uvoz															
	Uvoz Slovenije*				Uvoz Slovenije izven EU27**				Uvoz EU27**				Uvozne cene Slovenija**		Uvozne cene EU27**	
	mil. €	letni porast	mesečna rast	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	mil. €	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	
2010	19504	16,29	17,44	7292	31,94	1482947	23,70	128,0	8,65	123,8	13,65					
2011	21954	12,56	14,40	8250	13,06	1681150	11,40	138,7	8,33	137,2	10,80					
2012	22051	0,44	-0,51	8166	-1,02	1782930	6,05	141,1	4,58	146,5	6,26					
2013	22180	0,46	-0,64	7525	7,89	1683261	-6,39	108,3	-3,50	114,4	-3,65					
2014	22566	1,74	2,30	7896	4,92	1679925	-0,20	105,5	-2,63	111,4	-2,61					
2015	23113	2,36	2,42	8075	2,27	1717093	2,21	105,0	-0,45	109,6	-1,65					
2014/III	5577	4,51		1971	3,60	430123	1,78	105,5	-1,25	111,4	-2,39					
10	2057	2,18	0,63	726	-8,52	149623	0,03	106,3	-0,84	111,9	-1,15					
11	2014	2,50	0,46	678	3,83	135213	-2,88	105,5	0,00	110,2	-1,08					
12	1764	1,43	-0,13	596	2,62	133488	2,65	101,2	-4,98	107,9	-3,83					
IV	5835	2,06		1999	-1,35	418324	-0,12	104,3	-1,94	110,0	-2,02					
2015/1	1780	0,41	-0,95	619	-0,63	137467	-4,58	104,5	-2,34	106,4	-5,84					
2	1878	6,00	0,65	699	15,43	134374	2,49	104,1	-2,71	109,2	-3,62					
3	2054	7,91	0,56	694	8,19	152308	9,69	108,3	1,69	111,8	-0,89					
I	5712	4,85		2011	7,60	424149	2,45	105,6	-1,12	109,1	-3,45					
4	1985	4,54	0,52	678	0,77	146612	6,20	108,5	2,26	113,6	2,71					
5	1886	-1,47	-1,23	654	-9,12	139878	-0,42	108,5	3,53	114,5	3,25					
6	1984	6,75	1,12	697	4,96	149571	7,65	107,1	1,90	112,9	1,07					
II	5855	3,23		2028	-1,34	436061	4,46	108,0	2,56	113,7	2,34					
7	1959	-0,55	0,06	645	5,39	149734	-0,19	106,2	0,47	110,5	-0,54					
8	1627	-0,02	-0,94	605	-1,11	133808	1,32	102,6	-3,75	109,1	-2,06					
9	2000	-0,35	0,48	706	-5,47	145093	-1,99	103,9	-0,19	107,6	-3,76					
III	5586	-0,32		1957	-0,75	428635	-0,35	104,2	-1,17	109,1	-2,12					
10	2044	-0,74	-0,51	728	0,34	150647	0,68	100,4	-5,55	106,7	-4,65					
11	2002	-0,93	-0,28	694	2,46	142074	5,07	102,7	-2,65	106,7	-3,18					
12	1914	7,76	1,45	657	10,15	135526	1,53	103,4	2,17	105,6	-2,13					
IV	5960	1,77		2079	3,99	428247	2,37	102,2	-2,08	106,3	-3,33					

*podatki SURS, ** podatki Eurosta

Leto	Gospodarska aktivnost in brezposelnost v EU											
	Industrijska produkcija EU27			Predelovalna dejavnost EU27			Gradbena aktivnost EU27			Trgovina na drobno EU27		
	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	indeks	medletna stopnja	EU 27	Slovenija
2010	97,38	6,5	97,93	7,3	88,85	-4,4	110,34	2,1	9,6	9,5	7,2	
2011	101,15	3,40	103,14	4,80	89,89	0,07	111,85	1,30	9,6	9,7	8,1	
2012	98,73	-2,1	100,59	-2,2	87,09	-5,9	113,96	1,1	10,5	10,6	8,9	
2013	100,32	3,6	101,69	1,1	92,27	5,9	102,89	-9,8	10,9	11,1	10,2	
2014	101,43	1,06	103,77	2,05	94,22	2,93	104,76	1,80	10,2	11,6	9,7	
2015	103,15	1,62	105,64	1,69	93,28	0,38	106,97	1,89	9,43	10,87	9,08	
2014/III	98,07	0,8	101,44	1,5	93,59	0,9	103,58	1,1	9,7	11,1	9,3	
10	106,76	0,8	110,25	1,4	104,59	0,9	106,87	1,0	10,0	11,5	9,5	
11	106,69	-0,2	109,15	0,6	102,59	1,6	108,12	2,1	10,2	11,8	9,5	
12	98,59	1,0	98,14	1,7	96,07	-0,5	131,16	4,0	9,8	11,3	9,8	
IV	104,01	0,5	105,85	1,2	101,08	0,7	115,38	2,5	10,0	11,5	9,6	
2015/1	98,44	1,1	96,94	0,9	78,4	1,3	99,38	2,1	10,2	11,6	10	
2	101,46	1,8	101,73	1,4	82,7	-1,4	92,91	2,1	10,2	11,7	9,8	
3	111,46	2,2	113,9	2,3	94,72	0,2	103,79	2,0	10,0	11,6	9,5	
I	103,79	1,7	104,19	1,6	85,27	0,0	98,69	2,1	10,1	11,6	9,8	
4	102,09	1,1	105,05	1,1	94,23	0,3	104,40	1,4	9,7	11,2	9,4	
5	103,15	2,0	106,96	2,4	96,19	1,1	106,30	2,2	9,5	10,9	9,2	
6	105,6	1,7	110,41	1,7	99,30	-0,4	105,59	1,2	9,3	10,6	9,1	
II	103,61	1,6	107,47	1,7	96,57	0,3	105,43	1,6	9,5	10,9	9,2	
7	103,83	1,8	107,49	1,5	96,12	1,1	108,9	2,1	9,0	10,4	8,8	
8	88,97	2,5	90,73	2,5	84,21	-0,2	104,48	0,9	8,9	10,3	8,6	
9	107,02	1,8	112,03	2,1	101,14	0,6	104,37	1,9	9,0	10,4	8,3	
III	99,94	2,0	103,42	2,0	93,82	0,6	105,92	1,7	9,0	10,4	8,6	
10	109,47	2,5	112,95	2,4	105,79	1,2	109,7	2,7	9,1	10,6	8,6	
11	108,30	1,6	111,18	2,0			110,18	2,1	9,1	10,6	8,6	
12	98,05	-0,8	98,3	0,0			133,64	2,1	9,1	10,5	9,1	
IV	105,27	1,2	107,48	1,5			117,84	2,3	9,1	10,6	8,8	
2016/1							101,89	2,5	9,2	10,6	9,6	

Leto	Poslovna klima EU28		Naročila, predelovalna dejavnost EU28		Naročila, građenbeništvo EU28		Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v EU		Trgovina na drobno pričakovanja EU28		Poslovni optimizem EU28	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	EU 27	Slovenija
2010	0,45	2,92	-24,36	28,65	-43,25	2,08	6,02	19,12	6,02	19,12	-5,13	21,40
2011	0,60	0,16	-11,68	12,70	-40,31	4,12	-0,64	-6,85	-0,64	-6,85	-2,33	2,62
2012	-0,70	-1,30	-24,07	-12,39	-41,17	-0,86	-5,45	-4,81	-5,45	-4,81	-10,70	-8,37
2013	-0,44	-0,20	-22,78	1,30	-39,82	1,35	-0,70	4,76	-0,70	4,76	-7,63	3,08
2014	0,24	0,68	-14,41	8,31	-35,16	4,43	9,15	9,78	9,15	9,78	-3,58	4,02
2015	0,3	0,0	-12,1	2,0	-29,6	5,1	14,4	4,8	14,4	4,8	-2,9	0,6
2014/10	0,1	0,1	-17,9	1,4	-32,3	6,7	6,3	0,6	6,3	0,6	-7,5	-1,3
11	0,2	-0,1	-15,2	0,7	-34,7	3,3	8,9	8,0	8,9	8,0	-7,7	-1,8
12	0,1	-0,2	-15,9	-0,3	-34,3	3,5	7,8	4,5	7,8	4,5	-8,2	-2,0
IV	0,1	-0,1	-16,3	0,6	-33,8	4,5	7,7	4,4	7,7	4,4	-7,8	-1,7
2015/1	0,2	-0,1	-15,3	1,2	-35,3	4,5	6,2	1,4	6,2	1,4	-4,0	-1,1
2	0,1	-0,3	-13,7	0,8	-33,4	5,2	7,6	-2,5	7,6	-2,5	-0,9	-0,4
3	0,2	-0,3	-11,6	2,0	-33,8	4,6	15,5	5,2	15,5	5,2	0,2	0,3
I	0,2	-0,2	-13,5	1,3	-34,2	4,8	9,8	1,4	9,8	1,4	-1,6	-0,4
4	0,3	0,0	-9,5	1,8	-27,9	7,6	16,1	-2,2	16,1	-2,2	-0,1	-0,9
5	0,3	-0,1	-10,7	1,6	-30,4	5,8	22,0	6,7	22,0	6,7	-0,8	-0,2
6	0,1	-0,1	-10,7	1,4	-28,3	7,3	13,9	4,2	13,9	4,2	-2,6	0,2
II	0,2	-0,1	-10,3	1,6	-28,9	6,9	17,3	2,9	17,3	2,9	-1,2	-0,3
7	0,4	0,2	-11,0	1,7	-26,1	5,3	7,9	-0,5	7,9	-0,5	-3,4	0,9
8	0,2	0,0	-9,4	2,1	-25,3	5,7	15,9	6,1	15,9	6,1	-2,5	0,7
9	0,3	0,3	-12,0	3,9	-27,1	2,3	21	16,0	21	16,0	-2,0	2,5
III	0,3	0,2	-10,8	2,6	-26,2	4,4	14,9	7,2	14,9	7,2	-2,6	1,4
10	0,4	0,3	-14,4	3,5	-29,0	3,3	20,3	14,0	20,3	14,0	-4,9	2,6
11	0,4	0,2	-15,0	0,2	-29,7	5,0	14,2	5,3	14,2	5,3	-7,5	0,2
12	0,4	0,3	-12,0	3,9	-29,2	5,1	12,2	4,4	12,2	4,4	-6,2	2,0
IV	0,4	0,3	-13,8	2,5	-29,3	4,5	15,6	7,9	15,6	7,9	-6,2	1,6
2016/1	0,3	0,1	-13,1	2,2	-30,1	5,2	7,2	1,0	7,2	1,0	-3,0	1,0
2	0,1	0,0	-14,5	-0,8	-28,6	4,8	11,3	3,7	11,3	3,7	-2,0	-1,1

Leto	Naročila, pričakovanja in poslovni optimizem v Sloveniji													
	Gospodarska klima			Naročila, predelovalna dejavnost			Naročila, gradbeništvo			Trgovina na drobno prčakovanja			Poslovni optimizem	
	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	indeks naročil	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba	ocena stanja	medletna sprememba
2010	-8,8	12,9	-24,6	37,1	-68,8	-7,1	24,9	24,8	24,9	24,8	-0,9	22,0	-0,9	22,0
2011	-6,7	2,0	-15,5	7,0	-59,3	9,7	24,7	-1,8	24,7	-1,8	-0,3	-0,1	-0,3	-0,1
2012	-16,7	-10,0	-32,4	-16,9	-52,7	6,6	20,0	-4,7	20,0	-4,7	-10,9	-10,6	-10,9	-10,6
2013	-13,4	3,3	-26,5	5,8	-32,5	20,2	24,0	4,0	24,0	4,0	-5,3	5,5	-5,3	5,5
2014	-2,17	11,25	-9,89	16,68	-15,08	17,47	30,49	6,48	30,49	6,48	2,05	7,42	2,05	7,42
2015	5,12	7,28	-1,25	8,64	-22,05	-6,98	37,68	7,19	37,68	7,19	5,85	3,80	5,85	3,80
2014/10	1	15,0	0,8	20,1	-5,0	11,2	28,7	0,1	28,7	0,1	1,2	7,3	1,2	7,3
11	3	12,0	-7,4	13,2	-10,3	6,6	30,9	29,2	30,9	29,2	-4,6	3,6	-4,6	3,6
12	4	12,0	-14,1	6,0	-16,3	8,3	33,3	11,4	33,3	11,4	-4,9	3,9	-4,9	3,9
IV	-2,0	13,0	-6,9	13,1	-10,5	8,7	31,0	13,6	31,0	13,6	-2,8	4,9	-2,8	4,9
2015/1	2,2	11,2	-18,7	4,8	-27,2	3,2	24,4	0,8	24,4	0,8	4,5	6,9	4,5	6,9
2	4,7	12,7	-14,6	5,6	-31,8	2,9	36,8	3,0	36,8	3,0	8,3	4,7	8,3	4,7
3	6,7	12,7	-2,0	13,4	-34,9	-4,8	54,6	17,9	54,6	17,9	12,3	7,9	12,3	7,9
I	4,5	12,2	-11,8	7,9	-31,3	0,4	38,6	7,2	38,6	7,2	8,4	6,5	8,4	6,5
4	6,8	10,8	6,9	22,0	-30,5	-7,7	44,4	5,7	44,4	5,7	9,2	3,9	9,2	3,9
5	8,2	5,2	2,5	9,6	-17,4	-9,4	58,3	21,8	58,3	21,8	9,2	3,0	9,2	3,0
6	5,4	4,4	-1,9	1,3	-17,7	-11,0	33,9	4,1	33,9	4,1	4,0	-0,9	4,0	-0,9
II	6,8	6,8	2,5	11,0	-21,9	-9,4	45,5	10,5	45,5	10,5	7,5	2,0	7,5	2,0
7	4,2	2,2	7,3	5,7	-13,8	-9,7	33,0	-1,5	33,0	-1,5	3,7	-0,3	3,7	-0,3
8	8,0	8,0	-0,8	3,8	-11,1	-3,5	14,6	5,9	14,6	5,9	9,1	5,5	9,1	5,5
9	6,9	5,9	-4,0	6,5	-24,8	-19,9	47,6	16,9	47,6	16,9	6,3	3,0	6,3	3,0
III	6,4	5,4	0,8	5,3	-16,6	-11,0	31,7	7,1	31,7	7,1	6,4	2,7	6,4	2,7
10	5,3	4,3	9,4	8,6	-17,2	-12,2	34,2	5,5	34,2	5,5	5,7	4,5	5,7	4,5
11	1,4	4,4	1,9	9,3	-14,2	-3,9	40,6	9,7	40,6	9,7	-1,0	3,6	-1,0	3,6
12	1,6	5,6	-1,0	13,1	-24,0	-7,7	29,8	-3,5	29,8	-3,5	-1,1	3,8	-1,1	3,8
IV	2,8	4,8	3,4	10,3	-18,5	-7,9	34,9	3,9	34,9	3,9	1,2	4,0	1,2	4,0
2016/1	2,6	0,4	-10,7	8,0	-34,2	-7,0	27,0	2,6	27,0	2,6	4,0	-0,5	4,0	-0,5
2	4,1	-0,6	-5,7	8,9	-39,6	-7,8	42,5	5,7	42,5	5,7	8,1	-0,2	8,1	-0,2

Leto	Industrijska produkcija															
	Skupno				Rudarstvo				Predelovalna industrija				Oskrba (el., plin, voda)			
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	
2010	115,3	7,1	0,78	127,5	12,1	1,00	115,3	7,6	0,84	107,8	0,3	-0,06				
2011	104,4	-9,5	-0,4	118,7	-7,7	-0,73	105,1	2,7	-0,45	89,1	4,6	0,09				
2012	104,1	0,0	-0,15	110,7	-6,6	-0,86	103,6	-1,0	-0,19	98,7	10,0	0,69				
2013	99,6	-4,3	0,31	88,2	-10,4	0,82	97,6	-5,8	0,35	120,1	21,6	0,26				
2014	101,5	2,1	0,48	83,4	-0,09	-2,26	101,4	4,2	0,53	103,3	-13,9	-1,09				
2015	106,3	5,0	0,38	85,3	8,66	2,23	106,8	5,6	0,46	103,9	0,63	-0,54				
2014/III	99,7	3,4		78,7	-11,0		99,5	5,5		102,8	-11,6					
10	110,4	2,9	0,39	94,6	-3,4	-5,26	111	5,1	0,46	104,7	-16,2	0,18				
11	104,6	1,5	-0,46	77,2	-23,6	-7,91	104,9	3,7	-0,39	104,2	-13,7	-0,96				
12	96,3	3,5	0,95	55,1	-50,6	-6,53	95,3	8,2	1,43	111,7	-18,2	-0,53				
IV	103,8	2,6		75,6	-26,9		103,7	5,5		106,9	-16,1					
2015/1	98,4	3,3	0,12	74,1	-14,5	2,62	98,3	4,2	0,43	101,9	-2,8	-2,22				
2	101,4	6,5	0,49	71,8	-3,4	3,28	101,9	7,6	1,00	100,9	-1,5	-2,00				
3	114,3	7,7	1,09	81,8	29,8	4,39	115,9	8,8	1,18	104,9	-3,1	-0,23				
I	104,7	5,9		75,9	1,7		105,4	7,0		102,6	-2,5					
4	103,2	0,7	-0,34	87,8	-35,3	5,21	103,3	1,2	-0,47	103,4	4,2	0,74				
5	106,5	5,4	0,05	94,8	2,3	7,15	107	6,0	-0,27	102,2	0,5	0,94				
6	113,4	7,5	1,22	89,7	8,3	6,05	115,4	8,2	1,29	98,7	4,6	0,54				
II	107,7	4,6		90,8	-12,5		108,6	5,2		101,4	3,0					
7	108,7	2,0	0,59	86,3	13,1	0,82	109,1	2,3	0,39	106,8	-3,0	0,74				
8	89,8	7,9	0,01	77,6	11,2	-2,02	88,7	8,4	0,02	100	1,8	-0,65				
9	114,1	5,3	0,74	73,3	-21,9	-3,31	116,4	6,6	0,83	100,4	-0,1	-0,66				
III	104,2	4,8		79,1	-1,1		104,7	5,6		102,4	-0,5					
10	113,7	3,0	-0,11	83,1	-11,1	-3,82	114,8	3,4	-0,06	107,5	2,7	-0,84				
11	112,9	7,9	0,46	100,2	30,6	0,98	113,6	8,2	0,67	107,9	3,6	-0,88				
12	99,2	3,0	0,23	103,2	94,7	5,39	97,4	2,1	0,53	112,6	0,7	-1,96				
IV	108,6	4,7		95,5	28,4		108,6	4,6		109,3	2,3					

Leto	Gradbeništvo in turizem											
	Gradbeništvo			Nočitve domačih gostov			Nočitve tujih gostov			Skupaj nočitve		
	tisoč ur	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast	v 1000	letni porast	mesečna rast
2010	36901	-12,0	-1,01	3848	-4,2	-0,35	4923	0,7	0,03	8772	-1,5	-0,13
2011	31765	-13,9	-0,91	3867	0,5	0,21	5373	9,1	0,67	9240	5,3	0,47
2012	28965	-8,8	-1,07	3679	-4,9	-0,58	5678	5,7	0,70	9355	1,2	0,16
2013	27521	-5,0	0,04	3554	-3,4	-0,06	5833	2,7	0,02	9387	0,3	0,01
2014	27835	1,1	0,21	3430	-2,7	-0,15	5914	2,4	0,13	9344	0,3	-0,02
2015	28120	0,98	0,00	3646	5,94	0,39	6370	7,05	0,36	10016	6,56	0,37
2014/III	7789	0,9		1177	-7,7		2685	-1,4		3862	-3,4	
10	2470	1,8	0,77	271	8,2	3,47	401	4,0	0,9	672	6,0	1,92
11	2407	-1,1	-1,07	208	-0,7	0,59	264	-0,7	0,16	471	-0,7	0,06
12	2270	5,0	1,02	222	-3,6	0,81	291	13,9	2,52	512	5,6	1,39
IV	7147	1,8		700	1,6		955	5,6		1656	3,9	
2015/1	1666	-1,6	-0,47	221	9,6	1,59	326	4,0	-0,43	547	6,2	0,20
2	1835	1,0	-0,52	332	9,9	2,09	256	15,7	1,99	588	12,4	1,43
3	2321	6,2	0,66	263	1,0	0,96	294	3,2	-1,07	557	2,2	-0,39
I	5822	2,2		816	6,8		876	6,9		1692	6,8	
4	2318	1,4	0,26	239	10,5	1,28	401	3,7	0,79	640	6,1	1,00
5	2371	-2,1	-1,07	249	-2,9	-0,20	535	14,2	1,52	784	8,1	1,06
6	2608	4,5	1,34	338	7,4	0,28	636	6,3	1,63	975	6,7	1,29
II	7297	1,3		827	4,9		1572	8,2		2399	7,0	
7	2753	2,1	0,57	486	8,3	-0,34	1043	12,1	0,75	1530	10,9	0,59
8	2483	1,0	-0,81	532	10,2	-0,7	1258	8,1	0,92	1790	8,7	0,61
9	2654	0,8	0,84	262	6,4	-1,02	634	7,3	-0,61	895	7,0	-0,56
III	7891	1,3		1279	8,7		2935	9,3		4215	9,1	
10	2386	-3,4	-0,73	273,298	0,9	1,03	406,108	1,2	-0,85	679,406	1,1	-0,06
11	2472	2,7	-0,45	218,458	5,0	0,02	255,643	-3,0	-3,02	474,101	0,6	-1,82
12	2253	-0,7	0,42	232,82	5,1	-0,36	324,448	11,7	2,65	557,268	8,8	1,11
IV	7111	-0,5		725	3,4		986	3,2		1711	3,3	

Leto	Promet											
	Letalski			Čestni			Železniški			Luški		
	PKM mio.	letni porast	mesečna rast	tkm	letni porast	mesečna rast	tkm mio.	letni porast	mesečna rast	tisoč ton	letni porast	mesečna rast
2008	1349	13,8	1,49	16262	18,4	1,50	3520	-2,3	-1,22	16554	4,3	0,45
2009	1194	-11,5	-1,16	14762	-9,2	-0,78	2668	-24,2	-0,85	13356	-19,3	-1,70
2010	1224	2,5	0,19	15931	7,7	-0,36	3421	28,2	-1,42	14591	9,2	0,66
2011	1219	0,2	-0,90	16440	3,2	0,54	3752	9,7	0,08	16201	14,0	1,20
2012	1055	-13,5	-0,48	15888	-3,4	-0,69	3740	-7,5	0,02	16907	4,4	0,11
2013	1061	0,56	0,30	15915	1,6	0,39	3799	9,5	-0,01	17185	1,6	0,39
2014/III	429	8,2		3956	4,4		978,3	3,5		4371	2,7	
10	110	31,0	4,13	1578	12,8	3,14	389,1	2,1	1,13	1790	10,3	4,88
11	84	29,6	3,72	1555	12,8	2,65	383,5	2,1	1,18	1599	10,7	3,23
12	72	13,9	4,36	1313	12,8	2,10	323,8	2,1	1,27	1480	10,0	-0,46
IV	265	25,5		4445	12,8		1096,4	2,1		4869	10,3	
2015/1	65	8,9	1,06	1349	17,8	0,60	317	3,1	0,36	1803	17,0	3,83
2	57	1,2	-1,64	1444	17,8	0,06	340	3,1	0,06	1447	-6,5	-0,37
3	73	9,9	-0,97	1569	17,8	-0,44	369	3,1	-0,24	1607	6,3	1,07
I	195	6,9		4362	17,8		1026	3,1		4857	5,6	
4	100	16,8	0,94	1575	13,1	0,58	353	1,7	-0,08	2027	84,8	8,14
5	118	22,1	1,57	1555	13,1	0,48	349	1,7	0,12	1778	15,7	0,87
6	146	22,0	1,79	1584	13,1	0,39	355	1,7	0,28	1676	8,9	-0,81
II	364	20,6		4714	13,1		1057	1,7		5481	31,4	
7	167	18,9	-0,53	1524	8,4	0,19	349	0,3	-0,91	1530	-9,6	-3,37
8	176	10,1	-0,06	1235	8,4	0,09	283	0,3	-0,72	1569	25,8	0,87
9	136	5,7	-0,16	1528	8,4	-0,06	350	0,3	-0,56	1636	14,2	-1,53
III	479	11,6		4288	8,4		981,6	0,3		4735	8,3	
10	108	-1,7	0,22							1484	-17,1	-4,11
11	97	15,5	3,16							1772	10,8	0,84
12	88,4	23,5	4,22							1615	9,1	-0,32
IV	293	10,5								4871	0,0	

Leto	Zaposlenost										Skupaj		
	Zaposlene osebe					Samozaposlene osebe					Iskalci zaposlitve		aktivno prebivalstvo
	v podjetjih in organizacijah	letni porast	pri samoz. osebah	letni porast	podjetniki in poklici	letni porast	število	letni porast	število	letni porast	aktivno prebivalstvo	letni porast	
2010	685733	-2,0	61461	-9,5	59824	2,2	100504	16,4	935543	-1,0	935543	-1,0	
2011	671812	-2,0	57238	-7,0	61258	2,0	110692	10,0	934658	0,0	934658	0,0	
2012	662552	-1,4	54491	-4,8	60823	-0,7	110183	-0,5	920184	-1,5	920184	-1,5	
2013	647584	-2,2	51139	-6,1	61395	0,9	119827	8,8	913423	-0,7	913423	-0,7	
2014	652557	0,8	50482	-1,3	64351	4,8	120109	0,2	917901	0,5	917901	0,5	
2015	662315	1,49	50760	0,58	66845	3,88	112725	-6,16	917362	-0,05	917362	-0,05	
2014/4	651008	0,6	49814	-2,6	63916	5,1	123636	1,9	920237	0,6	920237	0,6	
5	653568	0,7	50424	-2,2	64124	5,3	119670	0,9	919754	0,6	919754	0,6	
6	654659	0,8	50958	-1,5	64190	5,7	117352	0,6	919441	0,7	919441	0,7	
7	654106	0,9	51035	-1,4	64206	4,8	116199	-0,8	918034	0,7	918034	0,7	
8	653569	1,0	51292	-0,6	64360	4,9	114784	-1,6	916508	0,7	916508	0,7	
9	656447	1,2	51715	-0,3	64824	5,1	112560	-1,8	918083	0,9	918083	0,9	
10	658616	1,4	52274	0,5	65389	4,6	115901	-2,4	922325	0,6	922325	0,6	
11	658996	1,4	52183	1,0	65538	4,0	115411	-3,3	922188	0,5	922188	0,5	
12	654023	1,4	50387	1,7	65421	3,4	119458	-3,7	919416	0,4	919416	0,4	
2015/1	651838	1,4	49117	1,4	65694	4,0	124279	-4,3	918533	0,8	918533	0,8	
2	654339	1,5	49255	2,3	66015	4,2	122552	-5,6	919908	0,8	919908	0,8	
3	657569	1,5	50620	3,1	66414	4,3	118099	-6,8	920565	0,7	920565	0,7	
4	659579	1,3	51350	3,1	66726	4,4	114923	-7,0	917886	-0,3	917886	-0,3	
5	661307	1,2	51441	2,0	66883	4,3	112385	-6,1	917298	-0,3	917298	-0,3	
6	663525	1,4	51393	0,9	66946	4,3	110245	-6,1	917310	-0,2	917310	-0,2	
7	663022	1,4	51304	0,5	66890	4,2	109557	-5,7	915036	-0,3	915036	-0,3	
8	663311	1,5	51325	0,1	66957	4,0	107935	-6,0	913580	-0,3	913580	-0,3	
9	667353	1,7	51442	-0,5	67207	3,7	104758	-6,9	914828	-0,4	914828	-0,4	
10	669715	1,7	51437	-1,6	67548	3,3	107488	-7,3	917894	-0,5	917894	-0,5	
11	670937	1,8	51206	-1,9	67570	3,1	107412	-6,9	918794	-0,4	918794	-0,4	
12	665293	1,7	49237	-2,3	67290	2,9	113076	-5,3	916720	-0,3	916720	-0,3	
2016/1							118165	-4,9					
							116039	-5,3					

Cene živiljskih potrebščin 2015=100

Leto	Živiljske potrebščine				Osnovna inflacija				Blego				Storitve		Goriva	
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast	indeks	letni porast
2010	94,38	1,98	0,14	95,00	0,20	0,00	94,50	2,57	94,19	0,70	90,53	13,08				
2011	96,09	1,81	0,16	95,75	0,79	0,15	97,14	2,79	93,85	-0,35	98,16	8,47				
2012	98,58	2,60	0,24	97,35	1,67	0,12	100,10	3,05	95,32	1,57	106,37	8,38				
2013	100,32	1,77	0,07	98,85	1,55	0,12	101,61	1,51	97,53	2,32	108,72	2,23				
2014	100,52	0,20	-0,02	99,70	0,83	0,03	101,18	-0,42	99,10	1,62	107,19	-1,39				
2015	100,00	-0,52	-0,05	100,00	0,30	0,01	100,00	-1,17	100,00	0,91	100,00	-6,71				
III	100,50	-0,2	-	99,70	0,5	-	100,37	-0,8	100,75	1,1	107,76	-1,7				
10	100,91	-0,1	0,00	100,18	0,2	0,01	101,69	-0,8	99,24	1,3	107,04	-1,1				
11	100,68	-0,2	0,01	100,25	0,2	-0,13	102,01	-0,5	97,83	0,4	106,59	-1,0				
12	100,21	0,2	-0,08	99,98	0,8	0,04	100,74	-1,0	99,05	2,8	104,02	-4,1				
IV	100,60	-0,1	-	100,14	0,4	-	101,48	-0,8	98,71	1,5	105,88	-2,1				
2015/1	98,92	-0,5	-0,06	99,10	0,8	0,06	98,69	-1,5	99,42	1,7	99,61	-7,3				
2	99,15	-0,4	-0,10	99,22	0,7	0,01	98,76	-1,5	99,97	2,2	99,48	-6,9				
3	100,03	-0,3	-0,06	100,00	0,6	0,12	100,19	-1,2	99,68	1,7	101,01	-5,6				
I	99,37	-0,4	-	99,44	0,7	-	99,21	-1,4	99,69	1,8	100,03	-6,6				
4	100,11	-0,7	-0,11	100,00	0,2	-0,07	100,61	-1,3	99,04	0,6	100,62	-6,3				
5	100,88	-0,5	0,00	100,17	-0,2	-0,06	101,68	-0,9	99,17	0,3	102,55	-5,0				
6	100,81	-0,7	0,01	100,27	-0,3	-0,06	101,33	-1,0	99,69	-0,2	102,59	-5,5				
II	100,60	-0,6	-	100,15	-0,1	-	101,21	-1,0	99,30	0,2	101,92	-5,6				
7	99,98	-0,4	0,06	99,67	0,3	0,07	99,32	-0,8	101,39	0,3	101,71	-6,5				
8	100,11	-0,3	-0,09	99,99	0,3	0,08	99,22	-0,7	102,00	0,5	100,92	-6,1				
9	100,03	-0,6	-0,15	100,25	0,3	-0,08	99,89	-1,2	100,32	0,6	98,57	-7,9				
III	100,04	-0,5	-	99,97	0,3	-	99,48	-0,9	101,24	0,5	100,40	-6,8				
10	100,06	-0,8	-0,14	100,33	0,1	-0,07	100,17	-1,5	99,82	0,6	98,31	-8,2				
11	100,19	-0,5	-0,11	100,69	0,4	0,08	100,37	-1,6	99,80	2,0	97,59	-8,4				
12	99,75	-0,5	0,12	100,31	0,3	0,06	99,76	-1,0	99,71	0,7	97,04	-6,7				
IV	100,00	-0,6	-	100,44	0,3	-	100,10	-1,4	99,78	1,1	97,65	-7,8				
2016/1	98,38	-0,5	-0,12	99,14	0,0	0,08	97,76	-0,9	99,72	0,3	94,20	-5,4				
2	98,42	-0,7	-0,23				97,65	-1,1	100,09	0,1	92,59	-6,9				

leto	Harmonizirani indeksi cen v Sloveniji (podatki Eurostata) 2015=100											
	skupaj		Blago		storitve		osnovna inflacija		energija			
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast		
2010	93,85	2,10	94,07	2,60	93,75	1,16	95,00	0,16	91,10	14,01		
2011	95,81	2,09	97,02	3,13	93,79	0,04	95,75	0,79	99,10	8,84		
2012	98,50	2,81	100,38	3,47	95,24	1,55	97,35	1,67	107,98	8,96		
2013	100,39	1,93	102,13	1,76	97,37	2,24	98,85	1,55	109,93	1,86		
2014	100,76	0,37	101,71	-0,42	99,12	1,79	99,70	0,86	108,40	-1,37		
2015	100,00	-0,75	100,00	-1,68	100,00	0,90	100,00	0,30	100,00	-7,76		
2014/04	100,95	0,50	102,32	-0,35	98,57	2,07	99,77	1,07	108,71	-1,62		
05	101,68	0,96	103,12	0,24	99,18	2,29	100,35	1,32	109,51	1,15		
06	101,75	0,99	102,92	0,22	99,74	2,41	100,53	1,40	110,00	1,21		
07	100,74	0,31	100,92	-0,42	100,43	1,55	99,42	0,74	110,34	0,10		
08	100,67	0,00	100,60	-0,82	100,80	1,39	99,72	0,62	108,74	-1,98		
09	100,96	-0,10	101,67	-0,95	99,75	1,44	99,97	0,41	108,11	-2,74		
10	101,08	0,07	102,08	-0,63	99,34	1,33	100,18	0,20	108,17	-0,86		
11	100,96	0,08	102,31	-0,47	98,61	1,07	100,25	0,25	107,66	-0,70		
12	100,27	-0,07	100,92	-1,32	99,15	2,22	99,98	0,84	104,68	-4,28		
2015/01	99,08	-0,70	98,90	-2,02	99,38	1,66	99,10	0,80	99,64	-8,27		
02	99,24	-0,51	98,91	-1,90	99,80	1,95	99,22	0,73	99,57	-7,83		
03	100,10	-0,39	100,33	-1,48	99,72	1,59	100,00	0,56	101,27	-6,47		
04	100,20	-0,74	100,63	-1,65	99,47	0,91	100,00	0,23	100,83	-7,25		
05	100,88	-0,79	101,64	-1,44	99,56	0,38	100,17	-0,18	103,11	-5,84		
06	100,81	-0,92	101,41	-1,47	99,78	0,04	100,27	-0,26	103,11	-6,26		
07	100,07	-0,67	99,61	-1,30	100,85	0,42	99,67	0,25	102,19	-7,39		
08	100,08	-0,59	99,36	-1,23	101,31	0,51	99,99	0,27	100,90	-7,21		
09	99,95	-1,00	99,81	-1,83	100,19	0,44	100,25	0,28	98,12	-9,24		
10	99,91	-1,16	99,93	-2,11	99,89	0,55	100,33	0,15	97,79	-9,60		
11	100,02	-0,93	100,01	-2,25	100,05	1,46	100,69	0,44	97,04	-9,86		
12	99,66	-0,61	99,46	-1,45	100,01	0,87	100,31	0,33	96,42	-7,89		
2016/01	98,32	-0,77	97,34	-1,58	100,03	0,65	99,14	0,04	93,24	-6,42		

Hamonizirani indeksi cen v evro območju, 2015=100

leto	skupaj		blago		storitve		osnovna inflacija		energija	
	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast	indeks	letna rast
2010	93,28	1,62	93,64	1,80	92,90	1,39	93,80	0,94	90,28	7,37
2011	95,81	2,71	96,77	3,35	94,62	1,85	95,40	1,70	101,03	11,92
2012	98,21	2,50	99,69	3,02	96,29	1,77	97,14	1,83	108,74	7,65
2013	99,54	1,35	101,00	1,31	97,65	1,41	98,42	1,32	109,43	0,66
2014	99,97	0,43	100,83	-0,16	98,85	1,23	99,25	0,84	107,35	-1,90
2015	100,00	0,03	100,00	-0,83	100,00	1,16	100,00	0,75	100,00	-6,84
2014/04	100,38	0,71	101,77	0,06	98,59	1,61	99,58	1,07	108,27	-1,15
05	100,27	0,49	101,70	0,04	98,43	1,12	99,49	0,78	108,20	-0,01
06	100,38	0,50	101,54	-0,09	98,88	1,29	99,59	0,83	108,44	0,09
07	99,72	0,37	99,67	-0,31	99,80	1,25	98,94	0,82	108,19	-0,97
08	99,84	0,36	99,65	-0,33	100,09	1,25	99,20	0,91	107,59	-2,00
09	100,28	0,32	101,25	-0,28	99,03	1,12	99,65	0,76	107,75	-2,33
10	100,22	0,38	101,30	-0,24	98,83	1,23	99,66	0,70	106,79	-1,97
11	100,04	0,28	101,09	-0,36	98,67	1,15	99,58	0,63	105,33	-2,54
12	99,94	-0,17	100,38	-1,22	99,38	1,24	99,86	0,67	101,85	-6,30
2015/01	98,40	-0,60	98,10	-1,84	98,78	1,03	98,39	0,55	98,62	-9,25
02	99,03	-0,27	98,71	-1,38	99,44	1,19	98,86	0,64	100,17	-7,88
03	100,15	-0,08	100,68	-0,91	99,46	1,02	99,97	0,58	101,91	-5,95
04	100,39	0,01	101,06	-0,70	99,53	0,95	100,19	0,61	102,01	-5,78
05	100,61	0,34	101,29	-0,40	99,74	1,33	100,30	0,81	102,96	-4,84
06	100,60	0,22	101,10	-0,43	99,96	1,09	100,31	0,72	102,86	-5,15
07	99,96	0,24	99,14	-0,53	101,02	1,22	99,78	0,85	102,14	-5,59
08	99,97	0,13	98,92	-0,73	101,33	1,24	100,05	0,86	99,89	-7,16
09	100,19	-0,09	100,14	-1,10	100,26	1,24	100,44	0,79	98,20	-8,86
10	100,34	0,12	100,47	-0,82	100,16	1,35	100,60	0,94	97,68	-8,53
11	100,19	0,15	100,48	-0,60	99,81	1,16	100,43	0,85	97,67	-7,27
12	100,17	0,23	99,92	-0,46	100,50	1,13	100,68	0,82	95,90	-5,84
2016M01	98,72	0,33	97,78	-0,33	99,92	1,15	99,29	0,91	93,31	-5,38
02	98,84	-0,19	;	;	100,43	1,00	;	;	92,13	-8,03

Leto	Industrijske cene											
	Skupaj			Oprema			Repromaterial			Živiljske potreščine		
	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast	indeks	letni porast	mesečna rast
2010	115,90	2,0	0,17	102,58	-0,4	-0,03	120,07	2,9	0,25	111,36	1,0	0,08
2011	120,28	3,78	0,24	103,19	0,59	0,05	126,30	5,20	0,29	114,12	2,5	0,19
2012	121,50	1,01	0,10	104,14	0,93	0,04	127,30	0,79	0,08	115,71	1,40	0,16
2013	121,86	0,30	-0,04	103,96	-0,17	0,01	127,33	0,03	-0,09	116,80	0,94	0,01
2014	120,55	-1,07	-0,08	103,65	-0,30	-0,02	125,01	-1,82	-0,14	116,31	-0,41	-0,10
2015	119,93	-0,52	-0,13	103,72	0,07	-0,05	123,83	-0,94	-0,13	116,07	-0,21	-0,02
2014/III	120,57	-1,1	-	103,92	-0,2	-	125,07	-1,7	-	116,13	-0,8	-
10	120,63	-1,0	0,18	103,93	0,0	0,15	125,28	-1,4	0,01	115,96	-0,9	-0,10
11	120,54	-0,9	0,25	103,98	0,3	0,20	125,06	-1,4	0,10	116,04	-0,8	-0,05
12	120,62	-0,6	0,21	104,15	0,5	0,12	125,24	-1,0	0,24	115,91	-0,8	-0,06
IV	120,60	-0,8	-	104,02	0,3	-	125,19	-1,3	-	115,97	-0,8	-
2015/1	120,64	-0,6	0,23	104,09	0,4	0,14	125,03	-1,1	0,14	116,27	-0,5	0,06
2	119,98	-0,4	0,02	103,84	0,5	0,08	124,16	-0,4	0,03	115,72	-0,8	-0,01
3	120,31	0,0	-0,10	103,85	0,6	-0,02	124,27	-0,2	-0,15	116,44	-0,2	0,10
I	120,31	-0,3	-	103,92	0,5	-	124,49	-0,6	-	116,14	-0,5	-
4	120,24	0,0	-0,15	103,87	0,7	0,02	124,01	-0,4	-0,25	116,62	0,2	0,23
5	120,34	0,1	-0,22	103,79	0,5	-0,07	124,22	-0,2	-0,19	116,63	0,3	0,18
6	120,31	-0,2	-0,23	103,75	0,4	-0,03	124,34	-0,3	-0,19	116,39	-0,3	-0,04
II	120,30	0,0	-	103,81	0,5	-	124,19	-0,3	-	116,55	0,1	-
7	120,30	-0,2	-0,23	103,86	0,0	-0,06	124,06	-0,6	-0,17	116,70	0,3	0,15
8	120,06	-0,4	-0,19	103,69	-0,2	-0,05	123,96	-0,8	-0,14	116,31	0,2	-0,05
9	119,54	-0,9	-0,15	103,53	-0,5	-0,05	123,51	-1,5	-0,11	115,55	-0,3	-0,08
III	119,97	-0,5	-	103,69	-0,2	-	123,84	-1,0	-	116,19	0,0	-
10	119,51	-0,9	-0,11	103,53	-0,4	-0,05	123,31	-1,6	-0,26	115,72	-0,2	-0,13
11	119,00	-1,3	-0,25	103,46	-0,5	-0,25	122,59	-2,0	-0,24	115,36	-0,6	-0,31
12	118,88	-1,4	-0,14	103,43	-0,7	-0,26	122,51	-2,2	-0,08	115,17	-0,6	-0,32
IV	119,13	-1,2	-	103,47	-0,5	-	122,80	-1,9	-	115,42	-0,5	-
2016/1	118,79	-1,5	-0,11	103,45	-0,6	-0,24	122,33	-2,2	-0,28	115,14	-1,0	-0,23

Leto	Povprečne plače													
	Skupaj bruto				Skupaj neto				Število plačanih ur				BITO plača za plačano uro	
€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	število	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast	€	letni porast	mesečna rast
2010	1494,89	3,9	0,31	966,69	3,9	0,33	168	0,3	8,87	3,5	0,0	8,87	3,5	0,16
2011	1524,56	2,0	0,09	987,34	2,2	0,10	167	-0,7	9,08	2,3	0,0	9,08	2,3	0,02
2012	1526,26	0,1	-0,09	991,47	0,4	-0,05	168	0,6	9,08	0,1	0,0	9,08	0,1	0,04
2013	1523,14	-0,2	0,06	996,98	0,6	0,11	168	0,0	9,08	0,0	0,0	9,08	0,0	-0,04
2014	1540,11	1,1	0,11	1005,34	0,8	0,07	168	-0,02	9,19	1,2	0,02	9,19	1,2	0,02
2014/III	1523,97	1,3	-	996,67	0,9	-	169	-0,2	8,99	1,4	-	8,99	1,4	-
10	1543,66	1,1	0,20	1007,24	0,7	0,19	175	0,0	8,81	1,3	-	8,81	1,3	-0,12
11	1633,22	1,0	-0,15	1053,77	0,8	-0,05	157	-4,3	10,38	5,2	-	10,38	5,2	-0,07
12	1566,09	1,4	0,07	1018,67	1,1	0,08	175	3,6	8,95	-2,0	-	8,95	-2,0	-0,05
IV	1580,99	1,2	-	1026,56	0,9	-	169	-0,2	9,38	1,5	-	9,38	1,5	-
2015/1	1538,01	0,2	-0,11	1003,48	-0,2	-0,18	169	-3,4	9,11	3,8	-	9,11	3,8	-0,04
2	1515,98	-0,3	-0,17	981,91	-1,3	-0,38	170	0,0	9,38	-3,0	-	9,38	-3,0	0,83
3	1550,33	1,6	0,08	1008,10	1,1	-0,02	171	3,7	9,32	-0,4	-	9,32	-0,4	0,10
I	1534,77	0,5	-	997,83	-0,1	-	170	0,1	9,27	0,1	-	9,27	0,1	-
4	1543,95	0,8	0,09	1005,52	0,4	0,04	169	0,0	9,27	2,3	-	9,27	2,3	0,04
5	1528,50	-0,2	-0,23	997,51	-0,3	-0,20	163	-4,1	9,29	2,9	-	9,29	2,9	-0,04
6	1539,82	1,2	0,29	1003,74	0,8	0,24	169	3,0	9,26	-0,4	-	9,26	-0,4	-0,10
II	1537,42	0,6	-	1002,26	0,3	-	167	-0,4	9,27	1,6	-	9,27	1,6	-
7	1541,83	0,4	0,23	1005,06	0,2	0,22	175	0,0	9,19	5,0	-	9,19	5,0	-0,15
8	1524,44	0,5	-0,08	995,85	0,3	-0,01	163	-0,6	9,21	-0,4	-	9,21	-0,4	0,28
9	1522,07	0,2	0,05	994,90	0,1	0,12	169	0,0	9,02	0,6	-	9,02	0,6	0,24
III	1529,45	0,4	-	998,60	0,2	-	169	-0,2	9,14	1,7	-	9,14	1,7	-
10	1540,58	-0,2	-0,04	1004,34	-0,3	0,00	169	-3,4	9,12	3,5	-	9,12	3,5	0,19
11	1679,41	2,8	0,49	1082,34	2,7	0,58	163	3,8	10,32	-0,6	-	10,32	-0,6	0,13
12	1594,93	1,8	0,41	1035,58	1,7	0,43	175	0,0	9,09	1,6	-	9,09	1,6	0,09
IV	1604,97	1,5	-	1040,75	1,4	-	169	0,1	9,51	1,5	-	9,51	1,5	-

Leto	Prihodki javnega sektorja											
	Skupaj			Neposredni davki in ostali prihodki			DDV in trošarine			Camine		
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast
2010	13652,60	-0,4	0,2	8986,77	-2,2	0,0	4575,15	4,3	0,5	90,68	5,5	2,5
2011	14318,09	4,8	-0,85	9490,15	5,3	-0,1	4721,80	5,2	-0,3	106,14	17,9	0,0
2012	13924,47	0,6	-0,10	9200,75	4,9	0,26	4641,18	-1,0	-0,12	82,55	-19,0	-1,75
2013	13497,42	-3,1	0,17	8708,92	-5,4	-0,19	4711,04	1,5	1,18	77,47	-6,2	-0,95
2014	14174,40	5,1	0,23	9405,00	7,9	0,41	4847,11	2,9	-0,11	77,71	0,3	1,98
2015	14542,90	2,8	0,2	9468,90	2,6	0,4	4991,53	3,4	0,4	82,47	6,9	-0,6
2014/III	3449,19	1,8	-	2162,62	3,5	-	1268,14	-0,4	-	18,43	2,5	-
10	1226,72	0,6	1,27	762,51	4,8	2,93	457,35	-5,8	-1,22	6,86	17,9	1,62
11	1179,69	3,3	-1,51	777,40	3,0	-0,74	395,63	3,7	-3,25	6,66	9,0	-0,19
12	1299,94	1,4	-1,64	855,49	4,6	-3,63	436,83	-4,8	2,92	7,62	49,9	8,38
IV	3706,35	1,8	-	2395,40	4,1	-	1289,81	-2,3	-	21,14	25,6	-
2015/1	1218,61	1,8	-0,20	736,26	-1,4	-1,36	476,45	6,9	1,41	5,90	18,3	2,31
2	1149,34	8,9	1,42	808,59	8,6	1,10	334,50	10,3	2,05	6,25	-13,7	-1,49
3	1066,29	3,3	-0,62	711,81	2,7	-1,25	345,37	4,0	0,45	9,10	32,5	2,61
I	3434,24	4,7	-	2256,65	3,3	-	1156,33	7,1	-	21,26	12,4	-
4	1342,83	7,7	2,05	885,07	7,3	4,53	449,79	8,4	2,03	7,97	20,1	-1,13
5	1097,61	-15,0	-1,20	744,85	-15,3	-0,62	346,06	-14,7	-2,49	6,71	17,2	-2,70
6	1290,51	7,8	1,52	850,72	5,9	0,08	433,01	11,9	5,01	6,78	1,8	-2,11
II	3730,96	0,2	-	2480,63	-0,7	-	1228,86	1,8	-	21,47	13,0	-
7	1161,62	5,3	-0,13	667,06	4,9	0,46	487,52	5,7	-1,08	7,04	14,1	-0,87
8	1206,26	7,9	0,20	783,92	3,9	0,08	415,70	16,3	0,30	6,64	11,6	1,28
9	1118,51	-8,9	-1,10	794,56	2,9	0,33	317,47	-29,3	-4,10	6,49	2,7	-0,04
III	3486,39	1,4	-	2245,54	3,9	-	1220,69	-2,5	-	20,17	9,5	-
10	1351,37	10,2	1,22	792,33	3,9	0,73	551,78	20,6	1,86	7,25	5,6	-0,99
11	1239,77	5,1	0,25	807,92	3,9	0,27	426,01	7,7	0,17	5,85	-12,2	-4,49
12	1300,18	0,0	-0,49	885,83	3,5	-0,14	407,86	-6,6	-1,12	6,48	-14,9	-0,07
IV	3891,31	5,1	-	2486,08	3,8	-	1385,65	7,2	-	19,58	-7,2	-
2016/1	1225,26	0,5	-0,37	785,47	6,7	0,04	433,09	-9,1	-1,13	6,70	13,5	5,02
2	1148,44	-0,1	0,79	776,16	-4,0	-0,32	364,55	9,0	3,50	7,73	23,6	2,83

Prispevkí za socialno varnost

	Skupno				Zdravstveno zavarovanje				Pokojninsko zavarovanje				Zaposlovanje			
	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	mio. €	letni porast	mesečna rast	
2010	5690,63	1,7	0,3	2263,68	1,9	0,3	3399,24	1,5	0,3	2770	-2,0	-1,6				
2011	5781,44	1,1	-0,1	2302,45	1,3	0,0	3451,02	0,9	-0,2	27,97	1,8	0,6				
2012	5720,63	8,4	-0,13	2268,25	5,7	-0,25	3425,95	-0,1		26,34	-0,1	-				
2013	5604,85	-2,1	0,36	2237,89	-1,3	4,54	3340,17	-2,5	6,17	26,79	1,7	-				
2014	5740,76	2,4	0,32	2314,13	3,4	0,46	3396,92	1,7	0,22	29,71	11,3	-				
2015	5922,44	3,2	0,25	2371,68	2,6	0,19	3519,82	3,6	0,32	30,93	4,1	-				
2014/III	1416,78	2,8	-	572,54	3,8	-	896,87	2,1	-	7,37	8,8	-				
10	479,66	4,4	4,23	193,64	5,3	2,08	283,51	3,7	5,89	2,51	17,4	-				
11	476,95	2,1	2,91	192,43	3,2	3,09	282,07	1,4	3,62	2,45	2,1	-				
12	527,24	3,8	-3,28	211,32	5,2	-3,03	313,24	2,8	-3,36	2,68	9,2	-				
IV	1483,85	3,4	-	597,38	4,6	-	878,82	2,6	-	7,64	9,6	-				
2015/1	461,15	-2,0	-1,61	167,19	-11,2	-3,65	291,40	4,2	-0,38	2,56	10,5	-				
2	540,10	12,1	2,02	255,19	32,4	5,69	282,40	-1,5	-0,63	2,51	1,6	-				
3	451,79	3,6	-1,84	162,10	2,8	-3,83	287,15	4,0	-0,70	2,54	3,1	-				
I	1453,04	4,6	-	584,48	8,0	-	860,96	2,2	-	7,60	5,1	-				
4	492,50	-2,6	-0,45	197,14	-11,4	-0,84	292,77	4,2	-0,27	2,59	5,7	-				
5	486,36	2,9	-0,11	195,16	1,9	-0,30	288,69	3,6	0,02	2,51	-1,4	-				
6	486,49	2,8	0,03	194,99	1,9	-0,02	288,95	3,4	0,16	2,55	3,3	-				
II	1465,35	1,0	-	587,29	-2,5	-	870,41	3,8	-	7,65	2,5	-				
7	493,68	3,7	0,65	197,55	2,7	0,74	293,57	4,4	0,68	2,56	4,5	-				
8	488,45	3,6	0,41	195,19	2,4	0,06	290,70	4,5	0,56	2,57	4,3	-				
9	487,41	3,8	0,93	194,99	2,9	1,66	289,93	4,5	0,55	2,50	1,9	-				
III	1469,55	3,7	-	587,73	2,7	-	874,19	4,5	-	7,63	3,6	-				
10	490,38	2,2	0,74	196,17	1,3	0,02	291,64	2,9	1,30	2,56	2,1	-				
11	494,05	3,6	1,98	197,79	2,8	2,24	293,68	4,1	2,40	2,58	5,5	-				
12	550,08	4,3	0,24	218,23	3,3	0,45	328,94	5,0	0,14	2,90	8,2	-				
IV	1534,51	3,4	-	612,19	2,5	-	914,27	4,0	-	8,05	5,3	-				
2016/1	502,56	9,0	0,26	201,31	20,4	0,58	298,55	2,5	0,01	2,70	5,6	-				
2	498,72	-7,7	-0,59	198,97	-22,0	-0,99	297,15	5,2	-0,36	2,60	3,5	-				

Leto	Kreditni podjetjem		Kreditni prebivalstvu		Kreditni in depoziti		Depoziti podjetij		Depoziti prebivalstva	
	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast	mio. €	letni porast
2010	20827	0,07	9282	10,33	4038	4,40	14897	3,73		
2011	20091	-3,53	9454	1,85	4016	-0,54	15151	1,71		
2012	18682	-7,02	9257	-1,98	3823	-4,83	15114	-0,24		
2013	14191	-23,88	8918	-3,77	4247	11,06	14613	-3,32		
2014	11190	-20,83	8763	-1,73	4710	10,90	15368	5,17		
2015	10089	-10,85	8815	-0,31	5151	13,38	16014	3,41		
2014/4	13735	-24,50	8849	-3,19	4356	5,12	14863	-0,01		
5	13628	-24,67	8835	-2,99	4428	5,08	14927	0,99		
6	13371	-25,80	8810	-3,18	4680	10,64	15025	1,51		
7	13201	-25,99	8808	-2,67	4674	9,49	15140	2,01		
8	13098	-26,53	8814	-2,70	4723	10,95	15259	3,10		
9	12978	-26,78	8813	-2,63	4718	10,70	15207	3,11		
10	12065	-30,35	8807	-2,48	4747	9,35	15205	3,78		
11	11923	-30,46	8791	-2,28	4696	10,26	15241	4,08		
12	11191	-20,83	8762	-1,74	4710	10,90	15368	5,17		
2015/1	11317	-18,88	8842	-0,42	4543	8,14	15486	4,91		
2	11213	-18,98	8802	-0,53	4521	8,70	15582	4,40		
3	11164	-18,94	8834	-0,21	4710	6,88	15593	4,75		
4	11054	-19,52	8826	-0,26	4655	6,86	15490	4,22		
5	10980	-19,43	8847	0,14	4747	7,20	15515	3,94		
6	10893	-18,53	8836	0,30	4999	6,82	15578	3,68		
7	10690	-19,02	8821	0,15	4936	5,61	15663	3,45		
8	10637	-18,79	8812	-0,02	5030	6,50	15630	2,43		
9	10438	-19,57	8825	0,14	5021	6,42	15665	3,01		
10	10327	-14,41	8873	0,75	4996	5,25	15745	3,55		
11	10209	-14,38	8857	0,75	5094	8,48	15745	3,31		
12	10068	-10,03	8856	1,07	5337	13,31	15883	3,35		

